

ગુલર્હસ્તે મેરજ ફુલશી ભાંગ.

આમા “હશર” કાશમીરી કૃતનો
જાણીતો ખેલ.

અંસંદી.

ખુબસુરત બલા.

આપોના નાટક ગાયન ભાષન સાથે

પ્રસ્. કરનાર તથા વેચનાર,

શા. એચ એસ હરી એન્ડ કુંપનીના માલેક
લક્ષમણુદાસ ગુપતા બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ફાકલેન્ડગેડ, બનવાડા માલેક મિથડીંગ.

પોસ્ટ નં. ૪ મુંબાઇ.

૧૯૧૨

અભ્યપ્રકાશ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. પ્રેમચંદ નલાલચંદ

તથા ડાહ્યાભાઈ શંકરાભાઈ ગોંધીએ બાંધ્યું.

ટ. ખાડીયામાં—અમદાવાદ.

આદર્શ પ્રીન્ટ.

પ્રત ૨૦૦૦

જાને ૧૯૧૨.

કે ખ્યાલો સ્ફુર મનીરામ કેત છપાઈને બહાર

સરવે કાષ્ટમાને ખખર આપરામાં આવે છે કે નીચે
ચોપડીઓ અમારે ત્યાંથી ગ્રાહકી કીમતે મળશે

૨૮-૦ અપક વેના હીરસે	૦-૧૦ દુવાચે ગંભુચ
૨૪ ૭૯:ચાર.	૦૩૦ શાને અદમદી ઉ
૦-૪-૦ ચાર દુરવેશ	મયવોદ મહોમદી
૧૮૦ દાર ૧૦ અર્ધાર દમગ	વા મોહુદ શરોફ
૦૮૦ હાતમત છ ચીત્રાણી	૦-૧૦ કસકુલ ખુવા ૧
૦૪૦ કસાને અગતયમ	૦-૧-૦ કી શાહેવમન
૦૫૦ મનકમદમદગે ૧ અ-	૦-૧૦ કુંજનુલ કસસામ
ફંગ	૦૧૦ સખ ૧૦નામા હજર-
૦૪૦ ગેરાન નીયા સોનાગર	તખવી
શખનુ દદા	૦-૧૦ નાજની પહાન
૦-૫૦ જગનામા મદમદનીફ	૦૧૦ મજમુમ કોગીનામા
૦-૪૦ ગરાજર દદી	૦-૦૯ વફાતનામા બીની
૦૫૦ દનીનુન મુમનમીન	કતમાગ
૦-૪૦ નુદાગ સોનાર	૦૧૦ કોગમા મીગરુદપદઅલી
૦-૪૦ જાનની ગ નદી	૦-૦૯ શાની તામા કાતમા મગકા
૦-૬૦ જગનામા હજરનઅ-	૦૧૦ મજમુમ મુનાનન
લીકા	૦૧૬ મકગતનામા
૦૨૦ ગુનગ પજન	૦૦૬ ૧ ૧૦ ગવતકા કીરમ
૦-૪૦ મજમુમ મદેદયાન	૦-૧૬ કી મોપ છ નદા
૦૪૦ અજયપરી	૦૧૬ કો મોગર અચ્યા
૦૨૦ મજમુમ નજમુમીઆ	૦-૦૦ કા લેલીમજન મકા
૦૧૬ રાહુજદા શાહરી	૦૧૦ માના
૦-૦૦ કી હાજમગતારીકા	૦૧-૦ ચુદાવીલનોકા કોગમા.
૦૧૬ મોદર ગુનકનગમનકા	૦૧૦ કાકી વ ગોરો
૦-૦૦ વેનુન માદમદ હનીફ	છવીની બીયારી
૦૦૦ તમીમ અનમારી	૦-૦૬ મુમલમાની માદમાસી
૦૨૦ મરેનખાગે ગુલ	૦-૧૬ ગવત માગમ
૦૧૦ દાદવીમા ચોર હ	૦-૨-૦ ગમિ મને ધાન બ-
જરન બીયાલ	હો મહોરગમ
૦૧-૦ કી તાય કાતમા મુગગ	૦૧૦ જમજમાની ખોપડી
૦-૦૦ મદમદનીફ અન	૦-૩-૦ બીઓમરોયમકા કોરસા
સફેદ	૦-૮-૦ યુમુક જુલેખ
૦૧૦ મગર મોદરવ અમુહુ	૦૨૦ નાજનીન ને લેલ (હ-
ગુલામ	સાને લાયક કોરસા)
૦-૦૦ કીરમા શાહેકકમકા	૦-૨-૦ કીરસમા ચીત્ર અમી
૦-૧-૬ નુન માદજરન મીસાલ	

गुजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

विशेषज्ञ कर्मचारी द्वारा

अनुक्रम क्र. ४३७५

द्वितीय

मुद्रण सं. १५५२२५

विषय, वि. वि.

આગા "હસર" કાશમીરી કૃતનો .

ભણીતો ઉર્દુ ખેલ.

સી—

ખૂબ સૂરત

ખલા

૨ II નાટક ગાયન ભાષણ સાથે

પ્રકટ કરનાર તથા વેચનાર,

આ. એસ. હરી એન્ડ કંપનીના માલિક

મણુદાસ ગુપતા બુકસેલર એન્ડ પબ્લીશર્સ,

જે ૩૪૫ ફાકેન્ડરોડ માણેક બિલ્ડીંગ, ખેનવાડી,

પોસ્ટ નં. ૪ મુંબઈ.

ત્રિપ્રકાશ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં થા. પ્રેમચંદ નહાલચંદ

તથા ડાહ્યાભાઈ ચક્રાભાઈ મધીએ છાપ્યું,

આડીપામાં—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ બીજી. પ્રત ૨૦૦૦

સને ૧૯૧૨.

મિત ૮ માર્ચના.

પ્રબસુરત બહાના

નાટકના પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

તોશીક શીરોળ્યાદના મરહુમ
શાહ ખિજસનો મુખ્ય
વફાદાર જમાદાર તાહે
રાનો પતિ,
કહેરમાન મરહુમ શાહ ખિજ-
સનો વફાદાર સરદાર.
કતલુબેલ બેવફા સિપાહસાહાર
શમશાનો મદદગાર.
તુગરલબેગ કતલુબેગનો બેટો.
શહરઆર તુગરલબેગના તાબા-
નો ફેણ અમલદાર
(લેફ્ટનન્ટ) તસની-
મનો આશક-પાઝ-
ળથી ધણી.
સોહેલ મરહુમ શાહ ખિજસનો
બાલક બેટો.

રશીદ તોશીકનો બાલક બેટો,
બેરશદ્દા જમાદાર ડાહીનો ધણી
માશાઅલ્લી શહયારનો નોકર,
મુમતાજનો ધણી.
ડાઉબાજ પાગલ બાનેમાંથી નાસ્તી
છુટેસો ચકરમ.
મુસ્કિલ આશાનનં. ૧ શીરીનો
ધણી.
નં. ૨ મુસ્કિલ આશાન
નંબર ૧ નો કાફા.
કમીશન એજન્ટ ધી ઇન્ડિયન
મેરેજ કંપની લીમીટેડ.
નો એજન્ટ.
હુશશામ તોશીકનો વફાદાર નોકર.

સ્ત્રી પાત્રો.

શમશા શીરોળ્યાદની સુલતાના
મરહુમ શાહ ખિજસની
રાજલોભી દગાબાજ
બહેન.
તાહેરા તોશીકની ઝોરત (વફાની
તસવીર)
તસનિમ એક અમીરગનદી.....
શહરયારની બધરી.
ડાહી બેરસદ્દાની મુધરેલી

અને ઉડાઈ બધરી.
મુમતાજ માશાઅલ્લીની મુધરેલી
ઉડાઈ બધરી.
શીરી મુસ્કિલ આશાન નં. ૧
ની બધરી.
નેઝી દુનિયાને સારે રસ્તે ચ-
ચઢાવનારી શક્તિ.
બદી દુનિયાને યુરે રસ્તે ચ-
ઢાવનારી શક્તિ.

મળવાનું ટેકાણું.
શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કંપની.
ફાકલેન્ડ રોડ—મુંબઈ ૪.

પ્રુખસુરત બલા.

ડ્રામા ત્રીન બાળકા.

ભાગ પહેલા—પરદા પહેલા. મહેલ.

ગાના—રખડી શાન ત્યારી ત્યારી બલહારી
તોરી કહાની ધરધર મન માની જાની
યકતાઇ ચતરાઇ પ્યારી પ્યારી સારી—રખડી
હય જહાંનમેં યેહ કામ કરના નેકીયે
બદેકો ધ્યાન ધરના
કોધ કામસે મુદામ ડરના
હવસ, કપટ, કરત. શીરત છલકી મારી દુનીયા સારી
બદકારી નરનારી હર પ્યારી— રખડી.

નેકી...પ્રુદાવંદ કા જલાલ હો ! મુકદસ હય વોહ પ્રુદા જે આદમકે
સરકશ ઐર બાગી બેટોં કે મહેરબાન બાપડી તરેહ પ્યાર
કરતા હય ! મુઆરિક હય વોહ ઇનસાન જે સાદે દિલ ઐર
પુરી સચ્ચાઇ કે સાથ ઇસ્કો છતાઅત હાખત્યાર કરના હય.
અય ગુમરાહ હસ્તી, જે અન્ધી ઐર દિવાની બની દુષ્
તબાહી કી ગારમેં દોડી જ રહી હય. આ રોશની કી તરફ
આ ! પ્રુદાકા રહમ તેરી પુકાર પર કાન લગાયે હય, ઉરકી
રહમત તુઝે ગોદમેં લેને કે લીયે મુહુબ્બત કે બાબુ ફયલાયે હય.

શમ્ષેર.

જસ રાહમેં દે ઠોકરેં વોહ રાહ અય ઇનસાન ન ચલ;
જુમોં ગુનાહ કે બોઝસે વર્ના ગરિગા મુંહકે બલ.
તારીકીયાં હય હર તરફ—અધાં ન બન અબ બી સંબાલ,
ઇમાનકા ફતુસ લે. ઉસમેં જલા સમયે અમલ.
મુક, બાગ, દોડ આ ઇસ તરફ, તાકત અબી હય પાંઉમેં.
આરામ, રાહત, જાદગી, સખ હેં પ્રુદા કી હાંયમેં.

બદી—મયેં હું, જહાંકી ખુશી મયેં હું !

નેકી—દુન્યાકી મુશીબત—પ્રુદા ઐર ઇનસાન કે બીચમેં દીવાર !

બદી—દુન્યાકી કિશમત મેરે ફહને હાથમેં ઐર ઉસકી કુંજ મેરે
બાયે હાથમેં ! અય તુમ સખ જે બિહિસ્ત, કરે ઉમીદ મેં

દુન્યા કો દોજખ બનાય હુવે હો આવ, મેરી તરફ આવ, મેરા
દરવાજા ખટખટાવ, મેરી સખાવત કે બાદલ મોતી બરસાકર
તુમ્હારે દામનકો માલામાલ કર દેજે !

શબ્દેર.

બે ગમી પહેલુંમે હો ઐર માલોજર કદમોં કે પાસ,
મેજપર ઉમદા ગીબ હો જરમપર આલા લિયાસ.
તયેરતે હોં મસ્તીએ ધશરત મેં બસ રંગીન હવાસ.
ચાર હો ચલજાર હો ગર્વિસ મેં હો મયકા ગિલાસ.
બસ યહી જન્નત હય, બાકી વસવસા ઐર વહમ હય,
ખા, પહન, પી. અયશ કર અગર તું જહહમ હય.

નેકી—ઝૂરી તું અદમી કો જલ્લત, મુસીબત, ઐર ખોદનાક મૌત
કે સિવા કુચ્છ નહીં દે સકતી.

બદી—ચુપ ! તુંહી મેરી તરફ આનેવાલોકો અપની તરફ ખુલાતી હય.

નેકી—ઐર તુ નેક રાહ ચલને વાલોંકો જહન્નુમ કે અધિરે ગારમેં
ગિરાતી હય.

બદી—તુ નહોતી તો દુન્યા મેં બિહિસ્તકા મળ આતા.

નેકી—ઐર તું નહોતી, તો ખુદા જહન્નમકો પયદાહી ન ફરમાતા.

બદી—નેકી લગાધ છોડ !

નેકી—બદી બુરાધ છોડ !

ગાના—છોડ છોડ મોસે નકર જીકર નફ્ટ નીડર

કમતર સુનાઈ મનાઈ

કહેનામાન અય હયવાની દીવાની

તજકર સજકર કીતની મય સમઝાઈ—છોડ

કયસી તનકર રીજલી બનકર કયા હય દીલમેં ઠાની,

દેખ સમઝકર ખાત સુનકર છોડ તું હયવાની.

ખારસે, મારસે, ખારસે, જારસે દીખલાઈ—છોડ.

બદી—દુન્યા આશકોં કા બાજર હય ઇસ્મે કાધ મેરા ખરીદાર હય,
કાધ તેરા તલબગાર હય.

શબ્દેર.

અગર નફરત હય મેરે આશકોં કો તેરી સુરતસે,
તો મુઝસે કયું લગતી હય. જા લડ અપની કિશમતસે.

નેકી—જે આજ જાનતે હયેં દુન્યાહી દુર તુઝકો.

દે બયઠે હયેં જે દિલસે અકલોશઉર તુઝકો

જીસ રાજશનીમેં દેખેમેં શકલ તેરી
 નકરતકી ઠાઠરેસે ફેકેમેં દુર વુઝકો.
 બદી-નાદાન ! કબી અમસા ન હોગા. કયા તું નહીં જાનતી,
 કે દુન્યાકા મીટી ખુદ ગરજ ઔર લાલચ કે પાણીસે ગુધી
 મધ હય— શયેર.

જખ તલક હરેક શય દેનેકાં મય તૈયાર હું,
 વોહ મેરે બુલબુલ હંય, મંય ઉન્કી ગુસે બેખાર હું,
 નેકી-ઝુટી તેરા હર લક્ષ્જ અદાવતસે બરા હય,
 દુન્યાકા ચમન મેરી હી કાશિશસે હરા હય.
 બદી-અસ ! બંદ કર કીલો કાલ, દેખ મેરે આશકકા હાલ.

(ફલાટકા ફટના, મર્દ ઔરતકા શરાખ
 પીતે દિખાઈ દેના. રામિશગરોંકા ગાના.)

નેકી-શર્ત હુછ દેખના મય હારતી હું યા તું હારતી હય,
 (ફલાટ કા ફટના ઔર શમશાકા આલીશાન
 મકાન મય ચોખદરોંકે નજર આના.)

ચોખદાર-જલાસે હમરાહ કમાલે હમદમ અરજે માનિન્દ ચતર સરપર,
 દુસરા-જમાના હામી, ફલક મુહારીજ, સપહર બંદા, સિતારા ચાકર,
 ૧ લા-નસિખ દરખાં કમ મગસરાં કદર સનાખ્યાં હો બખ્ત યાવર !
 દુસરા-સહાય કુલજુમ ફિદા કદમપર, જરો જવાહીર નિસારસરપર !
 ૧ લા-વિકાર હર સિમ્ત જા રહા હય, દિવેકો અજમત દયા

રસી હયે !

દુસરા-હજુર તશરીફ લા રહે હંય ખડે હો ખુદામ સર ઝુકા કર !
 શમસા-વોહ બાગા મુજરીમ કયા કહેતા હય ?

કતલુ-શમસા ઉસકી જીદ ઔર નકરત ઉસે ગારત કર રહી હયે !

શમસા-જાવ, ઉસ જીદી કુતેકા મેરે સામને લાવ. જીદ કિસ્સે ?

ઉસ ઔરતસે. જે વુઝાની સમન્દરકી તરહ યુસ્સેમેં દિવાની
 હો જાતી હય-જિસકે આગે આજ તમામ સઘતનત મુજરિમેં-
 કી તરહ ધરરાતી હય જે દમ કે દમમેં આંધીકી તરહ અલાયે
 નાખલાની હો જાતી હય. અગર યહે રાહપર નહીં આપા તો
 ઇસકો-ઇસ-દુન્યામેં જીનેકા કોઇ હક નહીં હય !

(કતલુકા તોશીકકો પા-મ-જ-જીર લાના)

શમસા-કયું તોશીક. કિસ હાલમેં હય ?

તોશીક-કિસ હાલમેં હય; શેર લોહકે જાલમેં હય !

શામસા-સરકસ-

શાએર.

ક્યું તપાહી લા રહા હય અપને ઇન્જો ભહ પર,

છોડ દે ગુમરાહી આખ અખબી સીધી રાહ પર.

તોફીક-દુન્યામેં સચ્ચી ઐર સીધી રાહ ફક્ત નેકી હય, જો કચ્છે
દરવાજેસે નિકાલ કર કયામતકે મયદાનસે હોતી હુમ બહિ
સ્તકે દરબારમેં પહુચાતી હય, આકી હરેક રાહ ઠોકરેં ખિસાતી,
કટિમેં ફંસાતી, ઐર આખિરકાર જહનુમકે અધિરે ગારમેં
ગિરાતી હય-

પરવાહ નહીં જો આજ જમાના ખિલાફ હય,

રસ્તા વહી ચલુંગા જો ડીક ઐર સાફ હય.

દુખ ઐર ખોફ હેય હયે મેરી નિગાહમેં,

મયેં ખાકબી જો હુંગા તો નેકીકા રાહમેં.

શામસા-મયેં નહીં સમજતી કે નેકી કયા ચીજ હય ? જો તુઝકો
ઐર તેરે જયસે ચંદ બેનકુઝંકો અઅજ હય.

તોફીક-નેકી કિયા ચીજ હય ? નેકી એક પાક તુર હય ! ખુદા
કે હાથકા બનાયા હુવા એક કીલા હય અસમેં ઇનસાન
બયહકર શયતાનકી ફેજકે સાથ મુકાબલા કરતા હય.

શામસા-પાગલ હો ગયા હય.

તોફીક-હાં હાં મયેં પાગલ હો ગયા હું, મગર શુક હયકે
ખુદાકા બાગી, હીસકા બંદા, શયતાનકા ગુલામ બેરહમ
ખુની ઐર નમકહરામ નહીં હું.

શામસા-ઓ નમકહરામ હમારે સામને ઐર વહ ગુસ્તાખાના
કલામ !

તોફીક-મયેં ઇન લાગોમેં સે નહીં હું. જો કીસીકી ઉસકી પીક
પીછે ધુરાઇ કા ઇજદાર કરતે હય ! મયેં બહાદર હું-
ઐર બહાદર હમેશા સામને આકર વાર કરતે હય-

શાએર.

સાફ દિલ ઇસ તરેહ કહેતે હય ખરાબર સાફ સાફ,

અસ તરાહ આયના કહે દેતા હય મુંહ પર સાફ સાફ.

જન જાએ સર કટે પરવાહ જરા કરતા નહીં.

મર્દ સચ્ચી ખાત કહનેસે કબી ડરતા નહીં.

કતહુ-તોફીક: અમર તું અહ છોડ દે તો મયેં જમાનસે કહણું હું-

तोशीक—युप ! इस मुकदमस मीनका नाम, इस का एक जराभी
तेरे नापाक तनमें नहीं हय न से ! तुम दोनो शयतानसे
जयादा धमानक दुखमन हो !

शमसु—मिसक हयें ! और धसलीये हयें के अहादर को सई, भई
को नाभई, और सुर्भ पुनको नई; जनाने वाला यही हयै.

तोशीक—इस तरह पुदाने दुनीयाकी रीशनीके लिये आहताप का
सम्प पयदा किया हय, इसी तरह ध-सान की रहकी रीशनी
के लिये धमानका यिराग जनाना हय.

शमसा—भगर-भयें-भयें हुं तो जरूर धस यिराग की रीशनीके
पुजावंगी !

तोशीक—तुं क्या ! अगर तमाम दुन्याके शयतान मिलकर इसके
पुजानेकी इशिया करें, फिरभी ये पुदाध यिराग हमेशा जम-
भगाता रहेगा, और जहांमें रहम और धनसाध की रीशनी
हयलाता रहेगा.

शमसा—तोशीक तुं जनता हय के भयें कयसी औरत हुं ?

तोशीक—उल्लतकी पुतली ! तुंजो दैन औरत कहेता हय ? औरत
वोह हय इसमें रहम हो, शर्म हो सव्याध हो, आवकाध
हो, पारसाध हो, इसने फिरिस्तोङी तीनत और दुरकी धस-
मत पाध हो, तु कभी औरत हो नहीं सकती; इस तरह,
तुने मव्यासुम शहज्जदे का दगासे हक छीना हय. इसी तरह
औरत के नाम परभी जपरदस्ती कयज कर लीया हय.

शमसा—तोशीक पुन— शअेर.

सांससे आग ले भरसाय वोह अजहर हुं भयें
इहमें पुदान तो गुरसेमें समन्दर हुं भयें
पीस जलुङी गीटा हुङी, कना कर हुङी
याद रहना तेरी तकदीरका व्यकर हुं भयें

तोशीक—मोमसे पंजये दौलाद नहीं दयता हय,
दिलका जेश अयसे डरावे से कहीं दयता हय—
इयें इयें की जयां पर खे सुपन नारी हय !
जन प्यारी नहीं दुन्यामें वहा प्यारी हय !

कतलु—मज्दुमी दिवाने कयुं जनके दुन्या की पुसीआ से जेजर
हय ! तेरी एक हां पर शाही मेहरबानीयोका आदक पुअर
धनजद, दौलत और रहमकी आरिस भरसाने के तैयार हय.

तोड़ीक—मुझे कुछ छसकी या तेरी भहेर्यानी नहीं आदिये ! अब
हीसेके गुलाम याद रभ रहे कलाम—

शम्भेर.

बंद दिन हय शानो शोकत का पुमार—
मोतकी तुशी नसा देगी छितार;
जय छिहयेजे जनाजा मिल के यार—
हाथ मलमल कर कहेगा पार पार,
किस लिये आये थे, हम क्या कर यले—
जे खां पाया, यही पर धर यले,

शमसा—अस ! अस ! रहे वयज पागलों के लीये रभ छोड ! सुहेल
को हमारे हवाले कर, ताजका तापेदार हो, वनी पोरिनाक
अजम की पेशवाई के लिये तैयार हो !

तोड़ीक—क्या अयसुम शहजदे को तुम कस्सापों के पंजेमे ज्वाह
होने के लिये देदुं ! रहम आर धनसाइ पर छुरी डेरदुं ?
तप्तो ताज के छुरेकी तज्जाम कर ?
शयतानको बिहिस्तका मालिको वारिस तसलिम कइ ?
नहीं ! वझदार तोड़ीकसे अयसा कभी न होगा ?

कतलु—भगर तुजको अयसा करना पड़ेगा.

तोड़ीक—कयुं ?

शमसा—हमारा लुकम हय यों.

तोड़ीक—तेरा लुकम कुच्छ पुदा का लुकम नहीं हय !

शमसा—भयें शाही लुकम देती दुं !

तोड़ीक—भयें तेरी शाहीसेबी मुनकीर दुं—

शम्भेर.

तीर, तलवार, तयर, नेज्या पंजर परसें,
जहर, पुन, आग, मुसीबतके समन्दर परसें,
मिजलियां यर्भ से, और कोहसे पथर परसें,
सारी दुन्याकी जत्ताये मेरे सरपर परसें,
जम हो जय हरेक रंजे मुसीबत मुजपर
भगर धमान का जुझीश होता है खयन्त मुजपर !

शमसा—ज्यार कर, फिर ज्यार कर, वरना अजस तैयार हय.

तेरा सर हय और छस जह्वाहकी तलवार हय.

તોફાનીક—મુશીબત કે ડર, રંજકે હાલ સે

બહાર બહાર નહીં કાલ સે !

પુદા લે કે તું લે, મ્હે જાન એક હય

મગર બાત એક યાર જાના એક હય.

શમસા—મુઝપે લખનત હય જો તુઝકો અપ મયે જુદા છોડું.

કાલ લા સર તાકે ઇરકો ટોકરેસિ તોડ હું.

(શમસા કા ગુસ્સેસે કાપના, તોફાનીક કા બે પરવાહીસે ખડે રહેના.)

બાબ પહેલા.

પરદા દુસરા—અયરસલ્લાહકા મકાન.

અયરસલા—વાહરે કીસમત ! વાહરે મેરી અકડ ! સલામ તો સિરફ સરકે ઈશારેસે લેતા હું. જરા મેરી સુરત તો દેખીયે. ટોકરા બરબર કર તુર બરસ રહા હય માશાઅલ્લાહ ! કયું ન બરસે, આજ કલ બદેકી ડીગરી બી બઢ ગઈ હય. જબકે મલકા શમસાને અપને બાઈ બરજસકે કતલકા હુકમ કતલુ—સનાપયા તો માખદઉલતનેબી ઇસ કલમે કતલુખાનકા હાથ બટાયા; જસ નમકહલાલી કે સીલિમે કતલુખાનકે બેટે તુગરલ બેગ કે એડીકંગકા આહદા પાયા. લેકિન ઇસ આહદેકે હાસિલ કરનેમે થોડી બેઇમાની તો જુરર કરની પડી. કયા કરેં ચારે, ઇસ નેકકાર દુન્યામે બેઇમાની કે સિવા કામબી તો નહીં ચલતા. દુન્યામે કયા હમ મખખીયાં મારને કે લિયે પપદા હુવે ? જબ પુદાને જવાની દી હય તો ઈસકા લુલ્ક ઉકાવ, ખાઓ પીયો, બોટલકે કાર્ક ખુલવાવ રંડીયાં નચવાવ ! બુદાપા આયગા તય દેખા જાયગા. અલ્લાહ મીયાં બોલે યાર રહમ દિલતો હયે હી, શીર કયા હું રો ધો કર મના લેગે, કિસી ન કિસી તરહ ગુનાહ બખ્શવા લેગે. અરે સયદુ, ઓ સયદુ—

સયદુ—જનાબ આપ કીસે પુછતે હયેં. વોહ ધરમે નહીં હૈં.

અયરસલાહ—અબે અપને માલિકકે નહીં પહચાનતા ?

સયદુ—કોણ ? મીયાં અયર !

અયરસલાહ—યુપ ! બેઅદબ ! અયર કિસી મોત્તીકા નામ હોગા.

સયદુ—ફિર તુમ કોન ?

અયરસલાહ—મિરજ અયરસલાહબેગ ખાન એસકવાવર, કે, સી.

એસ. આઇ. એમ. ડી. વાઇ. જેડ.

સયકું—વાને ઇસકા મનલખ !

ખયરસદલાહ—કયું કે અખ હમારી ડિમરી બદ ગણ હય.

સયકું—આમાં કાહેકો ઝુંટ બોલતે હો ? તુમહારી સુરત પર તો વહી પાછ પન બરસતા હય !

ખયરસદલાહ—અબે ચુપ બેઅદબ માલિકકે સામને ગુસ્તાખાના કલામ !

સયકું—મિયા રહે તો બતાવ વહો મવાલીઓંકા ડરેસ કહાં ફેંકા ?

ખયરસદલાહ—દેખ પહેલે મયે મઅમુલી જમાદાર થા, અખ તુગરલ બેગકા એડીકાંગ કહેલાતા હું.

સયકું—વાહ !

ખયરસદલાહ—પહેલે ચટાઇપર બયઠ કર ચટની રાટી ખાતાથા, ઝોર અખ ખુરસી ટેબલપર બયઠ કર કટલેસ ઝોર મટન ચાપ ઉરાતા હું.

સયકું—ઝોરબી વાહ !

ખયરસદલાહ—પહેલે મયે ફરતા પયખમાં પહેનતા થા ઝોર અખ પટલુન પર કોટ, કોટ પર કોલર ઝોર કોલરપર ટાઇ લગાતા હું

સયકું—ઝોરબી ત્રાહ !

ખયરસદલાહ—આગે કપડે અપને હાથસે ધોકર પહેનતા થા. ઝોર અખ વોશીંગ કંપનીમેં ધુલવાતા હું.

સયકું—મિયાં યહે તો બતાવ કે વોશીંગ કંપની કાલી સુરતકો સફેદ બના શકતી હય ?

ખયરસદલાહ—અબે સફેદ તો કયા, થપડોંસે લાલ બના સકતી.

સયકું—અઅજ આગે ગોલો.

ખયરસદલાહ—આગે પયસેકી બારા વાલી ખીડી પીતા થા અખ હય. ટરકીસ સીગાર પુકતા હું.

સયકું—જખતો ચંદહી રોજમેં દોલત કા યુલફ ઉડા દોગે ! મીયાં મયે તો સમગતા થા કે તુમ મોત્વી કે મોત્વી રહેોગે; મગર હો કિસમતકે ઘણી, સીપાહીસે એકદમ એડીકાંગ બન ગયે.

ખયરસદલાહ—અરે યહે તો હમારી બદ કિસમતી થી કે એડીકાંગ બન કર રહ ગયે, વર્ના હમારે વાલિદ તો અજબ શાન કે આદમી થે, તુને તો દેખા હોગા.

સયકું—કયુ નહીં, બહોત દફા ! રોજ હમારે હોલેમે પાપક બેચને આપા કરતે થે.

ખયરસદલાહ—અબે ચુપ, વોહ કાઇ ઝોર ઉલુ હોગા !

સયકું—ઉલુ હો કે ગધા મગર સુરત તો તુમહારે બાપકી સી થી.

ખચરસલાહ—ખચર હજી છકેલા દફાન કર, ઔર યહ બતા કે ધરમે
કયા પકા હય ?

શયકુ—પકા કયા હય. વહી બાજરે કી રોટી ઔર શહીદી બાસી
ઉખાલી દાલ રખી હું.

ખચરસલાહ—અરે દાલ કે ચુલ્હેમેં ડાલ ! કયા અમીરોં કે ધરમેં
અયસેહી ખાનો પકતે હયે ?

શયકુ—ફિર ઔર કયસે પકતે હયે ?

ખચરસલાહ—દેખ, આજસે હમારે ધરમેં કુરમા, કલિયા, મુત-
નજન, બિરયાની, પુલાવ, મટનચાંપ, ખટાટાચાંપ, ઇસ્તુ ઔર
કટલેસ પકા કરે !

શયકુ—અરેગીયાં કલ વોહ અલ્લમ ગલ્લમ ખા લેના, આજ તો શુક
કરકે ચટણી રોટી ખાલો.

ખચરસલાહ—ચુપ ! તેરે જયસે જેવકુદેને ચટણી રોટી પર શુક
કરકે ખુદાવંદ તાક્ષાકા મિન્ગજ બિગાડ દિયા હય; ઈસને દેખાકે
જમ રહે જેવકુદે ચટણી રોટી પર મલ્હાર ગાતે હયે તો ઇનહેં
પુલાવ ખિલાનેકી કયા ભુરત હય !

શયકુ—ભલા ખાને અયસે ખાઓગે તો તુમહેં પુરાના મકાન કયસે
પસંદ આયેગા,

ખચરસલાહ—અમે પુરાના મકાન કયા મયેં તો પુરાની ભેરકો
બી બદલ હુંગા.

શયકુ—અરે રહે કયા કહેતે હો મિયાં ?

ખચરસલાહ—હાં હાં મય તો અખખારમેં ઇસ્તહારબી દે ચુકા હું.

શયકુ—તો કયા પુરાની ભેરકો તલાક દે દોગે ?

ખચરસલાહ—તલાક દે હુંગા, નહીંતો કરાફડકે નિસામમેં ભેજ હુંગા.

શયકુ—દેખો કહીં અયસા તો ન કરના, વોહ જેચારી તુમહેં અપને
બેટકી તરેહ પ્યાર કરતી હય.

ખચરસલાહ—અમે જેવકુદે, પુરાની ભેર ઔર પુરાના ભુતા હર-
સાલ નયા બદલ ડાલના ચાહીએ !

શયકુ—ભલા મયેં તુમહેં કાઇ પટાખા સી ભેર દિલવા હું તો કયસા ?

ખચરસલાહ—અચ્છા બતા.

શયકુ—અચ્છા તો સુને મેરે ખ્યાલમે જીતની ઔરતેં હય ઉનકી
સખકી ફહરિસ્ત પેશ કરતાં હું પહેલા નંબર ખુદાખશ ખાંસ-
વાલા ને બાંગવાડીમેં રહેતા હય ઉસકી એક લક્ષી હય.

ખચરસલાહ—અમે કયા મુઝે કાઇ ધસયાર વસયારા સમજા હય
ને ઉસકી લક્ષી સે સાદી કરાતા હય ?

શયકું—તો ફિર તુમ જયસે ગીડીમાર હો તેલી તબોલી ખસમરે
બટયારોં કે સિવા ઝોર કાણુ અપની લક્ષી દેગા ?

ખયરસલાહ—અબે દેગા કયું નહીં ! બેટા અલક્ષતે, અમલે જમાને
મેં જાત ઝોર શરાફત પુંછી જાતી થી, આજ કલ તો ગોરા હો
ગ્યા કાલા, શરીફ હો યા રિખલા મગર હો ચાર પછસાવાલા તો અ-
ચ્છે અચ્છે ધરવાલે અપની બેટી દેને કો તૈયાર હો જાતે હયેં !

શયકું—અચ્છા તો ઝોર સુનો, વોહ અખદુલકરીમ કરસાખકા
સાલા, જો ઘોઘારી મોહલ્દે મેં રહેતા હય, ઉસકી સાત
બેટીયાં હયેં—

ખયરસલાહ—ખુબ, જખતો સાતોને મિલકર આપકા દિવાલા
કુક દિયા હોગા !

શયકું—ઉસમેં ચારતો અધી હયેં. એક કાંની હય. એક ગુંગી હય;
મગર સખસે છોટી લક્ષી કરીમન હય, વોહ આપકે લાયક
હય—લેકીન જરાસા લંગડાતી હય.

ખયરસલાહ—અબે તો કયા મુઝે કોઇ લુલા લંગડા મુકરર કીયા
હયે, જો લંગડી જોર દિલવાતા હય !

શયકું—રહેબી નહીં, વોહબી નહીં, તો ફિર આપકો કયસી જોર
ચાહીયે ?

ખયરસલાહ—દેખ નેક હો, શરીફ હો, હસીન હો, જવાન હો,
હુશીયાર હો, ઇસમતદાર હો ઝોર બડી બાત હે કે વફાદાર હો !

શયકું—હે સખ ખુબીયાં તો પાંજરાપોલમેં એક અસી ૮૦ બરસકી
કુંવારી લક્ષી રહેતી હય ઉસમેં મોજુદ હંય.

ખયરસલાહ—અબે મુઝે જોરકી જરૂરત હય યા માંકી ?

શયકું—હે બી નહીં, વોહબી નહીં તો ફિર આપકો જોર મિલ ચુકી.

ખયરસલાહ—અરે મિલેગી કયું નહીં ? હે તો હમારી મહેરબાની
હય કે હમ જોર તલાશ કરતે હયેં ! વનાં ઇસ મહેંજે જમા-
નેમેં શોહર મિલતેહી કહાં હય ! (એજન્ટકા આના.)

એજન્ટ—જનાબ તરલીમ અજ.

ખયરસલાહ—અદાબ અજ.

એજન્ટ—જનાબ આપકા નામ ?

ખયરસલાહ—મિર્જા ખયરસલાહ બેગ.

એજન્ટ—મેને કલ અખતારમેં પદા હય કે આપ જાદી કરના
ચાહતે હેં.

ખયરસલાહ—હાં, મગર આપ કૌન સાહેબ હય ?

એજન્ડા—હમણાં-હીવન એવેજ કંપની લીખાઈ કે એજન્ડા હય.
 ખયરસહીહ—હા, હા, દુરસ્ત મગર. મય સમજા નહીં કે આપ
 કયા કામ કરતો હયે.
 એજન્ડા—હમારા મ્હે કામ હય કે દુન્યાકી આખાદી બડહાવેં જોડ્યાં.
 કે શોહર ચોર શોહરો કે જુરુએ દિલવાવેં.
 ખયરસહીહ—મયે સમજા આપ દલાલ હયે !
 એજન્ડા—દલાલકી અયસી તયસી ! હમ એક જન્ડલમેન હું.
 ખયરસહીહ—એસક ! જન્ડલમેની તો આપકે ઘટે હીસે ટપકતી હય.
 સયકું—જખતો યાર મેરા એક કામ બના દો, પુરાણી જોર ચોર
 થોડા રૂપીઆ લેકર એક નર્ધ નવેલી પટાખાસી જોર દિલવા દો.
 એજન્ડા—પુરાણી જોરકો સંદૂકમેં બંદ કર રખો. હમતો બિલકુલ
 નહ જોરકી નિજરત કરને હય.
 ખયરસહીહ—બર્ધ વાહ ! હસ મુઘરે હુવે જમાનેમેં કયા કયા
 નયે ધન્ટે નિકલતે હય.
 એજન્ડા—ફરમાધયે, આપકો કિસ કિમાસકો જોર ચાહિયે ?
 ખયરસહીહ—હસીન હો, જવાન હો, પઢી લીખી ચંચલ હો,
 બંદક ફેશનેબલ હો ?
 એજન્ડા—ઉમ કિયા હો ?
 ખયરસહીહ—સોલા બરસકી.
 એજન્ડા—અગર સોલા બરસકી ન મિસે ?
 સયકું—તો આઠ આઠ બરસકી દો લે આના.
 ખયરસહીહ—નિકલ ચયતાન, પાછ, ગુસ્તાખ, નામાકુલ, કમખખત
 બીચમેં ગડબડ કરતા હય !
 એજન્ડા—એક સી મીટ ચાહીએ યા મોડરેત !
 ખયરસહીહ—નહીં નહીં, એક સી મીટ નહીં ચાહીએ ! કમખખત
 નારાજ હોગી તો મુઝે બમકે ગોમે સે ઉડ દેના.
 એજન્ડા—દેસી ચાહીયે યા વિલાયતી !
 ખયરસહીહ—અરે દેસી કે કયા કરે—હમકો તો વિલાયતી, ચાહિયે !
 મુઝે સ્વદેસી સે નફરત હે, હસી લિયે પહલી જોરકો કરાફટ કે
 નિલામ મે બેજને વાલા હું.
 એજન્ડા—ચોર ખુશીયાં કયા હો ?
 ખયરસહીહ—સુનયે, ન અયસી બદસુરત હો કે દેખ કરજી મિત-
 લાય, ચોર ન અયસી ખુશસુરત હો કે સારા સહર જખારત
 કે આખ. ન અયસી દુખસી હો કે એકએક પસલી ગીની

જામ, ન ઇતની મોટી હો કે રેલકે ફાટકમેંથી ને સમાય ન ઇતની લાંબી હોકે બાસા લેને કે લીયે સીડી લગાઈ જાય ન ઇતની તંદુરસ્ત હો કે દિનમેં છે છે દફા ખાય, ન ઇતની બીચાર હોકે ડાકટર કા ગિલ ચુકાતે ચુકાતે દિવાસા નિકલ જાય. ન ઇતની મોટ હોકે કોઇ દમ લે જાય. ન ઇતની હુશ્યાર હોકે મિયાંકી પગડી તક બેચ આય. બસ ઇસ કીમાસકી ભેડે ચાહિયો!

એજન્ટ—ઇસ કિમાસ કી ઓરત તો હમારે મુશ્વલમાનો મેં મિલની મુશ્કલ હય. મગર હાં તુમ માનો તો ઇસ મોહલ્લે કે નાકે પર ડાકટર કોપરબરાસ રહતે હયે, જીન્દગી એક મેમસે શાદી કીથી, ઉંઠી એક લડકી હય.

ખયરસલાહ—અજ કોઇ હો હમેં તો એક ભેર દિલવા દો.

એજન્ટ—તો બસ આપકો એક હફતેમેં ભેર મિલ જાયગી.

ખયરસલાહ—દેખના ચાર સીબલના, મગર કહી ઘોડા ન ખાના ! કયું કે આજ કલ સાઠ સાઠ બરસકી બુઢીયાં હુમુહપર ચુના મલકર હાયમેં પંખયાં લેકર ટુટી બાઇસિકલ કી તરફ ચરકતી ફિરતી હયે. કહીં અયસા ન હો કે ઘોડા ખા જાવ આર પુરાને ખાસે ડો ઉઠા લાવ.

એજન્ટ—આપ બેફીકર રહે. અરજા બંદગી (જાના)

ખયરસલાહ—તરલીમ ભાઈ વાહ અજતો દો ચાર રોજમેં એક ફેશનેબલ ભેર કે ખાવીંદ કહેલાએંગે, ઓર ખુદાને ચાહા તો દોં ચાર હી મહીને મેં દસબીસ બચે કે બાપ બન જાએંગે.

બાબ પહેલા.

પરદા તિસરા—તાહેરાકા મહેલ

જલથલમેં તોહે પલપલમેં તોહે દાતા બીધાતા બખાને હય. પ્રભુ નાથ જગમગાન જગ અનુપ રૂપ દેખ કીરતી આવે હય જલથલ.

શેઅર.

ખુપાસે દામને રહેમતમે ઇન ગુનાહોંકો
 ઇલાહી તુઝકો ગુપ્તર રહીમ કહેતે હય
 કહીં કહે ન અદુ દેખકર જલીલ હમે
 ચેહ ઉસકે બદે હય જીસકો કરીમ કહેતે હય
 કષ્ટ હરન તુમરે ચરન ગુનીમન આવે હય—જલથલ.

मुहल्ले—अभीजन कम मुझसे जहरभिरज कहेते थे रथत के
काष्ठी में रथने के लिये आपका तीरा तक्षवार से काम लेना
पडेगा क्या जगेर तीरा तक्षवार के सलतनत कमजोरे नही
रह सकती हय.

ताहेरा—हां सत्य हय, मगर तीरा तक्षवारसे रथयतका आदशाह के
सामने सीधे सर जुकता हय, दिख कभी नही जुकता हय.
दिख छैस वक्त छनायत छप्पसार करता हय. जय के आदशाह
नरभी, रहम, और छनसाइ करता है और रथयत के अपने
अज्योडी तखे प्यार करता हय !

मुहल्ले—अभीजन में अरे रहम और छनसाइसे आदशाहन करेगा.

ताहेरा—तो पेटा तुम्हारी आदशाहतके कभी जवाब न होगा.

नोकरे—गेगम साहेब, जनाय कतलुआं के साहेबजाने तुमरखमेम
तक्षरीक लाये हैं.

ताहेरा—अच्छा छपराव हम आते हैं. (ताहेरा का जनना.)

रसीद—सुनेह क्या, जय तुम आदशाह अनोगे तो मुझका राज
आपके दरबारमें छाजुर होकर, छजुर जहांपनाह कहेना
और एक एक कर आदाय जय लाना पडेगा.

मुहल्ले—नहीं कभी नही ! यह तो नोकरों के काम है. हम तुम
तो दोनों भाई हैं.

रसीद—झिरतो मज ही मज हय, पर छपरा छपरा एक आतका
तो अगल जर होगा.

मुहल्ले—क्या ?

रसीद—तप्त पर तो तुम अकेले ही जयगे ना !

मुहल्ले—नहीं आधि तप्त पर में जयगा और आधि तप्त पर
तुम्हें जिहासिगा.

रसीद—अस अस झिरतो मेंभी तुम्हारे साथ आदशाह कहेलाडिगा.

मुहल्ले—जेशक तुम आदशाह, हम आदशाह; सुहेल आदशाह, रसीद
आदशाह.

(दोनोंका जनना और ताहेराका मय तुमरखके आना)

ताहेरा—नही नही मय सय कहेती दुं, भरहुमा का कीना साम्म-
मुम जयसे से निकला गया, भुदा और छनसाइ के होते एक
कतीम के छक पर डाका डाका गया बाही नही जयके मज-
मुमका छक दमासे छीन लिया गया और छनसाइ सावारिस
करके के भरसे निकला गया.

ਦੁਗਰਲ—ਅਧਸਾ ਨਹੀਂ ਭੁਵਾ !

ਤਾਛੇਰਾ—ਯੁਰਰ ਅਧਸਾ ਛੀ ਭੁਵਾ !

ਦੁਗਰਲ—ਭਰੋਂ ਫਰਸੋ ਦੇ ਅਧਸਾਛੀ ਭੁਵਾ ਤੋ। ਫੁਕਮਤ ਔਰ ਤਾਕਤ ਦੇ
ਸਾਮਨੇ ਫਮ ਕਯਾਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ.

ਤਾਛੇਰਾ—ਤੋ ਕਯਾ ਤੁਮ ਧਫ ਸਮਝਤੇ ਹੋ। ਤੇ ਫੁਨ੍ਹਾ ਖਰੀਫ਼ੀਂ ਔਰ ਯ-
ਛਾਫੁਰਾਂ ਸੇ ਆਛੀ ਫਧ. !

ਦੁਗਰਲ—ਭੇਰੀ ਨਯਰਭੇਂ ਤੋ ਆਯ ਅਧਸਾਛੀ ਨਹੀਂ ਫਧ.

ਤਾਛੇਰਾ—ਨਹੀਂ ਹੈ ?

ਦੁਗਰਲ—ਫਾਨ ?

ਤਾਛੇਰਾ—ਮੁਝਕਾ ਰਖੀਕ ਭੇਰਾ ਸ਼ੈਫਰ ਤੋਖੀਕ !

ਦੁਗਰਲ—ਕਯਾ ਘੇ ਆਪ ਧਕੀਨ ਸੇ ਕਛੇਤੀ ਹੈਂ ?

ਤਾਛੇਰਾ—ਧਕੀਨ ਔਰ ਸਾਧ ਛੀ ਯੁਰਰਸੇ ਕਛੇਤੀ ਫੁੰ !

ਦੁਗਰਲ—ਫੇਖੀਨ ਧਨਸਾਨਕਾ ਯੁਰਰ ਕਛੀ ਕਾਧਮ ਨਹੀਂ ਰਛੇਤਾ.

ਤਾਛੇਰਾ—ਯਸ ! ਯਸ ! ਤੁਮ ਭੇਧੇ ਸ਼ੈਫਰਕੀ ਤੋਛੀਨ ਕਰਤੇ ਹੋ !

ਦੁਗਰਲ—ਆਪ ਧਸ ਅਧੁਕੀ ਦੇ ਪਛਯਾਨਤੀ ਹੋ !

ਤਾਛੇਰਾ—ਛਾਂ ਘੇ ਅਧੁਕੀ ਭੇਰੀ ਸ਼ੈਫਰ ਕੀ ਫਧ; ਭਗਰ ਧਰਸੋ। ਤੁਮਛਾਰਾ
ਭਤਲਧ ?

ਦੁਗਰਲ—ਭਤਲਧ ਘੇ ਤੇ ਆਪਕਾ ਸ਼ੈਫਰਕੀ ਮਲਕਾਕਾ ਤਰਫ਼ਦਾਰ ਹੈਂ.

ਓਨ੍ਹੀ ਦੇ ਫੁਕਮ ਸੇ ਸਮਝਾ ਛੀ ਤਾਯਪੋਸ਼ੀ ਕਾ ਛਾਲ ਸੁਨਾਨੇ
ਔਰ ਸੁਛੇਲੇਕਾ ਅਪਨੇ ਫਮਰਾਫ਼ ਫੇਜਨੇ ਦੇ ਲਿਧੇ ਆਧਾ ਫੁੰ,
ਔਰ ਅਪਨੀ ਸਝਯਾਧ ਦੇ ਸਯੁਤਭੇਂ ਘੇ ਗਵਾਫ਼ ਲਾਧਾ ਫੁੰ.

ਤਾਛੇਰਾ—ਧਾ ਯੁਫ਼ ! ਅਗਰ ਤੋਖੀਕ ਅਧਸੇ ਫ਼ਰਿਰਤੇ ਪਰ ਕੀ ਫੈਲਤ
ਔਰ ਘਿਤਾਯੁਕਾ ਯਫ਼ੁ ਧਲ ਗਧਾ, ਤੋ ਮਅਲੁਮ ਭੁਵਾ ਤੇ ਧਮਾਨ
ਧਨਸਾਨੋ ਪਰ ਲਾਅਨਤ ਕਰਕੇ ਧਸ ਫ਼ਰੇਯੀ ਫੁਨ੍ਹਾਸੇ ਨਿਕਲ ਗਧਾ.

ਦੁਗਰਲ—ਕਛਿਧੇ ਅਧਤੋ ਧਕੀਨ ਭੁਵਾ ?

ਤਾਛੇਰਾ—ਅਗਰ.. ਤੋਖੀਕਨੇ ਸੁਛੇਲੇਕਾ ਫੇਨੇਕੇ ਲਿਧੇ ਭੇਯ ਹੈ ਤੋ ਵੋਫ਼
ਫ਼ਰਗੀਯ ਭੇਰਾ ਸ਼ੈਫਰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਦੁਗਰਲ—ਔਰਤ ਪਰ ਫ਼ਰਯ ਫਧ ਤੇ ਅਪਨੇ ਸ਼ੈਫਰਕੇ ਫੁਕਮਕੀ ਤਾਯੇਦਾਰ ਹੋ.

ਤਾਛੇਰਾ—ਯੇਧਕ ਓਸ ਛਾਲਭੇਂ ਯਧ ਸ਼ੈਫਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਔਰ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋ !

ਦੁਗਰਲ—ਭੇਂ ਘੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਤਾ ਤੇ ਅਧਰ ਤੇ ਅਝੇ ਤੇ ਲਿਧੇ
ਅਪਨੀ ਭੁੰਫ਼ਗੀ ਧਰਯਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਕਿਸ ਕਾਨੁਨਕਾ ਫੁਕਮ ਫਧ ?

ਤਾਛੇਰਾ—ਯਯਰਫ਼ਾਰ, ਅਧਰਕਾ ਅਝਾ ਨ ਕਛੇਨਾ ! ਅਧਰ ਤੁਮ ਸਮਝਤੇ
ਹੋ ਧਾ ਫਮ ? ਵੋਫ਼ ਫਮਾਰੇ ਕਛੇਯੇਕਾ ਫੁਕਰਾ ਹੈ, ਆਯੋਕਾ ਤਾਰਾ

હે, વાહ હમારે દોરતોં બંદે અજમે સે બી જ્યાદ પ્યારા
હે વાહ હમારી જનહે; બંદે કામ અમે તો જનબી ઉમ
પર કુરમાન હય ! જવ સુલાકાત ખામ હુછ. ઉસ જુજદિલ
જલીલ તઉરીક સે કહેના કે તાહેરા બેવા હો ગઇ. અમ ન મંચ
ઊરકી બીવો હું, ન વાહ મેરા શોદર હય.

(સચ્ચેર)

અપરો પુશી રાહતકાતજમાના યુગર ગયા

મેં આજસે હે સમજુગી તઉરીક મર ગયા.

તુગરલ-તો ક્યા આપ સુહેલ કો દેના નહીં ચાહતી ?

તાહુરો-અરે તુમ, મ્હારા જુજદિલ તોફીક, તુમ્હારી મલકા ઝ્યાર
મલકા કે તમામ તરફદાર, મુઝસે જંગ કરને આપે, તોબી
સુહેલ તો ક્યા-સુહેલકા એક નાખુન બી:પહાં સે ન જનને
પાયગા !

તુગરલ-હાં.

તાહુરો-હાં.

(મુસદ્દસ)

જય તક યહે રહ આતિશે ધખરતસે ઝર્મ હય
ચહેરે પે આંખ આંખમે દુન્યા કી સરમ હય
કાંધે પર સર હય, સરસે વફાકા જુવુન હય.
તનમે રંગે, રંગોમે શરાફતકા ખુન હય,
સિનેમે દિલ, હય દિલમે ખુદાકા ખ્યાલ હય,
ધજ દે મેરે લાલકો-કિસકી મજલ હય.

તુગરલ-અચ્છ તો બહુત જલ્દ માલુમ હો જાયગા-

તેમ ઝ્યાર શમશીરસે, સખતીસે, જખરો જોરશે,
ગર યું નહીં તો ધસકો હમ લે જાયેગે ધસિ તઝ્યારસે.

તાહુરો-અગર જલીલ હોકર નહીં જના ચાહતે હો તો બગ પર
એક લાજ જોલે યહાં સે નિકલ જવ ! જવ સુહેલ કો લેના
હય તો પહેલે ધર જવ, માં ખાપસે મિલ લો દોરતસે રખસ્ત
હો લો, કફુન કે લિયે કપડા, દફન હોને કે લિયે જમીન કા
દુકરા ખરીદ લો; બાદ કમર કસકે, તલવાર ખાંધકે કફન, સર
પર લપેટકે યહાં આવ. માત તુમ્હેં રહમ કરકે જાંદગી અખ્શ
દે તો સુહેલકો મુજસે છીન લે જવ !

તુગરલ-દેખો અજદેહ કો ન જગાવ, શેરકો ન છોડો, પહાડસે ન
ટકરાવ ! અગર સુહેલ ઝ્યાર શમશા કે બીચમે આંવોગી તો
પુરાની કીવારોંકી તરહ ઠાકરાંસે ઉઠાદી જવગી ?

શામેર.

જુ સરકશી દિખારમી અમ રાજે મદ પ્રમ્હે,
દેખું તો કાણુ દેતા હૈ આકર મદદ પ્રમ્હે
(તોફીકકા આના)

તોફીક-એ ! દમાખાજ કે બચ્ચે મેં હું !
તુગરલ-કોણુ તોફીક ? ઓર આખદ !
તોફીક-નીંદકી હાલતમે મેરી ઉંગ્રીસે અંગુઠી ઉતારક ચરીફ
ઔરતકા ઘાકા દેનેકે લિયે આયા હૈ-

શહેર.

બોકે હું શમશીર કબકે તક દિલે નાપાકમેં
તોરદું સર યુકે હું મુંદપર મિલા હું ખાકમેં
તુગરલ-તોફીક જખાન રોક વર્ના પચતાયગા ! એક ખાર શેરકે
પંજેસે નિકલ ગયા તો કિયા દુઆરા કાણુમેં ન આયગા ?
તોફીર-જા-જા, સર સલામત સે કર ચલા જા, વરના છરકા જા-
વામ જખાન કે બદલે ઠોકરોસે દિયા જાયગા !
તુગરલ-ઇસ કીવેકા તહસ નહસ કરકે છંટ સેછંટ ન ખખદું, ઇસ
કિલેસે આગ નિકાલા હય, ફિર જંજીરોસે જકડ કર ઉસામેં
ન પહુંચા હું તો મુઝે કતલુકા ખેટા ન કહેના.

[જાના તુગરલકા]

તાહુરા-પ્યારે શોહર, મુઝે મુઆફ કરના, આજ મેરે મુંદસે તેરે
ચરીફ નામકી તોલીન દુર્ધ.

તોફીક-પ્યારી બીવી, પ્હે ક્યા, અગર ઇસ દમાખાજકી ખાતેં જાન
કર ઇસસેબી યથાદા કહેતી તો જાખજ થા.

તાહુરા-મગર તુમને શમશાકી ક્યદસે રેહાઇ કયુંકર પાઇ ?

તોફીક-ખુદાને ગયખી મદદ પહુંચાઇ ! મેરે દોસ્ત કહેરમાનને નિ-
જાત દિયવાઇ.

તાહુરા-મગર અખ વોહ દિન બહોત ગરીબ હય કે શમશાકી ફોજ
હમારે કિલેકા ચોતરફ વખાઇ કીહોં કી તરફ ફયલી હોગી.
ઉસ વક્ત આહ ન કરના, આખર ન ખોના, ખાત ન ગ-
વાના, બસ મારના યા મરજના.

શબ્દો.

એકે જાંબાજી હો એક એક રંગમે, એક એક બાજમે
દેખના લગજીશ ન આને પાયે ધસ્તકલાકમે.

તોટીક-ફક આને ફંગા મે હરગીજ ન અપની આનમે. માર કર
આઈંગા યા મર જઈંગા મયદારમે,

ગાના.

કર કર કર કર જાર દુટ પડું મંચ રનપર
બરસું બીજલી બનકર ગરજ ગરજ દુશમનપર-કર
જમમે નામ કરકે કામ ચમ ચમ ચમકાવું
મર થર કપિ તમામ તેગ ધરૂં સર તનપર-કર,

બાબ પહેલો.

પરદા ચાથા.—મકાન ખેયરસદલાહ.

ખયરસદલાહ—બાઈ વાહ, અબતો હમ સિંગલસે ડબલ હો ગયે !
લોગ કહેતે હું કે ડરખીડી લોટરી આર પટાસી જેર કિસમત
હીસે મિલતી હય, મગર હમકો તો ઘર બયકો ફેશનએબલ
જેર મિલ ગઇ. જેર ક્યા હય વજાહ તમાશા હય ! અગર
ટિકટ લગાકર બયક જઈ તો ગેજ સેંકડો રૂપયે કમાઈ
બોઇ, બોઇ—

શાયકુ—ચાલ રાખટ સાહેબ.

ખયરસદલાહ—મેમ સાહેબ કહાં હય ?

શાયકુ—અપને ડરેસ રંગમે.

ખયરસદલાહ—ક્યા કરતી હય?

શાયકુ—કલ જે માર્કિટ સે બંદર ખરીદ કર વાઇ હંચ. ઉસે છુરી
કરેસે ખાના સિખલાતી હય.

ખયરસદલાહ—ગેવકુર બંદરકો છુરી કોરેસે ખાના કયસે આયમા.

શાયકુ—કયું ની આયમા ! આખીર આપ કયસે રીખે ?

ખયરસદલાહ—ચુપ એઅદમ ક્યા બકતા હય !

શાયકુ—દેખો સાહસ મેંબી આજકલ ગુમહારી તરફ સુધર ગયા હું;
આત કરતી હો તો દેશી જખાનમે કરો, પર ગાલીયાં દેના
હય તો ઈશ્તિજ જખાનમે હો.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਮਧ ਵਾਹ ! ਗਾਈਆਂ ਭੀ ਹੋ ਤੋ ਈਸ਼ੀ ਨਯਾਨਮੇਂ
ਭੀ ਨਾਕ ਕਾਟੇਸ਼ਾ ਮਗਰ ਵਿਲਾਪਤੀ ਖੁਰੀ ਸੇ ! ਅਯਾ ਮਧ ਨ
ਮੇਮ ਸਾਹਯ ਕਾ ਯੁਥਾ.

ਸ਼ਯਕੁ—ਅਯਾ ਤੋ ਅਪਨੇ ਨਾਮਕਾ ਕਾਡੀਂ ਹੋ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਕਯੁ ?

ਸ਼ਯਕੁ—ਮੇਮ ਸਾਹਯਕਾ ਫੁਕਮ ਹਯ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਅਯੇ ਮੇਮਸਾਹਯਕਾ ਅਯਾ, ਜਾਤਾ ਹਯ ਯਾ ਨਹੀ ?

ਸ਼ਯਕੁ—ਏਯੋ ਸਾਹਯ ਛਾਯ ਨ ਲਗਾਨਾ ਅਗਰ ਆਪ ਟੁਗਰਲਯੋਗ ਕੇ
ਅਧੀਕਾਂਗ ਹਯ ਤੋ ਮੇ ਭੀ ਮੇਮ ਸਾਹਯ ਕਾ ਆਖਵੇਟ ਸੇਕਰੇਟਰੀ
ਫੁ. (ਅਧਰਸਲਾਹ ਮਾਰਤਾ ਹਯ ਸਧਸ਼ੇ ਬਿਵਾਤਾ ਹਯ)

ਅਯਾ ਮੇਮਸਾਹਯ ਫੋਡੋ, ਫੋਡੋ; ਮਾਰ ਡਾਕਾ, ਮਾਰ ਡਾਕਾ—

(ਡਾਕੀ ਆਤੀ ਹਯ.)

ਡਾਕੀ—ਗੋਟ ਖਜ ਧੀ ਮੇਟਰ ?

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਘੋਡੇ ਮੇਂ ਖਸਕੀ ਜਨ ਫੁੰਗਾ !

ਡਾਕੀ—ਆਘਿਰ ਖਸਸੇ ਕਯਾ ਕੁਸੁਰ ਫੁਵਾ ?

ਸ਼ਯਕੁ—ਸਿਰਫ ਖਤਨੀ ਆਤਪਰ ਘਿਗਡ ਗਯੇ—ਮੇਨੇ ਕਛਾ ਕੇ ਮੇਮ ਸਾਹਯ
ਸੇ ਮਿਲਨੇ ਫੇ ਤੋ ਅਪਨੇ ਨਾਮਕਾ ਕਾਡੀਂ ਹੋ.

ਡਾਕੀ—ਘੋਡਾ ਯੇ ਸਯ ਕਹੇਤਾ ਹਯ,

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਤੋ ਕਯਾ ਅਪਨੀ ਯੋਰ ਸੇ ਮਿਲਨਾ ਹੋ ਤੋ ਕਾਰਡ
ਹੋ ਵਰਨਾ ਅਧਰੰਗ ਵਾਧਸ ਜਵ.

ਡਾਕੀ—ਯੇ ਤੋ ਕਾਧਏ ਕੀ ਆਤ ਹਯ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਮੇਰੇ ਧਰਮੇ ਅਧਸਾ ਕਾਧਦਾ ਵਾਧਦਾ ਨਹੀਂ ਯਲੇਗਾ.

ਡਾਕੀ—ਕਯੁ ਨਹੀਂ ਯਲੇਗਾ ! ਜੁੜ ਯਲੇਗਾ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਤੁਮ ਮੁਝੇ ਖਮਕਾਤੀਹੋ ! ਮੇਂ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਸ਼ੋਫਰ ਫੁ !

ਡਾਕੀ—ਮਗਰ ਧਰਮੇਂ ਆਨੇ ਕੇ ਆਫ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਯੋਰ ਅਨਕਰ ਰਹੇਨਾ ਹੋਗਾ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਯੇਸਾ ਕਭੀ ਨ ਹੋਗਾ.

ਡਾਕੀ—ਜੜ ਹੋਗਾ, ਵਰਨਾ ਮੇਂ ਅਧਸੇ ਧਰਮੇਂ ਨ ਰੰਡੁਗੀ ਜਛਾਂ ਕਾਧਏ
ਯੋਰ ਫੇਸ਼ਨਕੀ ਖਜਾਤ ਨਹੀ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਮਧ ਵਾਹ, ਸ਼ੋਫਰ ਖੁਟੇ ਤੋ ਖੁਟੇ ਮਗਰ ਫੇਸ਼ਨ ਨ ਖੁਟੇ.
ਅਯਾ ਸਾਹਯ ਜਨੇ ਹੋ.

ਡਾਕੀ—ਨਹੀਂ ਤੁਮਨੇ ਮੇਰਾ ਖਮਸਾਫ ਕਿਆ ਖਸ ਵਿਧੇ ਮੁਆਸ਼ੀ ਮਾਂਗੋ.

ਅਧਰਸਲਾਹ—ਕਯਾ ਮਯੇਂ ਮਰਦ ਹੋਕਰ ਤੁਮਸੇ ਮੁਆਸ਼ੀ ਮਾਂਗੁ ?

સચકુ-અજી માંગ લિજયેની સરકાર, શ્હેલી આજ કલકા ફેશન હય.

ખયરસલાહ-અજી ભઈ ફેશન હય તો માફ કરો.

હાલી-થેંકયુ, ડીયર ઇસસે માઅલુમ હોતા હય કે તુમ પકકે જેન-ટલમેન હો. ડીયર યડે બિલ ચુકા દો.

ખયરસલાહ-અરે કાહેકા બિલ ! ગયે મહિનેમેં તો પાંચસો ભેંટ ચડા ચુકા.

હાલી-પહે તો ઈંછ મહિનેકા હય, ઇસમેં તો સિરફ ચારસો નયે રૂપીયે હેં.

ખયરસલાહ-(બિલ પદતા હય) બાઇસકલકા લમ્પ તીસ રૂપીયા, મોંટર કારકા કિરાયા સાઠ રૂપીયા. કુત્તેકે ગલેકા પદા નવ રૂપીઆ, વાસકોટ કા કપડા સાત રૂપીયા ઔર ઉરકી સિલાઇ સાઠ રૂપીયા, અરે કયા સાત રૂપીયે કા કપડા ઔર સાઠ રૂપીયા સિલાઇ ?

હાલી-કયા સાઠ રૂપીયા બહુત હંય ? ડાકટર રસ્તમજીની મિસિસ તો એક એક પોલકેકી ઉદ ઉદ સો રૂપીયે સિલાઇ દેતી હય.

ખયરસલાહ-જમહી તો ડાકટરકે દવાખાનેમેં માડવાડી ઔર બેક્સી બપોરે રહેતે હેં.

હાલી-ડીયર ડીયર ડીયર-

ખયરસલાહ-વોટ ઇજ ધી મેટર ?

હાલી-જરા મેને શુજકે બટનતો ખોલ દેના.

ખયરસલાહ-અરે મેં તુમહારા શોહર હું યા નોકર હું ?

હાલી-મેરા પેર દરદ કરતા હે ઔર તુમહેં મસખરી સુજતી હે. દેખો જલ્લદી ખોલો નહીં તો મેં બિગડ જાઉં.

ખયરસલાહ-અજી ભાઇ બિગડો નહીં. કયા કરેં ચારોં શ્હેલી આજ કલકા ફેશન હેં.

હાલી-ડીયર જરા સફા બી કર દો.

ખયરસલાહ-અરે મેં તુમહારા શોહર હું યા કોઇ મોઝી હું ! જરા મેરી મુછોંકતો ખ્યાલ કરો.

હાલી-તુમ જેનટલમેન હોકર અપસોં બાતોં કરો શ્હે ઠીક નહીં.

ખયરસલાહ-તો કયા સખ જેનટલમેન અપને ઘરમેં અપની લે-ડીઓં કે જુતે સાફ કરતે હે.

ડાલી—મેરા ટેમપર જતા રહેગા તો મેં જિગડા જાઉં છી.

ખયરસલાહ—અચ્છા જાણ જિગડો નહીં, ક્યા હરતે હો ચારો ખુદા જાણે મેરી તરફ કિતને જેનટલમેન અપને ઘરમે આપની જોરઆં કે જુતે સાફ કરતે હોગે.

ડાલી—થેકયું ડીયર, ઇસ બરતાવંસ મઆલુમ હુવા કે તુમ, પકકે જેનટલમેન હો.

ખયરસલાહ—અરે લઆનત પડે અયસી જેનટલમેની પર. બાહે-રતો મુંછાં પે તાવ દેં ચાર ઘરમેં આયે તો જોર કે જુતે સાફ કરે. (સયયુ આતા હય)

સયયુ—અરે ગજબ હુવા—ગજબ હુવા—ગજબ હુવા.

ડાલી—ક્યા હુવા ?

સયયુ—આપકે બંદરને લેમ્પ ગિરા દિયા તો સરકારકા નયા કોટ પટલુન જલ ગયાં.

ડાલી—જલ ગયા તો જલને દે સરકાર તો નહીં જલ ગયે !

સયયુ—સરકારકે જલનેકા તો મુઝે બી ગમ નહીં, મગર અફસોસ તો રહે હય કે સાથ આપકે રેશમી મોજ બી જલ ગયે.

ડાલી—હે હે ક્યા મોજબી જલ ગયે કમખખત કયું નહીં ખયાલા, તેરા સત્યાનાસ જાય.

ખયરસલાહ—તો સરકારકા કોટ પટલુન જલ ગયા તો ટસસે મસ નહીં હુક, આંદર છે આનેકે મોજે જલ ગયે તો છબુદ-રકી તરફ કુદ પરી. રહે બી આજકાલ કા ફેશન હેં.

ડાલી—ડીયર આજ શામકો મેરે લીયે મોજે તો લે આના.

ખયરસલાહ—મેં તુમ્હેં સમ કુચ્છ ચીજે લા હુઆ, લેકીન તુમ્હારી હરકતેં મુઝે પસંદ નહીં આતીં

ડાલી—તો તુમ ક્યા કહેના ચાહતે હો !

ખયરસલાહ—તુમ દિન ભર બાઇસીકલ હાડાતી ફિરાગી તો ઘરકા ઇન્તેજમ કો કરેગા ?

ડાલી—ઘર ગયા જહનમમે. ઘરકે ઇન્તેજમકે લિયે કોઇ મવરનેસ નોકર રખ લો.

ખયરસલાહ—તો ફિર તુમકો કયું થાદી કરકે ઘરમે લાયા હું ?

હાલી-મિયાં વેલ દિન મેં જમ ખલીલાં હાખતા ઉઠાતે મે, મદ
ઘોરતો હાથકી પકી પકાઇ ખાતે મે. આજ કલ ઘોરતોકા
દોર દોરા હય. ઝાડો દેના, ચકકી પીસના, બરતન માંજના,
બચે પાલના ગરજ સય કામ આંબ મરદોં કા કરને પડેમે.

ખયરસલાહ-ઘોર ઘોરતેં ક્યા કરેંગી ?

હાલી-હાથ કોરટ કી જજ બનેંગી, પારલામેન્ટકી મેમબર હોંગી,
અખબારોંમે મજસુન લીખેંગી મજલીસમેં લેકચર દેંગી મરજ
કે હર ખાતમેં મરદોંકી નાક કાટેંગી.

ખયરસલાહ-હાં, કયું ન કાટેંગી ! આજકલ દુન્યામેં તુમ્હારા
ડંકા બજ રહા હય.

હાલી-બોય-બોય, હમારે શિયે એક કપ ચાપ લાવ.

ખયરસલાહ-ઘોર મેરે વારતે એક કપ કાફીલાવ.

સયકુ-હયરિયે સાહેબ, પહલે મેં અપને માલિકકા કામ કંંગા
ફિર તુમ્હારા.

ખયરસલાહ-મેં તેરા માલિક નહીં હું !

સયકુ-નહીં, મેં મેમસાહેબકા નોકર હું.

ખયરસલાહ-સુનતી હો ?

હાલી-સય કહેતા હય, કલું કે નનખવાહ મેરે હાથમેં પાતા હય.

ખયરસલાહ-પર રૂપીયે તો મેરે હોતે હય.

હાલી-ઘોર હુકમ તો મેરા ચલતા હય.

ખયરસલાહ-તુમ ચાહોંગી તો હમકો લા કિસી રાજ નિકાલ દોંગી.

હાલી-રહે ક્યા વાહિયાત બાન કરતે હો ! બોય, જવા આપાકા
બોલો સાહેબકે વારતે કાફી લાવ.

સયકુ-બહુત અગા મેમ સાહેબ,

હાલી-(ગલેમેં બાયેં ડાલ કર) ડીપર તુમ જરા જરાસી બાત પર
ખફા હો જાતે હો, દેખો મેં તુમ્હારી કયસી ફરમાંબરદારી
કરતી હું.

ખયરસલાહ-કમખખત મેરા દિલતો બિસકુલ હિંદુસ્તાની હય,
જે ગલેમેં બાયેં ડાલતેહી હીલા હો જાતા હય, ઘોર ઉરકો
ચટકમટક દેખ કર બિસકુલ પીસ પીલા હો જાતા હે.

હાલી-માઇ ડીપર ખયર.

ખયરસલાહ-માઇ ડીપર જોર.

હાલી—ક્યા કહા ? જોર ! યહે તો પુરાના આઠિટ આજ ફેલન
નામ હય, તુમ મુઝે જોર કે નામસે કહી ન પુકારના.

ખયરસલાહ—તો ક્યા તુમ્હેં ચાચી, દાદી, નાની કહું, ક્યા કહું ?

હાલી—ડોન્ક યુ નો માધ નેમ ? સેન્ડીપર હાલી.

ખયરસલાહ—માધ ડીપર હાલી.

હાલી—ચલો વોહ જો ઇંગરેજ ગાના મયને તુમ્હે સીખાયા હય
વોહ ગાવ ઝોર મેરે સાથ નાચો.

ખયરસલાહ—ક્યા મયં તુમ્હારે સાથ નાચું ? ચારે યહે સખ
ભસે આદમી ખયરેં હુવે હયં વોહ મુઝેં રસ્તે મેં સલને નહાં
દેગે, ઝોર કહેગે કે દેખો છુટા હુવા તો જોર કે સાથ
નાચના હય.

ગાના—નાવ લેટ મી એલોન, ધો આધ નો યુ વો'ન્ટ.

આધ નો યુ વો'ન્ટ, આધ નો યુ વો'ન્ટ

નાવ લેટ મી એલોન; દયો આધ નો યુ વો'ન્ટ

ઇમ્પ્યુટેન્ટ બારની ઝોહિયા.

ઇટ મેક્સ મી આઠિટ રે છપસ વેન યુ આર સી કાઉન્ટ
એજયક્સ.

વોડ બેટર લુક આઠિટ ફોર સ્ટાઉટ ફોરની ઝોરીયા

હી ઈજ ધી બોય, ઘેટબી લિન્ગ, આધ એમ હિજ જોય

સો યુ'ડ બેટર બી હેવ ચોર સેલ્ફ બારની ઝોહિયા

ઇમ્પ્યુટેન્ટ બારની.

નન ઝોફોર બહારની,

ઇમ્પ્યુટેન્ટ બારની ઝોહિયા. (ગાતે હુએ જાતે હેં.)

બાબ પહેલા.

પરદા પાંચવા.—તસનીમ કા બાગ

ગાના—આદે બહાર આધ હોને નીસાર આધ

કરતી હંય જુલજુલેં શોર પ્યારી નીગાર આધ-જાધ

હરજુલપે હંય લાલી જુલજુલ મતવાલી ઝુમેં હય હાલી

પુલોંઠી મહકસે છયા શાદ કરો હીલ મીલ મીલ સંગ

પુલોંઠી ફયન ચલત પવન હરજુલપે.

ਤੁਮਧਰ ਅਲਹਾਰੀ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾਰੀ ਵਾਰੇਂ ਭੁਵਰਵਾ
ਫਰਵਾ ਮਲੇਮੇਂ ਖਾਲੇਂ ਫੋਫਰਾ-ਫਰ ਗੁਲਧੇ

ਸਫੇਲੀ-ਮਾਸਾਅਥਾਫ !

ਸਾਧੇਰ.

ਜਮੇ ਅਫਾਰ ਪਿਕਰ ਖ਼ਾਨਰ ਖ਼ੁਪਤੇ ਫੰਧ.
ਐਕ ਫੁਲਰੇਕਾ ਮਿਲਕਰ ਮਸ਼ੀਮੇਂ ਯੁਮਤੇਂ ਫੰਧ.
ਫ਼ਾਯਲਾ ਅਮਨਮੇਂ ਅਪਨੀ ਫਿਯਾ ਰਹੇ ਫੰਧ,
ਯਾਫੇ ਸਯਾ ਫੇ ਝੋਫੇ ਯੁਥਾਯੁ ਫਿਯਾ ਰਹੇ ਫੰਧ,

ਸਫੇਲੀ-ਯੁਮ ਰਹੀ ਫਧ ਪਤੀ ਪਤੀ ਫਿਸ਼ ਗੁਲਬਨਫੀ ਡਾਲੀਮੇਂ,
ਫਥਾਯਾ ਫੀਲਕਰ ਫੁਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਫੁਲ ਫਧ ਕਯਾ ਫੀ ਫਾਲੀਮੇਂ,
ਫਾਯਲ ਫੋਲ ਅਯਨੀ ਫਧ ਐਫਰ ਗੁਲਬੁਲ ਤਾਨ ਫਲਮਾਨੀਂ ਫਧ.
ਫਿਲੋਫੇਕਾ ਫ਼ਰਫਲ ਤਾਫ ਫਨਾ ਫਨ ਕਯਾ ਕਯਾ ਨਾਯ ਨਾਯਾਨੀ ਫਧ.

ਤਰਨੀਮ-ਭੁਲ ਤਰਫ਼ ਫੇਯੋ ਅਮਨਮੇਂ ਮੇਰੇ ਰਅਨਾਥ ਫਧ,
ਮੁਫੁਯੇ ਨਜ਼ਰਾ ਫਧ ਫਿਲ, ਅਸਮ ਤਮਾਸ਼ਾਥ ਫਧ.
ਮੋਨੀ ਯਿਅਰੇ ਫਧ ਧਫੇ, ਕਨਰੇ ਫੰਧ ਨਫੀ ਅਯਨਮ ਫੇ,
ਆਤਿਸ਼ੇ ਗੁਲਕਾ ਧੁੰਵਾ ਫਧ-ਫੇ ਫਟਾ ਯਾਫ਼ ਫਧ.

ਸਫੇਲੀ-ਗੁਲੇਯਰ ਵ ਸਰ ਕਫ ਗੁਨ੍ਹਾ ਫਫਨ ਤੁਮਯੀ ਤੋ ਫੋ,
ਸਰਸੇ ਫੇਕਰ ਪਾਫਿੰ ਤਕ ਪ੍ਧਾਰੀ ਅਮਨ ਤੁਮਯੀ ਤੋ ਫੋ.

ਸਫੇਲੀ-ਪ੍ਧਾਰੀ ਯਾਮ ਫੇ ਸਾਧ ਫੁਯਯ ਅਪਨੀ ਯੀ ਤੋ ਤਅਰੀਫ਼
ਫਿਯਯੇ ?

ਤਰਨੀਮ-ਮੁਝਮੇਂ ਫਿਯਾ ਫੇਯਾ ਫਧ ਜੇ ਪ੍ਧਾਰੀ ਅਮਨ ਕਫੇਤੀ ਫੋ. ਤੁਮ
ਓਫਯਾਨੀ ਫੋ ਮੇਰੀ ਅਧਸੇ ਯੁਯਨ ਕਫੇਤੇ ਫੋ. ਤੁਮ.

ਸਫੇਲੀ-ਅਯ ਸਰਕਾਰ ਅਮਨਯੀ ਯੋਫ ਗੁਨੇ ਯੇਧਾਰ ਫਧ,
ਭੁਲ ਪਰ ਗੁਲਬੁਲ ਫਯਰ ਯਨਸੇ. ਨਿਸਾਰ ਫਧ.

ਸਫੇਲੀ-ਫਾਂ, ਫਾਂ, ਫਸ਼ ਗੁਲ ਫੋ. ਫਿਸ਼ੀ ਗੁਲਬੁਲਫੀ ਫੋ ਫੰਨੇਯਰ ਫਧ
„-ਯਫਾਂ ਫੁਲ ਫੋਲਾ ਫਧ ਵਫਾਂ ਗੁਲਬੁਲ ਫੋਲਾ ਫੁਵਾ ਆਲਾ ਫਧ
„-ਯਫਾਂ ਯੁਫਾ ਫੋਲਾ ਫਧ ਵਫਾਂ ਮਿਫ਼ੀ ਫੁਫਤੀ ਫੁਫ ਆਲੀ ਫਧ
„-ਮਯਰ ਪ੍ਧਾਰੀ ਫੋਲਾ ਗੁਲਬੁਲ ਆਧ ਤੋ ਫਿਸ਼ੇ ਗੁਰਸੇਸੇ ਨ ਡਾਲਾ
„-ਯਫੇ ਯੁਮਕਾਰ ਯੁਮਕਾਰ ਫੇ ਪਾਸ ਗੁਫਾਨਾ.
„-ਯਯ ਆਯ ਜਯੇ ਤੋ ਜਫ਼ਰ ਸਾਫੀ ਫੇ ਪੀਯਰੇਮੇਂ ਫੰਸਾਨਾ
„-ਯਯ ਫਿਸ਼ ਜਯੇ ਤੋ ਰੋਯ ਨਯਰੇਫੀ ਫੁਰੀ ਅਫਾਨਾ.

તરનીમ-દેખો બાપ અમ હમ સમ યો દેગે-આપા સતાવથી તો
પુદાકા કસમ રો દેગે

સહેલી-પયારી તુમહેં અપની કદ નહીં હય.

પરી હો, મુસ્તરી હો, દુર હો મહવે તમારા હો,

ઉઠા કર આપના દેખો તો હો મઅલુમ તુમ ક્યા હો

તરનીમ-નિગોડીયો ક્યા તુમ સબોને મિલકર મુઝે છેડમેકરી કસમ
આપ હય.

સહેલી-પયારી શાદીકા જીક કરના ક્યા કાઈ ભાગી હય !

ગાના-આઐ આઐ શામ સુંદર સપ્ત્યાં સુન ગુપ્ત્યાં

મંદરવા તોરા સાવરાં બહિ બરે ડારીયાં

છોડત કયું સારીયાં

શરમ ન કર મદન મોહનીયાં-આઐ

નળો સખી ન સતાવો સખી અપ દુંગી મય મારી જલો.

દીક્ષતર બરતર સુંદર મનહર જાન જાન પ્યારા

ચલરી જા જા જા નકર ઠોરી અપ

ચનર સુગર મયેશ મયસ ચંચલ ચપલ મત હટકર

એ.....હા નીકુર સગરી-આઐ

[ગાના તરનીમકા મયેં સહેલીયોફે, ઓર સહરીયાર
ઓર ફયજુકા બાગમેં બ્યાના]

ફયજુ-અજ બંદા નવાજ ધરસે ઘોડે પુરીદને નિકલે ઓર યદાં
કહાં ધંસ પરે. યહે બાગ જનાના હય, મરદોંકા બ્યાના મના
હય. અગર હમ બેદુમકે ચુહોકા પોલિસકા બાગર બીસ્ત્રદિખ
પાયગા તો સિધા બે ધર સે જાયગા.

સહરિયાર-અમે તેરી તબિયત તો મુર્ગોં કી તરફ જોફે કે અડે
દિયા કરતી હય, રાહકે થકે મદિ જરા ચ્હાં સરતાયેએ કીસીકા
બામ આપને ધર ન ઉઠા સે જાયેએ તુતો નાહક રસ ફિરાતા હય.

ફયજુ-અગર મેરી બાતોં સે આપકા સર ફિરાતા હય તો યહે મુ-
રગા અપની કુંકરકું બંદ કરતા હય.

સહેલીયાં-(અંદરસે) બાગો, બાગો, શેર આપા, શેર આપા
(તસનીમ અંદરસે ટોડી હુધ આતી હય ઓર સહરયાર કે
હાથેમેં બહોશ ગિરતી હય. સહરયાર ફયેર કરતા હય.)

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਮੁਝ ਬਰਫ ਹੋ ਗਯਾ. ਕਯਾ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਾ ਬਝੇਰਾ ਯੋਧੇ
ਜਰਫ ਹੋ ਗਯਾ.

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਕਥੁੰ ਯੇ ਤੂੰ ਧੰਨਾਂ ਕਥੁੰ ਆਯਾ ?

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਆਪਕਾ ਨਾਟਕ ਦੇਖਨੇਕਾ,

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਕਲ ਨਿਕਲ ਧੰਨਾਂ ਤੇਰੀ ਕੋਥ ਯੁਰ੍ਹਤ ਨਹੀਂ ਫਲ

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਕਥਾ ਫਲ ਯਾਯਾ ਕਯਾਯਮੇਂ ਛੁੱਟੀ ਕਯਾ ਯੁਰ੍ਹਤ ਫਲ

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਕਾਯ ਮੁਸਾਫਿਰ ਕੀ ਕਲਮ, ਸਾਧਰ ਕੇ ਖਿਯਾਲ, ਕੁਰ੍ਹਤਕੀ ਕਾ-
ਰੀਗਰੀ ਅਧਰੇ ਫੁਰ੍ਹਾਪੁਰੀ.

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਜਨਾਯ ਆਪਕੇ ਫਾਲ ਥਕ ਗਏ ਹੋਗੇ ਫਾਲਾਧਏ ਅਧੇਂ ਥੇ ਧੁੰ

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਕਮਯਾਤ ਤੂੰ ਫਿਰ ਆਯਾ ! ਜਾ ਘੋਰ ਫੈਰਨ ਜਾ.

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਭਾਯ ਫਲ ਫਿਯਲਾ,

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਜਮ ਜਮ ਅਧ ਫਸਿਨਾ ਜਮ ਘੋਰ ਕੁਰ੍ਹਤਕਾ ਤ-
ਮਾਥਾ ਦੇਖ. (ਤਸਨੀਮ ਕੋ ਫੋਲਾ ਆਤਾ ਫਲ)

ਤਸਨੀਮ—(ਸਫੇਲੀਯੋਕੋ ਪੁਕਾਰੇ) ਅਧੇ ਨਰਮਿਸ, ਸੋਸਨ, ਮੁਖ ਧੁਮ
ਸਯਾ ਫਿਧਰ ਫੋ !

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਧਰਾਧਏ ਨਹੀਂ, ਵੋਫਲ ਸਯਾ ਧੰਨਾਂ ਫਲ ਸੋਰਕੇ ਯੁਰ੍ਹੇ ਕਈ
ਧਿਧਰ ਫਿਧਰ ਧੁਮ ਗਫ ਫਲ.

ਤਸਨੀਮ—ਸਾਫਿਯ ਕਯਾ ਸੋਰਸੇ ਮੇਰੀ ਜਨ ਆਪਨੇ ਯਯਾਧ ?

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਧਨਿਸਾਨਕੀ ਕੋ ਕਯਾ ਮਯਲ ਫਲ ਯਯਾਨੇਵਾਲਾ ਯੁਯਯ-
ਥਾਲ ਫਲ.

ਤਸਨੀਮ—ਨਸੀਮੇ ਫੁਰ੍ਹਮਨਾਂ—ਮੇਰੇ ਯਯਾਨੇਮੇਂ ਆਪਕਾ ਕੋਥ ਜਮ ਤੋ
ਨਹੀਂ ਆਯਾ.

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਯਾਫੇਰਤੋ ਕੋਥ ਜਮਕਾ ਅਧਰ ਨਹੀਂ, ਫੰਨਾਂ ਕਈ ਅਧਰ
ਧਰਕਾ ਫਲਾ ਹੋ ਤੋ ਅਧਰ ਨਹੀਂ.

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਧਰਕੀ ਫਿਧਰ ਸਥਾਕਾ ਪਫੇਲਾ ਸੀਨ ਧੁਰ ਹੋ ਗਯਾ.

ਤਸਨੀਮ—ਆਪ ਕੋਥ ਸਾਫਿਯ ਫਯੇਂ ?

ਸਾਹੁਰਧਾਰ—ਅਧੇਂ ਅਧ ਮੁਸਾਫਿਰ ਫੁੰ.

ਤਸਨੀਮ—ਧੰਨਾਂ ਕਿਥ ਅਧਰਸੇ ਤਥਰੀਫ ਫਾਧੇ ਹੋ ?

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਅਧੇਂ ਅਧੀ ਫੁੰਨੇਕਾ ਆਧੇ ਫਯੇ.

ਤਸਨੀਮ—ਅਧੇਂ ਅਧਯ ਸਾਧਫ ਥਾ ਥਾ—ਥਾ—

ਭ੍ਰੰਯੁ—ਫੰਨਾਂ ਫੰਨਾਂ, ਸਾਫੀ ਸਾਫੀਫੇ ਤਥੇਅਧਰ ਫਯੇਂ ਮਾਥਾਅਥਾਫ ਆਪ
ਧੰਨੀ ਅਧਯਫਾਰ ਫਯੇਂ, (ਸਫੇਲੀਯਾਂ ਆਤੀ ਫਲ.)

સહેલી-એ હો આં તો ઓર હી કુચ્છ હો રહા હય.

„ યહે સેર કે બાઇ સવાશેર કહાં આન કુદે.

„ પયારી રહે કોણુ સાહિબ હયે ?

તસનીમ—કોણુ-કહાં ?

સહેલી-વોહ બે બહુત ખુશ ખુશ નગર આતે હયે; હમેં યા

તુમહેં ખુદા બળે કિસે દેખ કર મુસકરાતે હયે,

તસનીમ-કહાં હય, કીધર હય; યહાં તો કોઈ બી નહીં.

સહેલી-યું દેખો યું.

તસનીમ-યહે, એ.

સહેલી-હાં બોલોના.

તસનીમ-યહે તો વોહ હય છ-હોંને જાન બયાઇ-

તસનીમ-વોહ હયે, જ્યતો આપકો ધનકા શુક્રિયા અદા કરના
ચાહિયે.

ફયજુ-બિયારી શુક્રિયાહી તો અદા કર રહીથી.

સહેલી-તો કયા હમારી બાલુકો અહેસાન ફરામોશ સમજતી હો !

શુક્રિયાબી અદા ક્રિયા હોગા ઓર સાથ હી કોઇ બડા બારી
ધનામબી દિયા હોગા.

સહેલી-હાં, હાં, પ્યારી કયા ધનામ દિયા હમેંબી બતાવ

„ -અજ વાહ, બસ સમજ જાવ.

તસનીમ-જાવ જાવ મુઝે ન સતાઓ, મુશ્કી ફજ્તીયાં ન ઉડાઓ.

સહેલી-અચ્છા અચ્છા ન શરમાવ, ન શરમાવ; બહુત દેર હુઇ
ચલો ધરકો આવ.

તસનીમ-હાં હાં ચલો-(ચહરયારસે) બંદગી (જના)

ચહરયાર-તસલીમ—

સુંધને બી મયે ન પાયા યા કે વોહ યુશ ઉડ ગયા.

ફયજુ-રહે ગયા ઉલ્લુકા પડા ઓર યુશયુશ ઉડ ગયા હત તેરકી
યહે તો ફિર આ ગઇ.

તસનીમ-જનામ મુઝે મુઆ ફ કિજીયે, મયેં જલદીમેં આપકો
શુક્રિયા અદા કરનાર બુલ ગઇ થી.

ચહરયાર-લેકીન ખુદા કે લિયે શુક્રિયા કે સાથ કહીં મુઝેબી ન
બુલ જાઇયેગા.

તસનીમ-આપકો મહેરબાની કહીં બુલનેકે લાયક હય
(સહેલીયાં આતી હય)

સહેલી-અરે વાહ દિર તુમ યહી આ ગઇ.

„—અણ મિયા તુમહારા કહીં ધર-વર હય કે નહીં.

ફયલુ—ધર કયા અપ તો છન કીં કષ્ઠ બી યહીં બનેગી.

સહેલી-કયા યહાં ચુંબક પથ્થર હય જે બાર બાર તુમહે યહાં ખોંચ લાતા હય.

„—અસ અસ બ્યાદા ન મચસો અખ ધરકો ચસો

તશનીમ-અય અય—

સહેલી-કયા કુવા ?

તશનીમ-પાઉમે કાંટા ચુભ ગયા.

ફયલુ—પાઉમે કાંટા ચુભ ગયા યા દિલમેં બસુલા ઉતર ગયા.

સહુરયાર-અમર હુકમ હો તો મયેં કાંટા નિકાલું.

સહેલી-બેશક યહે કાંટા અપહીસે નિકસેગા.

„—અસ અસ અખ કાંટા વાંટા રહેને હો સીંચી ધરકો ચસો—

અંદો યહે સખ દિલખી પાતેં હય. ખુખ હય પાછ હુધ.

હાલ કહે દેતી હય દિલકા આંખ શરમાઈ હુધ.

(સહેલીયોં વ તસનીમ કા જનના)

સહુરીયાર-મેરી ઉમ્મીદાકી દુન્યામેં અધિરા હો ગયા.

ફયલુ-ભાઇ યહાંસે ધર ચસો અખતો સવેરા હો ગયા.

ગાના-હારિ ગોરી ચાલો ન દારા અફેલી અઝમેલી

દેખો બાલાસા બેખના છુટે ન કોઈ સહેલી અલબેલી

સખીરી મય હારી હય હારી મય હારી

મોહે ન સતાવો અય જાઓ.

કોહે રંગીસે રસીસે પ્યારી નેહાં સગાયાં જતાઓ

જાઓ અખ ન બોલુગી તુમસે ગુપ્ત્યાં રાર ન મચાવો

મઇ સખ જનન સખીયાં કરકે પાત કોહે છુપાન

મનકી બાત, બેદ કહત હય મોહની અખીયાં-ચસો

બાબ પહેલા.

પરદા છડા.

મકાન ખયરસલાહ

ખયરસલાહ—સાહેબવલાકુવત ! ફેશનેબલ જોરને તો મેરા દિવાલા નિકાલ દિયા યારોં મયેં પુછતા હું આરત જાત રાતકો બારા બારા બજે તક નાટક દેખનેમેં રહે કયા ઇસકા નામ ફેશન હય ? ગયરોંક સાથ મોટરમેં બયકકર હવા ખાને કો જય કયા ઇસકા નામ ફેશન હય ! હજારો રૂપીયે કપડોં કે પીછે બરબાદ કરના ઇસકા નામ ફેશન હય ? (કપતાનકો આના)

કપતાન—સુનોજી ખયરસલાહ, નવાબ કલુખાન કી તરફસે હુકમ આયા હય કે તુમ દો ઘટે કે બાદ છાવનીમેં હાજર હો જના.

ખયરસલાહ—બહુત અચ્છા, મગર આજકલ જરા.....

કપતાન—હાં મયેં જાનતા હું કે આજકલ તુમને એક ખુબસુરત આરતસે શાદી કી હય, ઇસ લિયે ઘરસે નિકલના નહીં ચાહતે.

ખયરસલાહ—(ખુદસે બેટા ખયરસલાહ ઇસ પુરાને યુનાહબાર કી નિયત બિગડી મઅલુમ હોતી હય.

(હાલી આતી હય)

હાલી—નોકર બડે બે અદમ હય, એકદમ ગોલી માર દેનેકે કામિલ હય.

કપતાન—ખયરસલાહ યહે કહીન હય ?

ખયરસલાહ—અરરર—યહે કહાં આઁ ! હજુર મેરી બહન હય.

અરે મેરી બીબી હય. (હાલીકો) અરે તુમ યહાં કયું આઁ ?

હાલી—યહે કોણ સાહિબ હયેં ?

ખયરસલાહ—તુમ્હેં ઇસસે કયા કોઇ બી હયં.

હાલી—મયેં ચહાતી હું મુઝે ઈનસે ઇનટ્રોડયુસ કરાવ.

ખયરસલાહ—તો કયા મુઝે કોઇ મિલાવનખાન સમઝી હો !

હાલી—અબી તુમ એડીકેટસે મહજ નાવાકીક હો.

ખયરસલાહ—અપની જોરકો દુસરેસે મિલાના ઇસકા નામ એડીકેટ હય !

હાલી—તો મયેં ખુદ ઈનસે પિલતી હું. જનાબ મયેં આપકો નામ પુછ સકતી હું ?

કપતાન—બહેકો કપતાન કિલોરજંગ કહેતે હયેં.

હાલી—મયેં આપકો દેખ કર બહુત ખુશ હુઈ.

કપતાન—મયેં આપકો દેખકર બહુત મસરર હુવા.

ખયરસલાહ—મસ અમ મુઆમિલા ખીમડતા હય. હજુર આપ કુચ નાશતા વાસતા તો ન કરે ?

કપતાન—યેગમ અયસી હસીન ઓર ખુશ અદા ઓરત મયે ને કબી નહી દેખી.

ખયરસલાહ—અરે જાવ હજુર કે લિયે કુચ શરઅત વગયરા લાવ.

કપતાન—નહી, શરઅત એ જવાદા મુઝે ઇનકી ખાતેં મીઠી મઆલુમ હોતી હય.

ખયરસલાહ—ખાતેં મીઠી મઆલુમ હોતી હય તો ખાતેં કરો.

હાલી—મયેં ઉમીદ કર સકતી હું કે આપ ફિર કબી તસરીફ લાયેં.

ખયરસલાહ—જનામ મયેં વોહ કહના ચાહતા હું.

કપતાન—ચુપ રહો બાબુ ખડે હો જાવ.

ખયરસલાહ—જો હમારી જરૂર ઓર હમહી બાબુ ખડે હો જાયેં યહેલી આજ કલ કા ફેશન હય.

કપતાન—મયેં આપકી જવારતકો જુરર.....

ખયરસલાહ—અચ મયેં તુમહે.....

હાલી—દો આદમી કે મિચમેં બારબાર બોલના યહે કહાંકા કાપદા હય !

ખયરસલાહ—ઇનકો જાને દો ફિર મયેં તુઝે કાપદા બતાતા હું.

કપતાન—અમ ચુકે વક્ત બહુત હો ગયા હય ઇપ લિયે મયેં જવાદા નહીં કપર સકતા હું.

ખયરસલાહ—જનામ યહે સલાહ તો આપકો મયેબી કે સકતાહું.

કપતાન—મુનો ખયરસલાહ, દો ઘટે કે બદ કીલ કટિસે લેલ હોકર ઇતનીમેં હાજર રહેના.

ખયરસલાહ—બહુત અચ !

કપતાન—યેગમ ખુદા હાફીજ !

હાલી—મહેરબાની.

(જના કપતાનકા)

ખયરસલાહ—દેખોચ મયેં તુમહે નોટીસ દેત હું કે મુઝે તુમહારી બાજ હરકતેં પસંદ નહીં હયેં.

હાલી—વોહ આઇ કેર આપાઈટ ! તુમહારી પસંદ નાપસંદ હી કઈત પરવાહ કરતી હય. (ડાકટર મુહબ્બતખાંકા આના)

હાકકે-શુમેરનીમ મેડમ.

• • ખેયરસલાહ—અને ગુડમોરનીંમ કે ખડુએ પહેલે મિયાંકા સલામ કરતે હયેં' યા બીવી કા !

ડાકટર—તો કયા તુમ ઇનકા સોહર હો ?

ખેયરસલાહ—નહીં તો કયા ઇનકા બાપ હું !

ડાકટર—બુઆફ કિજીયે, મયેં તો આપકા મેમસાજકા બટલર સમઝા

ડાકટર—એ પાઈ, અયસે બટલર તેરે આપકા બી નસીબ હુવે ચે !

ડાલી—ડાકટર સાહબ, રહે જરા અનપડ આદમી હય, ઇનકે કહેનેય કુચ ખ્યાલ ન કરના.

ખેયરસલાહ—અરે તેરે પડે લીખે કી અયસી. અયસી મેરે ઘરમેં આકર મુઝેહી બટલર બનાતા હય.

ડાલી—તો તો ઇસમે તુમારા કયા જતા હે.

ખેયરસલાહ—તો કયા મંચ તુમારા બટલર હું !

ડાલી—ડીયર ખફા કયું હોતે હો તુમ સમજે નહીં.

ખેયરસલાહ—કયા નહીં સમજે !

ડાલી—તુમહારી સુરત સે અયસા મઆતુમ હોતા હય.

ખેયરસલાહ—કે મયેં તુમારા બટલર હું ?

ડાલી—ડાકટર સાહેબ આપ કુચ ખ્યાલ ન કરે. આપ મેરી તરફ દેખેં

ખેયરસલાહ—રહે તો જખસે આયા હય આંખે ફાડફાડ કર તેરી હી તરફ દેખ રહા હય; મગર ઇસ કબરતાનકે ઠેકદાર કા યહાં કયું બુલાયા ?

ડાલી—તુમસે નહીં કહા યા કે મેરા કુતા ગિમાર હક.

ખેયરસલાહ—તો કયા ઘરમેં ડાકટર નહીં યા જો ડાકટર બુલાયા ગયા.

ડાલી—કયા તુમ ડાકટરબી હો ?

ખેયરસલાહ—મયેં તો ખાનદાની ડાકટર હું મરીજકી નખ્ખ દે-ખતેહી ઉરકે આપદાદા કા મરજ બતા દેતા હું.

ડાકટર—અચ્છા મિયાં ખાનદાની ડાકટર જરા રહે તો બતાવ કે આદમી પાગલ કયું હો જતે હયેં.

ખેયરસલાહ—અરે તુમ ઇતિના બી નહીં જાનને આદમી હો યા હો પાંવકે મહેડ ! શેમ !! શેમ !!!

ડાલી—રહે માલી ગુફતાર કયસી ?

ખેયરસલાહ—વસ્લાહ ખખતજુ હો તો અયસા. બેટા અયસાટપુ,

હકીમ ખનાસકી કિતાબ અટકલ મિનાસ મતશુઅ મદરાસકી.
ડાક્ટર-જ-જ ? કયા કહા હકીમ ખનાસ ઔર ઉસકી કીતાબ અટ-
કલ મીનસકા નામ તો મયેને આજહી સુના.
ખયર સલાહુ-કિતાબકા નામ બી નહીં સુના ! જખતો પ્રમ કે.પ
ગટર કિલાસ ડાક્ટર હો.

ડાક્ટર-અઝા કયા કેતા હમ ?

ખયરસલાહુ-પ્રમને કયા પુછા ?

ડાક્ટર-મહેને યહ પુછા કે આદમી પાગલ કયું હો જતે હયે ?
ખયરસલાહુ-આદમી પાગલ યું હો જતે હયે કે ઉનકે હોશો
હવાસ ખો જતે હયે.

ડાક્ટર-મગર મયે યહી તો પુછતા હું કે ઉનકે હોશો હવાસ કયું
ખો જતે હયે.

ખયરસલાહુ-મયે યહી તો કહેતા હું કે જખ આદમી પાગલ
હો જતે હયે.

ડાક્ટર-(પુછી)સમજ ગયા. યહે ડાક્ટરી વાક્ટરી કુઝ નહીં જા-
નતા અઝા એક ખાત ઔર પુજતા હું ?

ખયરસલાહુ —પુછો.

ડાક્ટર-બલા યહે તો ખતાવ કે આદમીકા દીલ કહાં રહેતા હમ ?
ખયરસલાહુ-મિલ્લીકા દિલ છીછરમે કુંજુસકા દિલ પૈસમે
પારસીઆકા દિલ ઇંગ્રેજ હાકમે ઔર હિંદુઆકા દિલ બાઇકાકમે.

ડાક્ટર-મયે યહે પુછતા હું કે આદમીકા દિલ સીનેમે કિસ જગાહ
રહેતા હમ ?

ખયરસલાહુ-સીવરકે સામને ઔર કસેજકે પીછે યાને દીક દહની
પસલી કે નીચે.

ડાક્ટર-મલત ? આદમીકા દિલ સીનેમે ખાયે તરફ રહેતા હમ.
ખયરસલાહુ-અજી વોહ અમલે જમાનેમે રહા કરતા ચા. મગર
જખ ભારડ કરજનકી હકુમતસે બલના ગયા તો ખાયે તરફ
સે નિકલ કર દહની તરફકા આ ગયા.

ડાક્ટર-અઝા મેમસાહેબ મુજે વોહ કુતા દિખાવ ?

હાલી-ચલિયે ડાક્ટર સાહિબ, મયે આપના પયારા કુતા દિખાતી હું.

ખયરસલાહુ-મગર સુનાતો કુતોકે લિયે ડાક્ટર ધરમે શુભાખા જતા

હય ઔર મયે જમ્ બિમાર હોતા હું તો કુતા ધરમે નહીં
આતા હય ?

ડાલી-ડીયર મુઆફ કરના, મુજે અપના કુતા તુંમસે બ્યાદા પ્યારા
હય. (દોનોકા જાના)

અયરસલાહ—(ખુદસે)યેહેબી આજકલકા ફેશન હયે. ખુદા જાણે
ઈસ કુતેવાલી મદમ સે કિસ તરહ નિયાહ હોગા અગર ઇસ
વકત વોહ કમીશન એજન્ટકા બચ્ચા આતા તો ઊસકુ કચ્ચાહો
ચખા જાતા. (એજન્ટકા આના)

એજન્ટ—ગુડમારનિંગ ?

અયરસલાહ—હું આર યું !

એજન્ટ—જનામ આપને અબી તક હમારા કમીશન નહીં બેળ

અયરસલાહ—અયે કમીશનકે બચ્ચે, તુમ ટ્રોગો કા ટ્રાઇ દુસરા,
ધંધા હી નહીં મીલતા. જો યહે ધંધા કરતે હો; થરીફ આદમી-
એકે ગલેમેં અયસી દુન્યાકી ઉઠી હુઇ ઔરતે લાકર
બાંધતે હો ?

એજન્ટ—કયા કામ નિકલ ગયા તો જાતે બનાતે હો ! કમીશન
દેના પડતા હય તો બહાને બતાવે હો ? લાવ લાવ હમારા
કમીશન લાવ.

અયરસલાહ—(લાક મારકર) યહે લે તેરા કમીશન.

એજન્ટ—અરે યહે કયા ના જાનજ હરકત ?

અયરસલાહ—યહેબી આજકલકા ફેશન હય.

એજન્ટ—અરે યહે ફેશન તુમકો કિસને સિખાયા ?

અયરસલાહ—તેરી ફેશન એબસ જોડને.

એજન્ટ—કયા કહેતે હો મિયાં શુક કરો કે તુમહે અયસી ગુડ લેડી
મિલ ગઇ. વત્તાહ મુજેતો તુમહારી ખુશનસીબી પર રસક
આતા હય.

અયરસલાહ—અચ્છા તુમે રસક આતા હયે તો ચત્ર અપની જોડએ
ટ્રીન્સફર કરે.

એજન્ટ—યાને ?

અયરસલાહ—યાને મેરી ફેશનેબત્ર જોડ તુ સે જા, ઔર તેરી
બુદી જોડ મુજે દેળ.

એજન્ટ—તો કયા તુમકો જોડને નાકો ચને ચખરાયા હય ?

અયરસલાહ—અરે ભાઇ ઊસને નોકરોંકા બી અયસા સિખા
હય કે વોહ બી મેરી નહીં સુનો.

એજન્ટ-કહી અથસા હો સકતા હય !

અચરસલાહ-અય તેરી ખાત્રી કરદું. અચ્છા આ ઇધર ખડા રહ.

સયપુ અરે બાઇ સયપુ—

શયકુ-કયા હય સાહેબ. સારા દિન સયપુ—સયપુ—

અચરસલાહ—(એજન્ટકા) કયું કમીશન લેતા હય ?

શયકુ-એલો સાહેબ કયા કહેને હો, મુઝે ફિરકેટ ખેલને જાના હય.

અચરસલાહ—રાતકો મેમ સાહેબ કહાં ગઇથી ?

શયકુ-નાટક દેખને.

અચરસલાહ—કિસકે સાથ ?

શયકુ—ડાક્ટર મુહમ્મતખાંકે સાથ.

અચરસલાહ-મગર મયેને તો કબી ટુકમ નહીં દિયા !

શયકુ-તમ્હારી ઓર તુમ્હારે ટુકમકી પરવાહ હી કૌન કરતા હય

અચરસલાહ—(એજન્ટસે) કયું કમીશન લેતા હય ?

(ડાલી આતી હય)

ડાલી-તોકર મિલકુલ અવદાન હયે. એકદમ ગોલી માર દેને કે કાળિ-
લ હયે. જખસે મયે ચિઝાતી હું જખામ નહીં દેતા

(સયપુ કે મારતી હય)

અચરસલાહ—(એજન્ટકા) હો મેમસાહેબ પુતપાવરમેં હયે—

(ડાલી-સેજને દો બેચારકા કાહેકો મારતી હો—

ડાલી-અચરદાર ! તુમ મેરી બાનોમેં બીચમેં મત દખલ દિયા કરો—
હાં ડાક્ટર તુમને મેરે કુતોકો તપાસા !

ડાક્ટર-હાં ઉસકો જરા સદાં હો ગઇ હય.

ડાલી-તો ફિર કયા કરના ચાહિયે ?

ડાક્ટર-મેફિક રહિયે. મયેરે ડિસક્રિપશન લિખ દીયા હય ઉસકો
દિનમેં ત્રીન મરતખા પિલાઇયે.

ડાલી-ઓર ખાનેકા ?

ડાક્ટર—કુચ્છ નહીં સિરફ પાંચ છે બકરીકે બેજે, સાત આઠ અડે,
દસ બારા મુરગી કા શોરખા, અથસી હલકી ખુરાક દેના.

ડાલી-ઓર પીનકા ?

ડાક્ટર-હરએક ખાનેકે પહેસે એકશા નંબર વન કા એક એક પેમ
અચરસલાહ-બાઇ વાહ, મિયાંકો તો બેવડેકા વાંધા ઓર પુતોકો
એકશા નંબર વન. અગર ખુદા મુઝે કુતાહી પપદા કરતા તો

અનુભા થા, મેમ સાહિબકી જોદમેં બચકર નંબર વનકા પેગ
તો ઉડાતા ?

ડાક્ટર—અનુભા મુઝે ઇમજત દિજીયે.

ડાહી—ડાક્ટર સાહિબ મયેંબી આપકે સાથ ચલતી હું, જરા મુઝે
હીડીઝ જીમખાના તક છોડ દેના.

ડાક્ટર—ખુશીસે.

(દોનોકા જાના)

એજન્ટ—અરે યે દુસરા સાહિબ કહાં ચલા ?

સચકુ—બીકવાઇટ યુ પુલ !

ખયરસદલાહ—જા ભાઇ જા મયેં અપની જોડ તુઝે મુકત દેતા હું.

એજન્ટ—અરે વાહ તુ અપની પીડા મેરે પીછે કહાં લગાતા હય.

ખયરસદલાહ—અણે અયસી વક્ત ફિર નહીં આયગા. અમર તેરે
પાસ પેસા નહી હય તો લે વિક્ટોરયા કા ભાડાબી મયેં દેતા હું.

એજન્ટ—અયસી બીવી પર સો જીતે ચોર અયસે ત્રિયાં પર
લાખ લખનત.

ખયરસદલાહ—મયેં કયા જાણુતા થા કે ડાક્ટર કોપરજરાસકી લડકી
અયસી હોગી, વનાં કયુ ઝક મારતા !

ગાના.

દેખો યારો કયા ઝક મારા બીબી અયસી લાગ્યે.

કે જીસન આતેહી મેરા દીવાલા પુકા હાગ્યે હાગ્યે

યારોકે સાથ હોટલમેં ચંપીનકી ગ્રાતલ ખુલવાગ્યે

ઐયાર યહાં તો મીસ્ટર ખયરસદલાહકા ડગ્ગા ગુલ હોગ્યે

મીલે જીસકા જોડ અયસી વોહ બહાર ધણે કયસી

લાખનત બેજે યારો અયસી જોડકી અયસી તયસી

કોઇ આવે સચકલ લેકર ઐયાર કોઇ લાવે મોટરકાર

મીયાં તો ધરકી ખાગ્યે હવા, ઐયાર બીબી જાગ્યે બહાર

ગયરોહી દેકર હાથ બગલમેં શીરતી હય બગ્ગર

અયસી ફેશનગ્રેબલ ઐયારતપર હો ખુદાકી માર—મીલે

ભટકે વોહરાતોકો નાટક ફાટકમેં ઉલજીલુલ,

મીયાં રોકે તો બીબી કહેતી હય બીકવાઇટ યુ પુલ

દેખો યારો હા તુમબી ન કરતા કોઇ અયસી ભુલ

વરના તુમહારાબી ચેહ કર દેવેગી ડગ્ગા ગુલ

બાબ પહેલા.

પરદા સાતવા—તોફીક કા કિલા.

તાહેરા—ઓ ખુદા, ઓ ખુદા, રહે ખોદનાક આવાજો કયસી
આ રહી હય. ક્યાદ જંગ છિડ ગઇ. અફસોસ ! મુઝકો
આંરતોં માતમ કરા કયું કે આજ તુમહારી સંકડો
બહન બેવા ઔર અચે યતીમ હો જાયેગે. અચે
ગિરયાઓગરી કરે. લોગોં સિયાહ ત્રિયાસ પહેનો;
આજ તુમહારે હજરો ભાઇ તુમસે હમેશાકે લિયે બુદા
હો જાયેગે.

શેઆર.

હજરોં જાન ઔર હજરોં તન ઇસ સિતમમેં આકર તયાહ હોગે,
ને ધરથે કલ તક કે જગમગાને વોહ કાઇ દમમેં સીયાહ હોગે,
તોફીક—પ્યારી બીવી.

લાહેરા—કાબુ તોરીક ! વાય બેઇજાજી અસ દુર ખરે રહો. મેરે
કરીબ મત આવો.

તોફીક—તાહેરા તુમ મુઝે ગુસ્સે દેખ રહી હો.

તાહેરા—હાં, મયેં તુમહેં ગુસ્સેકી હિકરત ઔર નફરતસે દેખ રહી છું.

તોફીક—લેકીન ઇસકા સખખ !

તાહેરા—તુમ બુજદિલ હો, આરત હોકર મદકા લીયાસ પહન કર
દુન્યા કો ધોકા દે રહે હો. કયાજંગ ફતહ હો ગઇ ?

તોફીક—અફહોસ ! સિવાયે હાર ઔર શિકિસ્ત કે અખ હમારે
નસીબો મેં ઔર કયા હય, તમામ ફ્રાજ બિજાબાન ભેડોકી
તરહ વફાદારીકી કુરબાનગાહમેં હલાલ હો ગઇ.

તાહેરા—તો તુમ જીસકો સખસે પહેસે મરજના થા કયસે જીંદા
રહે ! કહા શિકિસ્ત ખાકર મયદાને જંગસે ભાગ કર મેરે પાસ
કિસમતકી ફરીયાદ લાયે હો યા મોતસે મુકાબલા કરને કે જ-
દસેં માતકે સામનેસે ભાગ કર મેરી ગોદમેં છુપને કે લિયે
આયે હો !

તોડીક—યા ખુદા ! મંચ ઇસકો કયા જવામ હું ? પ્યારી બીબી મંચ ઇસ લિયે આયા હું કે મરનેસે પહેલે તેરી આખરી વફાદારી આજમાઈ. મયેં ઇસ લિયે આયા હું કે મરનેસે પહેલે તુઝેકો ઓર તેરે ફિલકા કતલ કરે.

તાહુરા—કયા માલિક અપની લોડીકા અજમાને આયા હય, શોહર અપની બીવીકા કતલ કરના ચાહતા હય, તો હો યહે સર હાજર હય ખુશીસે શેઠાકસે ગરદન ઉડાદો, ફરમાં બરદારી આજમાં સુકે આજ વફાદારી બી અજમાલો:—

તુમ્હારીથી પહેલે, તુમ્હારી હું અખબી;
જ્યાન હુકરે હો બે. કરેં મુંહસે ઉફ્બી.

ચલો હટો, બટો, મેરે માલિક ! મુઆરીક હય વોહ ઓરત બે અપને ખાવિંદ કે કદમોંપર કુરઆન હો જાયે.

તોડીક—સીબો, અય દુન્યા કી ઓરતો ! ખાનીંદકા હુકમ કિસ તરેહ ફરજ હય ઓરતપર, વોહ ઇસ ઓરતસે સીબો તાહુરા મયે તુઝે કતલ કરંગા ઓર જરૂર કતલ કરંગા, મગર હાથસે નહીં એક બાતસેં.

તાહુરા—વોહ કયસી ખોદનાક બાત હય ?

તોડીક—સુનો, ઓર અચ્છી તરેહ સમજો. જીસ અચ્ચેકે હુમને આઠ બરસ તક કસેજોમેં રખકર પાલા લિખાયા, પઢાયા, ઉસકી પ્રવરિશ મે રાતકો દીન ઓર દીન કેરાહ કરડાલા ઓર આખોંસે લગાયા આજ ઉસકી કુરઆની કા દિન આયા.

તાહુરા—યાને ? યાને ? સાફ, સાફ, પ્યારે શોહર સાફ, સાફ.

તોડીક—યાને સુહેલકો વફાદાર હુશશામ કે સાચ કહીં બગા દો, ઉસકે અવજમે દિલ પથ્થરકા કરકે જલમ તુગરલકી સમશીર પર અપને લખ્તે જીગર રશીદકો મેંટ ચઢાદો.

તાહુરા—હાય ! તુમ બાપ હોકર કયા ફરમાતે હો ? મયેં માં હોકર યહે કામ કિસ તરેહ કર સકતી હું ! મેરે માલિક, મેરે શેઠર સુઝે મુઆફ કરો.

તોડીક—અગર બેટેકી મહોબ્બત માલિકસે બેવફાઇ સીખાતી હય, દુન્યાશી ખુશીકે લિયે આકિબતકા યુનાહગાર બનાતી હય,

તો ઈસ્કો જલાદો, તાહેરા તાહેરા, મુઝે ખોદનાક અંજમકો
ખ્યાલ હય; જખતક જલિમ તુગરલકો રહે યકીન ન હો જાયે
કે દુશ્મન જીએહ હો ગયા તખ તક સુહેલ કહીં છિપે; મગર
જલીમકી તલવારસે ખય જના મુહાલ હય.

તાહેરા—મયેં માનતી હું મગર મામના નહીં માનતી; મયેં રાજી હું
મગર મહોખ્ખત રાજી નહીં હોતી.

શાએર—ઇસ દિલકો, મામતાકો, તખતકો કયા કરે,
કમખખત માં ખતાવ મહોખ્ખતકો કયા કરે ?

તોફીક—અયરી મમતાકો ફેંક દો, આગ લગાદો—
મેરે હર રૂએપે જસકો લાખ લાખ અહેસાન હય,
લાખ બેટેલી હોં તો ઉનકે લાલ પર કુરખાન હય.

તાહેરા—ખયર, તુમહારી ઓર ખુદાકી યહી મરજી હય તો મય દિલ
કડા કરકે અપને જમરકો અપને સામને જીએહ કરનેકો
તૈયાર હું.

શાએર.

ભોંકે દુંગી ખંજર ઉસ માઅસુમ કે હલકુમમેં.
ઔર સમજુંગી યહી લિખા થા ખસ મકસુમમેં.

તોફીક—આફરીન—અય વફાદાર ઔરત આફરીન! અખ મયેં જગમેં
ખુશી ઔર રાહતકી માત મફંગા, ઔર કયામતકે દિન મર
ઔર ઇજ્જતસે ઉફુંગા—

રૂખાઇ—હશરમેં જખકે હિસાબેકે લિયે જંદા હોં—
યું ન કરના કે વફાદારોમેં શરમીન્દા હો;
જખ તલક હોસ રહે, જરમ રહે, જાન રહે—
કાલકા પાસ રહે—શરમ રહે—ધ્યાન રહે.

તાહેરા—મેરે માલિક કાલ જાનકે સાથ હય.

તોફીક—મેરી ઇજ્જત સલામ; મહે આખરી મુલાકાત હય.

શાએર.

ખુન ખરસે દન બદન ઇસ તખ જો હરદારસે,
મેક્કીકી ખીજલી અમકતી હો મેરી તલવારસે,

તાહેરા—હાય ! મેરે સીનેમેં દારેં માર કર કૌન રે। રહા હય !
અય વફાદારી દુર હો, નિકલ જા; અય ઘેરહમી અલગ હો
જા, અય ઘેટેકી મહોખ્ત મુઝે ખુદા આર શાહરસે યે ઇમાન
ખનાના ચાહતી હય ! નહીં, નહીં, મયેં ઘેટેકે ખુનસે વફાદારી
કી કિતાબમેં દસ્તેખત કરૂંગી અય આરત કે દિલ હિમ્મત
પકડ, અય ઘેરહમી તું ઇસકે દરવાજે પર પહેરા દે તારે ખાફ
આર ટર ધુસને ન પાયેં આ રાત તું ઇતની અઘેરી હો કે
મેરે હાથકા કામ મેરી આંખે દેખને ન પાયેં.

(હુશામકા આના.)

હુશામ—હજુર, હજુર. અચ્ચોંકી હિફાજત કીઅયે; કિલેકા મગરેખી
દરવાજા બી ફતહ હો ગયા.

તાહેરા—હુશામ, હુશામ, વફાદારી દિખાવ, સુહેલકો લેકર આર
દરવાજેસે બાગ જાવો. મયેં ઇસકે અવજમેં અપને લખ્તે
અગરકો કુરખાન કર દુંગી.

હુશામ—મગર રહે દાંવ કયું કર અલેખા ? હુશામન પહેયાન ન લેગા ?

તાહેરા—નહીં સુહેલ આર રશીદકી ઉમરમેં ચોરાસા રૂકેં હય. આર
ચુકે શાહેનશી બહોત કમઘીનીમેં હમારે સપુદ કર્યા ગયા થા
ઇસ લીયે કાઇ તમીજ નહીં કર સકેગા, કીસીકો વહમબી ન
ગુજરેગા.
(સુહેલકા આના)

સુહેલ—અમ્મીજાન મુઝે કહાં બેજતી હો ?

તાહેરા—વહાં જહાં હુશામનને અમાન હો.

સુહેલ—નહીં, નહીં, મંય કહીં ન જાઉંગા, કયા તુમહારે દિલસે મેરી
મહોખ્ત જાતી રહી ?

તાહેરા—હાય ! મંય ઇસે કિસ તરેહ ખતાઉં. કયા દીલ આર કર
દિખાઉં ! સુહેલ બાગ, બાગ, ઇસ કસાખખાનેસે નિકલ જા.
દોજખકા કુતા છુરી લીયે હુઅે તુઝે બોલને આ રહા હય.

સુહેલ—નહીં નહીં મયેં ન જાઉંગા.

તાહેરા—અચ્ચા ખુદા હાફિજ !

(હુશામ સુહેલકો ઉઠા લે જાતા હય, તાહેરા
બેહોશ હોકર ગીરતી હય. રશીદ આતા દે)

રશીદ—અમ્મીજાન, અમ્મીજાન ! યા અલ્લાહ અમ્મીકો કયા હો ગયા ?

બાલની ક્યું નહીં ? અમ્મી પ્યારી અમ્મી—

તાહુરા—કેન ? રશીદ મેરા લાલ મેરા બેટા—મગર કમ બખ્ત દુર હે. તુ મેરા બેટા નહીં હય.

રશીદ—અમ્મી તુમ કયા કહે રહી હો ? મયેં તુમહારા બેટા હું.

તાહુરા—હાં હાં તું મેરા બેટા હય. મેરા રશીદ હય. આ મેરી ગાદમેં આ, તુ મેરે ધરકા ઉગલા હે. આ મેરે બચે મયને તુએ બડી મહેનતસે પાલા હય. મગર બચ્યા કિસકા ? બચ્યા કયસા ? બચ્યા શયતાન બનકર મેરે ઇમાનકા ડગને આપા હય. જા જા તુએ કિસને બુલાયા હય ? મેરા કોઈ બચ્યા નહીં. મયેં કબી મા નહીં બની. મેરી અધરી દુન્યા મેં કોઈ ચિરાગ પયદા નહીં હવા.

રશીદ—અમ્મી ? અમ્મી ? તુમ દિવાની હો ગઇ હો ?

તાહુરા—હાં, હાં, મેં દિવાની હો ગઇ હું—ખુની હો ગઇ હું કમ-ન બી હો ગઇ હું.

(અંદર દોડ જાતી હય આર બેહોશી કી શી શી લાતી લય)

તાહુરા—રશીદ ઇધર આ.

રશીદ—કે કયા હય ?

તાહુરા—બેહોશી કી દવા.

રશીદ—ક્યું ?

તાહુરા—તાકે તુએ મરને વકત તકલીફ ન હો.

રશીદ—નહીં અયસા ન કહે.

તાહુરા—અયે કમબખ્ત તુએ સુંબના હોગા—તુએ મરના હોગા.

રશીદ—આહ ! રહમ !! રહમ !!!

(શીશી સુંબાતી હય)

તાહુરા—સો ગયા, ખામુશ હો ગયા, જા જા રાહતકી દુન્યામેં જા, બાહિસ્તમેં બેલના; દુરાંસે દિશ બહેલાના, વહાં તેરે બુજરગોં કી પાક રહેં મિલને આયેં તો ઉનસે મેરી મુસીબત બયાન કરનાં, અય મેરી માઓ—મેરી તરફ નફરતસે નજર ન ઉઠાવ, અગર મેરી મજબુરી જાનતી હો તો બહુત નહીં ફકત દોહી આંસુ રહમકે બહાઓ.

હાથ ! શ્વે મેને કયા ક્રિયા ? બેટા ! બેટા રશીદ કયા
 ઇતની જલદી અપની માંસે ખદા હો ગયે-હમેશા કે
 કિયે સો ગયે ! બોલો ફક્ત એક બાર બોલો—
 ખદા માં સે નહો, ગર હો ગયે બેખર અનેસે,
 ઊઠો આઓ મેરે પ્યારે જરા લગ જાવ સીનેસે.

(કિસેકી દિવાર ગીરતી હય)

યા ખુદા શ્વે ખોદનાક ધમાકા ચ્યાર શ્વે યક-પ-યક દિવારમે
 દરવાજા કયસા હો ગયા ? અફસોસ ! દુસ્મન આ પહુંચ્યા.

તુગરલ-ફતેહ-કામયાખી ! કામયાખી ! શ્કી હય મંજે મુદાદ, યહી
 હય ખજાને કામગારી.

નાહરેશ—કૌન હૈ ? જમીનકા બોઝા બલા તું કૌન હય ?

તુગરલ—કૌન હું ! તુગરલ, બહાદુર, સિપાહી, ફતેહ, જહાંકી ઈજ્જત.

નાહરેશ—નહી જહાંકી હુદયગુ, નેકી ચ્યાર ઇમાનકા દુસ્મન.

તુગરલ—અગર સુહેલકો નહિં દિયા વા ઇસસે જિયાદા તેરા દુસ્મન.
 બન જાઉંગા.

નાહરેશ—અરે તુ કયા-અગર તમામ દુન્યા કે શયતાન મિલકર આમે
 તો સુહેલ કો ન લે જાને પાયે.

તુગરલ—જાનત શ્વે ખાત ! સફદર ઇબર આઓ, બાધા ચ્યાર
 કોડે લગાવ.

નાહરેશ—અરે કોડે કયા; તુમૈતકે શિકંજેમે ખિંચવા દે-સરતનસે ઊડાદે.

જલાદે, મિટાદે, સડાદે, ગલાદે,

તેરે પાસ જીતની હય તાકદ દિખા દે;

ન હોગા, ન હોગા, ન હોગા, ન હોગા,

શ્વે મેરી જખાન તુઝકો ઉસકો પતાદે.

તુગરલ—મૌત મુઝસે જયાદા બે રહમ નહીં હય સફદર બટો.
 સફદર તુ ખડા હય ! કયા મેરા દુકમ નહીં સુનતા !

સફદર—હુજુર શરાફત મુઝે આપકા દુકમ સુનનેસે મને કરતી હય.

તુગરલ—બોદે ના મર્દ બુજદિલી દિખાતા હય !

સફદર—સુઆદ કીજયે, બુજદીલ વોહ હયજે મર્દ હોકર એક કમ-
 ઝોર ચ્યારત પર હાથ ઊઠાતા હય !

તુગરલ—જલ્દી ! દગાખાજ !! ત્રિમહારામ !!!

સફદર—હયરીયે હેમેયેં નમકહરામ નહીં હું મેંને હમેશાં આપકે પસી.
નેપર ખુન બહાયા હય, ઇસ જંગમે અપને દો નૌજવાન
બેટાંકા મતલ કરાયા હય. મગર મજબુત હું કે ખુદાને રહે હાથ
ઔરત કે લિયે નહીં, મદકે લિયે બનાયા હય.

તુગરલ—તો કયા તું મેરા હુકમ ન બજા લાયગા !

સફદર—જે શરીફ ઔર બહાદુર હય વોહ મર જાયેગા; મગર મરતી
હુમ ઔરત પર કબી હાથ ન ઉઠાયેગા.

(તુગરલ ફયેર કરતા હય સફદર મરતા
હય. તોશીકકો સિપાહી લાતે હયેં.)

સફદર—ઓ ખુદા !

તુગરલ—કેન મેરા શિકાર !

તાહિરા—મેરે ગરીબ શોહર.

તોશીક—મુસીબતોં કે તુફાન, તકલીફોંકી આધીયાં, આફતોં કે રેલે,
ફત્ત જતેજ કે હં ઝમેલે. જમીન પર આસમાન ચક્કીકે પાટકી
તરાહ જ રહી હય, બચપર ઔર જવાની તો પીસ ચુકા
બુઢાપેકી ખારી હય.

શએર.

હેય ફન્યા હય રહે. ઉકખાકી તલખગારીમેં,
આખરી સાંસળી નિકલે તો વફાદારીમેં.

તુગરલ—અવ જલ્દી, આગી મુજરસીમ ગદારી ! રહે જલ્લ તોખારી
ઔર ફિરબી ન ગઇ વફાદારી !

તોશીક—વફાદારી સચ્ચા દીન હય. પાક ઇમાન હય, વફાદારી પર
ખાલ બચ્ચે, બીવી સખ કુચ્છ કુરખાન હય. દુગાઇ મત સમઝ
દિલસે મેરે જહરે દગા નિકલેગા, ચીર ઔર દેખ શરાફતસે
ભરા નિકલેગા.

રતે મરતે બી દગાખાજ મેરે હોટેસે,
યા ખુદા નિકલેગા યા હર્ફે વફા નિકલે ગા.

તુગરલ—નજસ બુદે જખાન બંદ કર, જલ્દગી ઔર મુહલ દોનામેં
જે ચીજ જિયાદા પ્યારી હો અપને લિયે પસંદ કર.

તોફાનીક—ખુની કુતે હમ જીંદગી દેગે મગર પ્યારે સુહેલકો કબી ન દેગે.

તુગરલ—કયા તું મૈતસે બિલકુલ નહિ ડરતા હય ?

તોફાનીક—સિપાહી મૈત કે સાથ રોજ ખેલા કરતા હય.

તુગરલ—તો લે મૈત રહે તેરા શિકાર હય (ખંજર મારતા હય)

તોફાનીક—ઓ ખુદા ! હક અદા. (મરતા હેય)

તાહિર—હાય ! કમખખત જાલીમ ! તુને કયા કિયા ? ઓ ખુદા તું
અપની ખુદાઇ છોડ કર કહાં ચલા ગયા.

(શયેર)

ગફલતકી નીંદમેં કયા અખબી તું સો રહા હય !

કયા દેખતા નહીં હય કયા જુદમ હો રહા હય !

તુગરલ—ચુપ નાખકાર ખુદાકો નહીં મૈતકો પુકાર અગર સહેલ કો
નદિયા તે તુજેબી તેરે ખુનમેં નહેલાઈંગા, દુન્યા ઉલટા દુંગા.
તમામ ઘરમેં આગ લગા દુંગા, કહીસે બી સુહેલકો દંદ કે
લાઈંગા; ઓર ઉસકે ખુનસે તલવારકી પિયાસ જુઝાઈંગા.

તાહિર—યા ખુદા !

શયેર.

તાજે શરો ગિર પડા, અખ ગોદ ખી ખાલી કરે;

અપને હાથોસે મે અપને ઘરકી પામાલી કરે !

તુગરલ—ખોલ ઓ મૈતકે નવાલે ખોલ ! મેરે ખંજરકા ચારંગ, મેરે
તીરકા હદક, મેરે નેજેકા નશાના કહાં હય ?

તાહિર—જા ખુની કુતે વેહ તેરી ખુરાક પડી હય. ખા લે માર ડાલ.
નોચ લે, સર તનસે ઉતાર દે અય મુનઈમેં હકીકી કયા તું
સો ગયા ? કયા કાતુને કુદરત મનસુખ હો ગયા !

શયેર.

શુરસે કી આગસે ઉઠ તન મન જલાદે ઇસકા

કહરો ગજબ સે અપને સખ જોર દાદે ઇસકા.

(તુગરલ રશીદ કો ઉઠા લાતા હેય.)

તુગરલ—યહે હૈં મેરે દરખ્તે સુખઅત કા સમર.

(ખંજર બોંક દેતા હય.)

તાહેશ—ઓ ખુદા ! ઓ ખુદા ! રહે ખુદિશાં મંજર કિન આંખોસે
દેખા જાયગા. કયા તમામ દુન્યાકી મુસગત એક હમારેલી
વાસ્તે હય !

શએર.

મેરા ધર હય કે જલીમ કરજલા હય,
યહી હોતી ને નાજલ હર બલા હય.

(૩૨૫.)

બાબ દુસરા.

પરદા પહેલા. જંગલ.

માના—અબ મીલ જવો ઓ ખોને વાલે.

થક થક હારે બન બનમેં દુંડકર બટકેં હમ નદદી નાલે,
બન શીરે સગર ડગર ટગર હમ બટકે.
ખાએ હય સચ્ચો ઝરકે.

હમદમ હય બંદ સખમીલ ધર સટકે ઓ ખોને વાલે.

સીપાહી—મિલ જ, ભાઈ સહેલ મિલજ. યાર તુને તો હયરાન કરાંદયા

શએર.

ફરબદર ફિરતે હયેં હમ પથરેમિ હાલે પડ ગયે,
ધુપમેં અસેત ચસેત કાલે સખકે ચેહરે પડ ગયે.
,, -હાં અબ બતાવ સોચકે કિસ સિમત હમ બઢેં
બાધિ કિધરકી સીધ કિધર કેા કદમ બઢેં
,, -રહેં રાસ્તા યાર મુસ્જીલ ગુજર હય !

દુસરા—ઓર યું બઢેં—

પેલા તો રાસ્તે મેં ૧ ગાર હું.

„ -જખ સખ તરફ ખતર હય ફિર અખ કીધર ચક્ષેં ?

„ -મેરી તો ચ્હે સલાહ હય કે સખ અપને ધર ચલે.

„ -હો ચ્હે તો લોટ ચલને કો તૈયાર હો ગયા,

કયા જીંદગી સે અપની તું બેખર હો ગયા,

શમશાકી સખતી ઓંકી તુઝે કયા ખચર નહીં,

પીછે હટે કદમ તો સમજ લે કે સર નહીં.

સિપાઈ—અરે બાપ સુહેલકો અખ તક ન પાયા તો અખ કયા પાયેંગે; મુક્તમેં યિસી શેર બેડયે કો નિવાલા હો જાગેંગે.

૧ લા. „ -તુતો શુજદિલ મઅલુમ હોના હય.

દુસરા—ઓર તુમ કયા ફરતમ કે સગે હોતે હો ?

„ -મેશક હમ ખાનદાની બહાદુર હૈયે.

„ -શાયદ ફિરદોસ્તીને શાહનામામેં તુમહારેહી બાપ દાદોંકા જીક ક્રિયા હય !

„ -અરે તુર. સુહેલકો ટુંડને નિકલે હો યા ગુલખપ કરને કો !

„ -તો બસ સવારી આગે બટાઓ,

„ -ટટુ કો એડ લગાઓ.

બસ—સિપાઈકો ગાના ઉંચે નીચે કખતક બટકેંગે અય યાર હમ સહરા નદીનાંલે.

બાબ દુસરા.

પરદા દુસરા.

શાહી મહલ.

શમશા—બાગીઓકા એક સાઝમુશામે ગીરાહ સુહેલકી તરફકા બહાના કરકે અનકરીમ માખદાંલત કે મુલક પર હુમલા કરના ચાહતા હય, ઈસે લિયે મયે તુમસે ઓર કલુસે મશવરા કરના ચાહતી હું. તુમ દોનો કીક વકત પર પહુંચકર અપને મુહસી-નકા કાઢ બેહતરીન રાયે દોગે.

કહુરમાન—અય મલકયે આઝમ ! ઇસ ઝુંટી ઓર દગાબાજ દુન્યા મેં બાપ બેટેકા, બહેન ભાઈકા, બેરે ખાવંદકા ગલાં કાટ કર શાદ હોના ચાહતા હય, અગરમંય વફાદાર હોનેકા વાઅદા કરું તો કિસકો યકીન હો ! લેકિન મયે કૈન હું ઓર કયા હું, અપને મુહસિન કે લિયે કયા કરના ચહાતા હું, યોહ આપકો ચંદ રોજ બાદ માઅલુમ હોગા.

શમશા—મેં ઉસ રોજ કા હ-તેબર કરુંગી (કહુરમાનકા જના)

શમશા—મેં જખ રહે ખ્યાલ કરતી હું કે ચાલાક તાહેરાને તુગરલ કી આંખોમેં બાક ઝાંક કર કિસ તરેહ સુહેલ કેા બચા લિયા તો મારે બેશકે મેરા ખુન ખોલને લગતા હય.

કતલુ—બેશક રહેા, સુહેલ અખ ચંદ રોજસે જ્યાદા નહીંજી સકતા. ઉસકી ગીરફતારી કે લિયે કાફી બદોબસ્ત કર દિયા ગયા હય.

શમશા—અગર ઉસકા ખાતમા હો જાયે તો ફિર તુમ હમ દસ દુન્યા મેં બખુબી અયશ કર સકતે હયેં.

કતલુ—બેશક ! (દોનોકા જના ઓર કહુરમાનકા આના)

કહુરમાન—ખુની, ગાસખ, મલાઈન કેતા ! કયા મજેસે હંસતે હુવે જ રહે હો કયા તુમ હમેશા ઈસી તરહ હંસતે રહેાગે ? હરતી તરહ ખુશિયાં મનાતે રહેાગે નહીં, હરગીજ નહીં. તુમહારી ખુશી

ગમસે, તુમહારી હંસી માતમસે, આર બે તુમને અપને રહને
 કે લિયે બહિત બના રખી હય, હમેશા કે લિયે જહનુમસે
 ન બદલાઈ તો કહરમાન નહીં કહર બનકર ન ઝપટા, મળખ
 હોકર ન લપકા તો કહરમાન નહીં, બાગિચોં કા એક દિસ્સા
 મેરી કાશિશોં સે બરી હય અબ્બ દુસરે દિસ્સે મેં બી મેરે
 લલકાર તેહી ઇન્તેકામ કા ખંજર ચમકેગા, તુમને મેરે દોસ્ત
 તોફીક પર ઉસકે મઅસુમ બચ્ચે આર બીવીપર, બે સિતમ
 ગુબરે હેં મુઝે વે સબ અચ્છી તરહ યાદ હેં અબ ગફલત મે
 ફસે હુવે ગુમરાહો! તુમ યહે સમઝતે હો, કે જનરલ કહરમાન
 ફકત આહદે આર તનખ્વાહ કે લિયે તુમહારા સાથ દે રહા
 હય? મેં કિસ લિયે તુમહારા શરીક હાલ હું આર કયા કરના
 ચાહતા હું? મોકઅ પાકર બે જુસ્મ મેરે દોસ્ત તોફીક
 આર માઅસુમ મુહેલ પર કિયે હેં ઉનકા ઇન્તેકામહું સુસદદસ

તુમ કિસ્તીએ રાહત તો મેં તુફાને બલા હું,
 તુમ ખિરમને ઇશ્તર હો તો મેં બરકે કામ હું.
 તુમ અવશકી દુન્યા હોતો મયે ઉસમેં વખા હું,
 તુમ દિર્સ કી જનત તો મેં દોજખકી હવાહું,
 હા દેખના તુમ પાતે હેં યા ફતેહ વ જફરમયં.
 અબ્બ બિચમેં કિસમત હય ઉધર તુમ હોઈધર મયેં.

બાબ દુસરા.

પરદા તીશરા.

મહુલ તસનીમ.

માશાઅલ્લાહ—કપર મંચ પહેલે જઈંગા.

ખયરસ લાહ—નહીં પહેલે મંચ જઈંગા.

માશાઅલ્લાહ—એ દેખ પહેલે મંચ આયા.

ખયરસલ્લાહ—નહીં પહેલે મંચ આયા.

માશાઅલ્લાહ—અબે સુર્ગે ચોંચ સંભાલ !

ખયરસલ્લાહ—જા અન્ડે બેચ ઔર પેટ પાલ.

માશાઅલ્લાહ—તો કયા તુ લડને પર આમાદ હય ?

ખયરસલ્લાહ—બેશક અગર તેરા ઇરાદા હય.

માશાઅલ્લાહ—બલા ઠોક ખમ.

ખયરસલ્લાહ—બશ ! દોસ્ત બસ ! હમ દોનો જેનટલમેન હંચ ઔર દોનો જેનટલમેનોકા આપસમેં જોક્સીંગ કરના કયા અચ્છી ખાત હય !

માશાઅલ્લાહ—ખિલકુલ ફેશન કે ખિલાફ હય, મગર તુમ કહોતો બતાવ કે છાં કે કાઇ સુન્હેરી ઉલ્લુ ફાંસને કે લિયે આયે હો ?

ખયરસલ્લાહ—દેખો મિશા માશાઅલ્લાહ, આજ તસનીમકી સાલ ગિરહકા દીન હે ઇસ લિયે મેં આપને આકા તુગરલબેગકા તરફસે એ મોતીઓકા હાર નજરાના લાયા હું.

માશાઅલ્લાહ—સુનો મંચબી ઇસ્તી લિયે આયા હું ઔર યેહે ડુલોંકા હાર તુહકા નામદાર શહરીયાર કી તરફસે લાયા હું.

ખયરસલ્લાહ—અરે જા જા શહરીયાર કે તહેફે પર તસનીમ ન જરબી ન ડાલેગી.

માશાઅલ્લાહ—ઔર તુગરલ કે નામકા કુતાબી ન પાતેગી.

ખયરસલ્લાહ—કયું ?

માશાઅલ્લાહ—ઇસ લિયે કે શહરીયાર શેર હય.

ખયરસલ્લાહ—તુગરલ સવાસેર હય.

માશાઅલ્લાહ—શહરીયાર રસ્તમકા બાવા હય.

ખયરસલ્લાહ—તુગરલ કૌયતમેં સુફેદ દેવકા દાદા હય.

માશાઅલ્લાહ—તુગરલ પાઈ હય ઔર શહરીયાર સર હય.

ખયરસલ્લાહ—અગર પાઈ ચાહે તો સરકા ઠોકરોં સે ઉડા દેયહે બી ખયર હય.

માશાઅલ્લાહ—અચ્છા બે અચ્છા દેખના. તઅરીફ કે દસ્તરખ્યાન પર વોહ મસાલા લગા કર શહરીયાર કો પેશ કરે કે મજા આ જાયે.

ખયરસલ્લાહ—બેટા મયેંબી વોહ નમક મિચી ઊડકું કે તેરા પકા પકાયા કુરમા રીકી દાલ હો જમ,

માસાઅલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જિયાદા લરસાન હય ?

ખયરસલ્લાહ—કયા તુ મુઝસે જિયાદા ચર્ખ જુબાન હય ?

માસાઅલ્લાહ—ગતના નહીં મંચ એક શાયરકા બેટા હું.

ખયરસલ્લાહ—તો બેટા મયેંબી ફિરદોસીકી કબ પર મુદ્દતો બેટા હું.

માસાઅલ્લાહ—અચ્છા તુઝે શાયરી કા ગરૂર હૈ તો મેરે મિસરે
પર મિસરા લગા.

ખયરસલ્લાહ—બોલતા જા.

માસાઅલ્લાહ—સુન, બુલબુલકી અંતડીઓમેં રંગે ગુલકી ફાંસ હય.

ખયરસલ્લાહ—બુલબુલકી અંતડીઓમેં રંગે ગુલકી ફાંસ હય, નાટ-
કકે મુનશીઓ કે બેંજેમેં થોડાસા બુંસા, થોડાસા ગોખર, ઝૈર
થોડીશી ધાસ હય.

માસાઅલ્લાહ—અમે મિસરા તો બઢ ગયા !

ખયરસલ્લાહ—શાયરી હમારે ઘર સે નિકલી હય; મિસરે કો બઢાને
ઘટાનેકા હમેં ઇખત્યાર હય.

માસાઅલ્લાહ—અચ્છા તો અજ એક ટેડી સુનાતા હું.

ખયરસલ્લાહ—બોલ મયેં મારકુટ કર સીધી કર દેતા હું.

માસાઅલ્લાહ—કલ શયરકો મુઝે ખવાબમેં ઉલ્લુ નજર આયા.

ખયરસલ્લાહ—આંખે બે ખુશી સામને તો તુ નજર આયા.

માસાઅલ્લાહ—જાજ બાઈ તુઝે શાયર ખુદા જાને કિસ ઉલ્લુને બ-
નાયા હય.

ખયરસલ્લાહ—કયું બચ્ચા કાફિયા તંગ હો ગયા.

માસાઅલ્લાહ—લલા અબકે તિસરે મિસરે પડતો મિસરો લગા, મુન,
ખયરસલ્લાહ—ઉગલ !

માસાઅલ્લાહ—રાતકો અંધ પકાયા વોહબી કચ્ચા રેહ ગયા.

ખયરસલ્લાહ—મર ગયે શાયર ફકત ઉલ્લુકા પટ્ટા રેહ ગયા.

માસાઅલ્લાહ—કયુંબે શયર કહનેસે ધખરાયા તો ગાલીયાં દેનેપર
ઉતર આયા, જાજ ધાંસ ખા.

(દોનો લડતે હૈં તસ્નીમ ઓર સહેલીયાં આતી હૈં)

સહેલી—હંય ! હંય !! ચ્હે કયસી હાયાપાઈ, મુદ્દતકી લડાઈ ?

ખયરસલ્લાહ—દેખો ચ્હે જલીલ રિજલા, નાનકાખાબ ઘેચનેવાલા, મર
જાય ઇસ્કી ખાલા, મુદ્દતમેં કરતા હય ગડગડ ઘોટાલા.

તસ્નીમ—મગર ઇનસે ચ્હેતો પુછો કે આયે કિસ કિયે હો !

અયરસલાહ—મેં અપને આકા તુગરલ યેગકી તરફસે આપકી સાલગીરહ કી તકરીય મેં યહે મોતીઓકા હાર નજરાના લાયા હું.

તસનીમ—ઐર માસાઅદલાહ તુમ કયસે આયે હો ?

માસાઅદલાહ—મેં બી અપને આકા શહરીયારકી તરફસે આયા હું. ઐર યહે કુસોંકા હાર નજરાના લાયા હું.

તસનીમ—આહા, તુગરલકી તરફસે મોતીઓકા હાર, ઐર શહરીયારકી તરફસે કુસોંકા હાર, ઇસ હારકી તૈયારી મેં ઐક બી જનકા નુકસાન ન હુવા હોગા, ઐર ઇસ હારકી તયારીમેં સેંકડો માછલીયોં ઐર ગોતે ખોરાંકી જનને ગઈ હોંગી. યહે હાર ઇનસાનોં કે ગલે કટવાતા હૈય, ઐર યહે હાર ગલેકી જીનત બઢાતા હય. યહે હાર દિમાગ કા શીર્કા સે ચુર કરતા હય ઐર યહે હાર થકે હવે દિમાગ કા ઘોઝ દુર કરતા હય, યહે ફકત અમીરોંકે મહેલોં મેં ચમકતા હય, ઐર યહે અમીરોંકે મહેલોં ઐર ગરીબોંકી ઝોંપડીઓમેં હર કહીં મહકતા હય; ઇસકો અદના, આલા અમીર, ફકીર, પીર, પયગમબર સય અપને પાસ રખતે હય. ઐર ઇસકો નફરત ઐર હિંકારત સે દેખતે હય. ઇસ લિયે આ, અય પીર પયગમબરકી પસંદીદા ચીજ ? મયેં તુઝે મંજુર કરતી હું ઐર જીઝુટા દુન્યાકે ચમકતે હુવે ફરેબી ? તુઝે નફરતસે દુર કરતી હું.

અયરસલાહ—હય ? હુજુર યહે કયા કરતી હો ?

તસનીમ—અસ જાવ, અપને આકાસે કહેદો કે આઇન્દા કોઇ તુહકા મેજનેકી તકલીફ ન ઉઠાવે.

માસાઅદલાહ—ચલ નિકલ, ઐર હુગડુગી ખમત તલા જા.

અયરસલાહ—તુગરલ ફેલ ઐર શહરીયાર પાસ !

માસાઅદલાહ—ચલા જા બેટા ખખતુલ હવાસ.

અયરસલાહ—અચ્છા ખચ્ચા યહે સય તેરા હી ફિતુર હય, કયા તું કબી હમારે મહેલેમેં ન આયગા ?

માસાઅદલાહ —અયે જા નહીં તો માર ખાયગા.

અયરસલાહ—નામરદા દ્રવીંકા, પીઠકે પીછે મારતા હય મુંહપર મારતા તો મજા ચખા દેતા. (જતા હય)

માસાઅદલાહ—અચ્છા અય મુઝેબી ઇમજનત હય !

તશનીમ—મગર તુમ અપને આકાસે બાદ તસલીમ કે મેરી તર-
ફસે શુકરીયા અદા કરના.
માશાઅલ્લાહ—બહોત ખુશ !

ગાના.

બનો બનો બનો સખી દુલહનીયાં
બને પ્યારકે ગરવામે કારો ગોરી બૈયાં
રહેો ગુલ્યાં વાકી છધ્યાં કયસો પાયો તુને સૈયાં.

શબ્દ.

મુલુકે ચરખે સીતમગાર દેખીએ કયા હો
કીયા હુએ જોએ ગુલુ હાર દેખીએ કયા હો
ઉમીદ દીલમેં તો લાખોં બહાર અફઝ હય
કે રંગ ગયબસે ધજહાર દેખીએ કયા હો
વાહજ વાહ કયા ખુશ મીલા હૈ યેહ પ્યારા
પ્યારા દીલદાર—બનો.

બાબ દુસરા.

પરદા ચૈથા.

જંગલ પહાર.

કહેરમાન—કરીબ હય, કરીબ હય, ઉસ મલકિન કલુ ચોર નજસ
શમશાકા ખોફનાક અંગમ કરીબ હય.

સાથી—ઉન્હીં ખખીસોં કે મુમલિમ સે હમ સખ વતનસે બેવતન
હોકર વહશીઓંકી તરહ આજ પહાડોં ચોર જંગલોંમે અ-
પની અંદગી કે દિન પુરે કર રહે હૈ, ચોર ઇસી રોજ કે
ઉમિદવાર હયે જબકે ઇન્તેકામકા ખજર દુસ્મનેહી આંખોંકે
સામને ચમકતા હોગા ચોર વોહ જોહ હોંકર ઇન પય-
રોંકે સામને સિસકતા હોગા.

સાથી—ખુદાકા શુકર હય કે માઅમુમ સહેલ વફાદાર દુસ્શામ
કે સાથ પહાડકી કોહમેં છુપા હુવા ચોર બદનસીબ તાહેરા
જંગલમેં બટકતી હુઇ હમે મિત્ર ગઇ.

કહેરમાન—હાં, બદનસીબ નાશાદ તાહેરા કે અબ કોન કેહ શકતા
હય કે વોહ અંદા હય ? ધર છુટ ગયા, સુહાજ ઉઝ ગયા,
અંદગીકે સહારે કે ખો બચડી, દિનરાત દિવાનાવાર જંગલો

ઔર પહાડમે' ભટકતી હય. હાં, મગર કબી કબી જરા હોશ
આ જતા હૈ વરના વહી દિવાનયતકા દૌરા ચલા જતા હય.
સાથી—દેખ્યે વહી ઇસ તરફ આ રહી હૈ.

કહેરમાન—અન્દોહનાક નજરા ! (તાહેરાકા આના)

તાહેરા—રાતેં ગઇ નિશારતકી ઇશરત કે દિન ગયે,

દો લઅલે શખ ચિરાગ થે સો વોહ બી છીન ગયે.

કહેરમાન—અય ઇનકલામે જમાનેકી જાંદા તસ્વીર ચહે તેરા કયા
હાલ ?

તાહેરા—અય ખુબસુરત ચાંદ તુહી અપના એક ટુકડા દેદે, મંચે
ઘિસકો રશીદ સમઝકર પ્યાર કરંગી—

રખાઈ—અસમાન પર ચાંદ હય ઔર જમીન પર ચાંદની

હો રહી હય તેરે દમસે આજ ધર ધર ચાંદની

આ ઉતર આ તાકે રખલું અપને સીને મેં તુઝે.

મેરે બી વીરાને મેં હો જય દમ ભર ચાંદની.

સાથી—હાય ! બીચારી કે ઝનુન હો ગયા !

તાહેરા—અરે કીસી આલાદ વાસેસે પુંજ તો વોહ કહેગા તુ મજ-
નુન હો ગયા.

સાથી—જાનુ મેં બી આલાદ રખતા હું.

તાહેરા—હાં સય હય મગર—

તું એક સર સખ્જ શાખ ઔર તાહેરા એક ખુરક ડાલી હય,
તેરી ગોદી ભરી હય ઔર મેરી ગોદ ખાલી હય.

કહેરમાન—જાનુ મેરી બી એક ખાત—

તાહેરા—નહીં એક નહીં વોહ દો થે ! એક આંખોંકા નુર, દુસરા
દિલકા સુરર. એક જાંદગીકા સહારા, દુસરા જાંદગી સેબી
જિયાદા પ્યારા. દેખો ! દેખો ! શમશા મેરે બચ્ચોંકા માર રહી
હય. અરે ખુની તુગરલ તુ છુરી કયું તેજ કર રહા હય ?
અય મેરી ગોદમેં કાઇ બચ્ચા નહીં રહા હય—

શએર.

લુટા બચ્ચી હું સખ કુચ્ચ મયેં ને થા અફલાક કે નીચે,
દખી હય જાંદગી ભર કી કમાઇ ખાક કે નીચે.

મુહેલ—પ્યારી અમ્મા—

તાહેરા—લડકે તુ કોન હૈ ? સાયદ મેને તુએ કહીં દેખા હય, લડકે તુએ કહાં દેખા હૈ ?

દુરેમન—કયા આપ મઅસુમકો ભુલ ગઇ ?

તાહેરા—ભુલ ગઇ—મેં કબી નહીં ભુલી કાઇ માં અપને બચ્ચે કો કબી નહીં ભુલતી, મેરા બચ્ચા મુઝે ભુલ ગયા મગર મેં ઉસે નહીં ભુલી.

એક સાથી—આહે રહે કોન હય ?

તાહેરા—લડકે તો કોન હય ?

સુહેલ—અચ્છી અમ્મી મંચ આપકો સુહેલ—હું.

તાહેરા—કોન ? સુહેલ ! બાદશાહકી આખરી નિશાની ! મેરા દુલારા, મેરે પ્યારોંકો પ્યારા !

સાથી—બાતુ ! ગમકે દરખ્ત કો આંસુઓંકે પાનીસે સીંચ સીંચ કર હરા રખના કયા કાયદા દેગા !

તાહેરા—હાં મુઝે રોને દો, રોને દો, જી ભર કે રોને દો; મંચ અપની આંખોસે ખુનકો દરિયા બહાઈંગી, ઉસમેં તયરંગી, નહાઈંગી ઓર આખીર ઉસીમેં રૂખ કર મર જાઈંગી.

કહેરમાન—બાતુ અગર આપકી અહીં હાલત રહી તે. યતીમ ઓર એકસ શહજદેકી કોન હીકાજત કરેગા ?

તાહેરા—આહ ! મેરે બચ્ચે મેં તેરે વાસ્તે કુચ્છ ન કર સકી.

કહેરમાન—ખુદાવા ઇસકી મુસીબતકો ખાતમા કર.

બાબ હુસરા.

પરદા પાંચવા, તુગરલકા હેલ.

(તુગરલકા ખયરસલ્લાહકો ગરદનમેંસે પકડકે ચલાના)

ખયરસલ્લાહ—દેખયે, દેખયે, એક જેનટલમેનકી ઇજાજત પર હમલા કરના અચ્છી બાત નહીં હય,

તુગરલ—તો બોલ મેરે હારકો કયા હુવા ?

ખયરસલ્લાહ—મગર ગરદન તો છોડીયે જનાબેવાલા,

તુગરલ—બોલ તસનીમને મેરે હારકે સાથ કયા સુલુક કિયા ?

ખયરસલ્લાહ—ઉસને તો આપકે હાર પર નજર બી ન ડાલી ઓર કહેની લગી અથસે બીસીયોં કુતે મેરી અલીમેં ટાકરે ખાતે હયેં.

તુગરલ—મેરી મહોબ્બત કા ચહે અંનમ !

ખયરસલ્લાહ—મેરી મહેનત કા ચહે ઇનામ !

તુગરલ—મેરે હારકી યહે બેઘજળતી !

ખયરસલ્લાહ—એક એડીકાંગકા યહે ઇનસલ્ટ !

તુગરલ—ગળ્પ !

ખયરસલ્લાહ—સિતમ !

તુગરલ—અચ્છ આગે બોલ ?

ખયરસલ્લાહ—મેને કહાકે મેરે આકાકી શાનમેં યહે લાજબાની,
તે કહેને લગી તુમ્હારે આકાકે મુંહપર સુરખાબકી ઝાકુ
ઘોર હુકકે કા પાની.

તુગરલ—નમકહરામ હુંકરગદે ઉસને અયસી અયસી બેનુકત સુનાઇ
ઘોર તુઝે શરમ ન આઇ !

ખયરસલ્લાહ—ગાલીયાં આપકો સુનાય ઘોર શરમ મુઝે આયે ?

તુગરલ—તો કયા તું મેરા એડીકાંગ નહીં હય ?

ખયરસલ્લાહ—એડીકાંગ કયા બદકે શયતાનકી ટાંગ હું,

તુમરલ—તો ફિર તુને કયું નહીં કુચ્છ મેરી તરફસે કહા ?

ખયરસલ્લાહ—મેનેબી ખુશ કહા.

તુગરલ—કયા કહા ?

ખયરસલ્લાહ—મેને કહાકે મેરે આકા બડે મુજ, બડે પાજ હય
જમ ઉનકો ગુસ્સા આના હય તો દિવાને, કુતેકી તરફ કાટ
ખાતે હય.

તુગરલ—અબે તો શયતાન યહે તુને મેરી તઅરીફ કી !

ખયરસલ્લાહ—તઅરીફ કી જમ તો કહેને લગી કે જહાંફરિસ્તોકા
ગુજર નહીં, વહાં અયસે ભુતોં કા કૈન પુછતા હય.

તુગરલ—અયસી નફરત : હજાર લઅનત ! !

ખયરસલ્લાહ—ફિરબી મહોબ્બત હજાર ફિટકાર.

તુગરલ—અય ખુદા મંય કયા કર ?

ખયરસલ્લાહ—હેમેજસકી ફરીયાદી.

તુગરલ કિસ પર ?

ખયરસલ્લાહ—અપની મઅશુક કે આશીક પર, અપને યાર કે યાર
પર, અપની દિલદાર કે દિલદાર પર.

તુગરલ—તો કયા તસનીમકા દિલ કિસી ઘોર પર લખદા હો અયા ?

ખચરસલાહ—જ્યાં ને હાંડી આપને પકાઈથી ઉસકા ખાને વાલા
એક ઔર પચકા હો ગયા.

તુગરલ—યાને કોન ? બોલ ! બોલ !

ખચરસલાહ—લેફ્ટનન્ટ શહરીયાર.

તુગરલ—શહરીયાર ?

ખચરસલાહ—જી હાં સરકાર.

તુગરલ—મગર શહરીયારેકા તસનીમકી તરફ દેખનેકી જુરાઅન
કયું કર હુક ?

ખચરસલાહ—તો કયા કિસી આરત કી તરફ દેખને કે લિયે લાય-
સ-સ સેના પડતા હય ?

તુગરલ—અદ્દખત તેરા સિરતો નહીં ફિર ગયા હય ?

ખચરસલાહ—આસાર તો અયસેહી પાયે જાતે હયે.

તુગરલ—મેરે કુલકી તરફ હાથ બઢાનેકા ઉસે કયા હક હય ?

ખચરસલાહ—કોઇ નહીં સાહેબ, કાનુન સાફ ના કહેતા હય.

તુગરલ—કયા તસનીમ મેરે હાથસે નિકલ જાયગી ?

ખચરસલાહ—નો સર.

તુગરલ—મેં ને ચાહું સો કર સકતા હું.

ખચરસલાહ—યસ સર.

તુગરલ—અસ જા નિકલ જા, મેં તનહાઇ ચાહતા હું.

ખચરસલાહ—હજુર એડીકાંગકા હમેશ સાથ રખના ચાહીયે.

તુગરલ—એડીકાંગ કા અચા નિકલ જા વરના ખા જાઉંગા કયા.

ખચરસલાહ—થેંકયુ,

તુગરલ—નાહિનજરો નાઅકાર મેં તુમસે ખાફનાક ઈન્તેકામ હુંગા.

ખચરસલાહ—નહીં અયસા ન કરના.

તુગરલ—અબે તું ગયા નહીં નાફરજામ, કયું ખડા હય ?

ખચરસલાહ—આપકો દિલાસા દેને કે લિયે

તુગરલ—ચલા જા, મુઝે દિલાસે કી કોઇ જુરરત નહીં હય.

ખચરસલાહ—હજુર આપકો દિલાસે કી સખત જરૂરત હય,

તુગરલ—અસ, ફારન ચલા જા; વનાં તેરે અંજર પંજર દીસે કર
હુંગા.

ખચરસલાહ—ઓલ રાઇટ.

તુગરલ—શહરયાર, શહરયાર મયેં તેરા ખુન કરંગા.

ખચરસલાહ—નેસર.

તુગરલ—અરે ફિર આ ધમકા, તું નહીં જાયેગા ખાના ખરાખ.
ખયરસલ્લાહ—અમોરનીંગ (જના)

તુગરલ—શેરકા શિકાર લોમડી છીને ? બેડે કા લુકમા બેડ હજમ
કરે ? તુંને મુઝે અબી તક અસલ સુરતમેં નહીં પહચાના.
અખ પહચાનેગા ઝોર પુરી તરહ પહચાનેગા.

બાબ દુસરા.

પરદા છઠા.

તસનીમકા મહુલ.

ગાના.

આવોજ આવોજ છયલા જઈ મય વારી તોરે
ગરે બયાં, ઝો સયાં મોહનીયાકે ડરો છયલા મોરે
એજ બાકે છયલા મોરે—આવોજ
આનઆનપર વારે જન તોરી રાધા
ઝો મોરે રાજ, એ હાં તુંજે મેરી કસમ મેરે પ્યારે સન
દીલદાર સીતમ નહીં કરના

બાર બાર દીલદાર ચારપર જીનીસાર હય—આવોજ

શહરયાર—પ્યારી તસનીમ, લોગ સય કહેતે હે કે ઇશક કે દેવતા
કા આંખે નહીં હોતી હે

તસનીમ—યહે આપ કયેસે ફરમાતે હે ?

શહરયાર—અગર ઇશક કે દેવતાકે પાસ આંખે હોતી તો તુગરલ
કે મુકાબલે મેં એક સિપાહી જ શરાફત ઝોર વફાદારી કે
સિવા કુચ નહીં રખતા ઇસ કદર કામચાખી ન પાતી.

ખયરસલ્લાહ—પ્યારે સય હય લેકિન જસ તરહ આંદ નિકલને કે
બાદ તારોંકી વકત નહીં રહેતી, ઇસી તરહ શરાફત
ઝોર વફાદારી કે આગે માલો જર કી કોઇ હકીકત નહીં
રહતી. સુનો ઇશકકી બાસરી કયા કહતી હય.

(સહેલી આતી હય.)

ગાના.

ચલે ઇશક મે આરે, જગરપર દાઉ ધારે

અયન આશકકો દમબર કયું કર હો

મુસીબત ઝેલી બલાસર લેલી

તખીબત ખેલી પહેન ગલે સચેલી બજે ઇશક કો

પ્રેમ પીયાશા જ્ય તુમ દીનો મત હમરી બચ્ચોરાઇ
હીરદે ખાન નયનકે લાગે સુધ યુધ સખરાઇ
પ્યારી પ્યારી બતીયાં, કરત, ધતીયાં તનેજી છતીયાં
લગોજી પ્યારે તોરે વારી—ઇશ્ક મેં.

શહુદી—જનાયે આલી, આપકી મુલાકાતકા ઉમ્મેદવારે એક શખ્સ
દરવાજે પે ખડા હય.

શહરીયાર—જરા દેખું તો યહે કોન આયાહય ?

તસનીમ—મગર જલ્દ આના દેર ન લગાના.

શહરીયાર—મેં અબી આયા.

તસનીમ—આહ ? આહ ? કયા શાને પરવર દિગાર હય ! તસનીમ
કી દુસરી બહિસ્તકા નામ શહરીયાર હા.

(તુગરલકા આના)

ગાના.

હેરિ કોઇ ખોંકો સીપાઇયા લબાએ ગયો
હરિ મોહે જ્યા હીયામે સમાએ ગયો—હરિ
તનમન ખાના જોખન પ્યારી ફાન વારેં જીયરવા
સૈયાં દીવાની ખનાએકે સોહાએકે રીઝાયે ગયો—હરિ
કોઈ ઐર કધુ સુઝત નાહીં અયસી ઝલક દીખાએ
આએ બસે નયનનમે મોરે રાખું પલક છુપાએ
અખતો હએ ધ્યાન રહી, ઉનપર કુરખાન ગઇ, તન મન ધન
વાર દઇ—છપલા મોરે મન બાએ ગયો.

તસનીમ—હાં રહે મુજ સાંપ કયા જહર ઉગલને આયા હય !

તુગરલ—તસનીમ ઇધર આવ, કરીબ આવો ઐર જો મંચ પુછતાં
હું ઉરકા જવાબ દો. શાયેર.—

ખના રહે તો કે લખનત યેવકા ઐયાર કિસકા હય ?

યહે ફાંસી કિસને બેજી હય, ગલેમેં હાર કિસકા હય ?

તસનીમ—ફાંસી નહીં યહે ફાંસ હય દુશમનકે જીગરમેં,
ઐર હલકએ જંજીરે વકા મેંરી નજરમેં.

તુગરલ—બેવકુફ. રૂબાઇ—

કટા કહાં ઐર એક જીતે લાલા રૂ કહાં !

નાચીજ શહરીયાર કહાં ઐર તું કહાં !

જહરીલા વોહ દરખ્ત હય બાગ ઉસ્કી જાંવસે

ઇસ હારકો ઉતાર કે મલ ઝલ પાઉસે.

તસનીમ—મેરે હાર હો ! ગમર મુમકિન હે મલે સે દુર
ચાહે જો આખર હો યા જિંદગી કી હાર હો.

તુગરલ—નહીં ?

તસનીમ—હરગીજ નહીં.

તુગરલ—ચ્હી જી. ચ્હી વતીરા જો સિતમ સહાર હોઆ,

તો ન યહે ગલા રહેગા ન ગલે મેં હાર હોઆ.

સર પે રખ કર હાથ રોયેગી નસીઓં કે લિયે.

એક દૌલતમંદ સે નફરત ગરીઓં કે લિયે.

તસનીમ—ચૌલી અમતો ખંચહ ગઇ હૈં ઉસકે દામન સે મેરી.

જીંહાર હાર ચ્હે ઉતરેગા ન ગરદનસે મેરી.

તુગરલ—સરપર રખકર હાથ રોયેગી નસીઓં કે લિયે.

એક દૌલતમંદ સે નફરત ગરીઓં કે લિયે.

તસનીમ—શહરીયાર એક તાજ ફરહત હૈં મેરે ચુલખર કી.

જનસે ઇજ્જત જિયાદા હૈં મુઝે ઇશ હાર કી.

તુગરલ—મેરે આગે ઇસ કદર તોફીર નાહનખર કી,

દેખ યહે ઇજ્જત હય ઉસકી ઓર ઉરફે હાકી

તસનીમ—આહ અવજલાદ જીલીમ ! યહે તુને કયા કયા ?

તુગરલ—જો હુવા અચ્છા હુવા જો કિયા અચ્છા કિયા.

વોહ બીયાં હોતા તો ચુંહી પાયેમાલી દેખતા,

અસમાન ફરશે જમીનકો ઉરસે ખાલી દેખતા.

તસનીમ—બસ ! બસ ! જખાનકો લગામ દો, અયસે મનકુસ

અલફાજ મેં અપને પ્યારે કી નિશાન સુનના નહીં ચાહતી.

તુગરલ—કયા પિયારા ? વોહ રજીસ આવારા, નાકારા ઓર તેરા

તસનીમ તેરા પિયારા !

તસનીમ—હાં, હાં, મેરા પિયારા.

તુગરલ—તસનીમ હોશ કર, દેખ, સંજાલ સુન, માન તુ ઘોઠા

ખા રહી હય.

તસનીમ—છોડો મુઝે જાને દો. મેં તુમ્હારે લાયક નહીં છું.

તુગરલ—શીર કિસકે લાય હૈં ?

તસનીમ—જો તુમ્હારી નજરોમેં નાલાયક હૈં.

તુગરલ—દેખો તુમ દોનો પછતાવગે.

તસનીમ—જયસા કરોગે વયસા પાવગે. (જાના)

તુગરલ-મગર, સરકશ, મુરદાર, મુઝસા જરાર જીવીકાર તરહદાર
માલદાર આશિકિ ગર ઐ શાદીસે ઇન્કાર.

શહરીયાર-કોન ? તુગરલ, (શહરીયાર કા આના)

તુગરલ-હુટેરે ડકુ, મકકાર, આકાકા શિકાર ! માલિક પર વાર
તુઝે શર્મ ન આઇ નામકાર ! (શહરીયારકા આના)

શહરીયાર-જનામ ઇસ ખફી કા સખમ આપ બતા સકતે હયે !

તુગરલ-અછી તરહ બતા દિયા જયગા. બેઇમાન નમકહરામ ?

શહરીયાર-અસ હુજુર શહરીયાર નોકર હય ન કે ગુલામ.

તુગરલ-ખુદકી શાન, કહાં જમીન કહાં અસમાન ! કહાં પુલ કહાં

બજુલ ! કહાં મીઠા શહદ કહાં કડવી નીમ ! તુ ઐર તસનીમ !

શહરીયાર-તો કયા આપ ઇસ લિ નારાજ હયેં કે મય તસનીમ
સે મુહબત કરતા હું ?

તુગરલ-દુર દુર હો શહરીયાર મેરે રાતેસે દુર હો.

શહરીયાર-આપ મુઝે ધમકી દેતે હયે !

તુગરલ-મુઝે ધમકી દેનેકી તાકત હય.

શહરીયાર-આપકો કોઇ તાકત નહીં હય.

તુગરલ-એક બાઅદબ માતાહત કી તરહ કલામ કરે.

શહરીયાર-આપની એક શરીફ અફસર કી તરહ કલામ કરે.

તુગરલ-દેખ પઝતાયગા ?

શહરીયાર ઇટકા જવાબ પથરસે દીયા જાયેગા.

તુગરલ-કયા તું મુઝસે જિયાદા તાકતવર હય ?

શહરીયાર-ઇસકા જવાબ બાબુ દેગે.

તુગરલ-કયા મુઝસે જિયાદા ખુશસુરત હય ?

શહરીયાર-ઇસકા જવાબ આયના દેગા.

તુગરલ-કયા તું મુઝસે મુકામલા કર કે જીત સગેગા ?

શહરીયાર-ઇસકા જવાબ કિસમત દેગી.

તુગરલ-કયા તુ મુઝસે જિયાદા તસનીમ હકદાર હય ?

શહરીયાર-ઇસકા જવાબ ખુદ તસનીમ દેગી.

તુગરલ-શહરીયાર મેં તુઝે ફિર કહેતા હું કે મેં તસનીમકા તુઝસે
જિયાદા હકદાર હું.

શહરીયાર-કિસ તરહ ?

તુગરલ-ઇસ તરહ કે તું એક મઅમુલી સિપાહી હય ઐર મેં
સિપાહસાલાર.

શહરિયાર—તો ક્યા છોકો મહોખત પર સિપાહસાહારીકી મોહર
ભગી હય ?

તુગરલ—ચુપ બદ ભગમ,

શહરિયાર—કયું ?

તુગરલ—યો કે તુ મેરા માતેહત હય.

શહરિયાર—અગર અફસરી ઐર માતહેતી પર દારોમદાર હય તો
બંદા અયસી નોકરીસે દસ્ત બરદાર હય.

તુગરલ—શહરિયાર હોશ સંભાલ.

શહરિયાર—અપની નોકરી બાડમેં ડાલ.

તુગરલ—પહે ખાત ! પકડલો—જકડલો.

(ચંદ સિપાહોંકા આના ઐર શહરયાર પર કાણુ પાના.)

તસનીમ—ધાકા, ચોકા, યા પ્રવરદીગાર !

તુગરલ—અબરદાર !

બાબ દુસરા.

પરદા સાતવાં. માશાઅલ્લાહકા મકાન,

ગાના.

સંસારી બરબારી મયનારી ક્યા જાતું કયસો હય

સુંભાલ નરવા

અયસા રોકે ટોકે મોહે નીકરવા

વાસે જરે બરે મેરા જીગરવા—સંસારી.

ધુડકી ઝીડકી સુનત સુનત બરે બરે મેરા જીયરા

કાટે કાટે મોહે કદયકા ધરવા રોકત મેરા ડગરવા.

મુમતાજ—પહે મરદુએ તો હમ કુચ્છ ખ્યાલમેં નહીં જાતે હમ
ઐરતોં કે ગોયા પાઈંકી જુની કે બરાબર જાનતે હમેં, લો
ધરમેં જાહુ હમ દેં, બરતન હમ માંજેં, રોડી હમ પકાવેં,
બચ્ચેં હમ પાલેં, ગરજ કે તમામ ધરકા ઇન્તેજામ હમ કરેં
ઐર જરા કહીં બાહેર સયેર કે લિયે જાયેં તો ગઈ કયું ?
ખીડકીમેં જાંકા કયું ઉસે કયું દેખા ? દિમકા કયું આયા ?
દિમકે કે કયું જુલાયા ? મગર શુકર હયે કે મેં પહેલીસો
અખ યેવકુફ નહી રહી, કુચ્છ ઇંજિજ પઢને લીખનેસે, કુચ્છ
મીસીસ બયરસહલાહકી સોહબતમેં રહેનેસે આંઠ ગાંઠ

કુચેત હો ગઈ હું. અખ મીયાંકી એક નહીં માનતી; કુચ
કહેતે હયેં તો એક એક કી દસદસ સુનાતી હું. (ડાલી આતી હય.)
ડાલી—ચુડોરનીંગ મેડમ, મુઝે મુઆફ કરના કે ટાઇમકે ખીલાફ
જરા દેર હો ગઇ.

મુમતાજ—કયા ઉનકે રોકને પરબી તું ચલી આઇ ?
ડાલી—નહીં તો કયા—ઉનકે રાયને સે હમ રક સકતે હયેં. ઉનકો તો
હમ જીતીકે નીચે દબા કર રખતે હયેં મહોં કે હમેશાં
જીતી કે નીચે દબાકર રખના ચાહીયે. મગર તુમહારી મારા-
અટલાહ કે સાથ કયસી ગુજરતી હય ?

મુમતાજ—બન આખીર મેં બી તો તુમહારીકી સાગીર્દ હું ના.
મિયાં કે એક મુંહસે સોસો સુનાતી હું.

ડાલી—અયસાહી કરના ચાહીયે, મગર શબ્દો ઉસ મદાના લિખ-
સમેં થિયેટર દેખને ચલોગીના ?

મુમતાજ—ચલુંગી તો સહી મગર આજ મુઝે મરદાના લિખાસ મેં
આતે જાતે દેખકર લાગોને મિસ્ટર માશાઅલ્લાહસે કયું કહે દિયા
હૈ કે તુમહારે ગરમેં કોઇ મરદ આતા જતા હય, ઇસસે વોહ
શક્કી બન ગયા હય.

ડાલી—નેવર માઇન્ડ, અગર વોહ શક્કી બિન ગયા હય તો ઉસકો
બનાનમેં ઓરબી જ્યાદા મજા આયગા. દેખો વોહ ચહીં આ
રહા હય. (દોનોંકા ચલે જના માશાઅલ્લાહકા આના.)

માશાઅટલાહ—અજીબ દિલ લગી હય ! મકાનકે અંદર, ઘરકે
આગનમેં; કોઠેકે ઉપર, છજ્જે કે નીચે, અનાજકે મટકેમેં.
મુર્ગીકે દરબેમેં, ગજ્જેકે સખ છાન મારા મગર હયરત અજબબ
પુરા સાડે પાંચ ફિટકા આદમી ગાયબ. પતા નદારદ. કોઇ
જીનથા, જીતથા, સાયાથા, છલાવાથા; થા તો કૈન થા ?
ઓર ગયા તો કીધર ? કયા જમીન ખા ગઇ યા હવામાં ઉડ
ગયા ? યા ખારીતાઆલા અખ તુહી હૈ મેરી મજબૂત
સંભાલને વાલા. (ખયરસલ્લાહકા આના)

ખયરસટલાહ—કયું જનામે વાલા.

માશાઅટલાહ—કૈન ખયરસલ્લાહ ? રો યાર રો.

ખયરસટલાહ—અરે પર કયું રોઠિં કૈન મર ગયા !

માશાઅટલાહ—યાર મેરી કીસમત પર રો, મેરી હાલત પર રો.

ખયરસટલાહ—કયું ખયર તો હૈ ?

માશાઅલ્લાહ—જસ શહરમે કાલ હો, જસ મુલકમે પસેગ હો, .
જસ ઘરમે ફેશનેબલ બેઝ હો ઉસ ઘરમે ખબર કયસી ?
(મુમતાજકા આના.)

મુમતાજ—કયા કહા ? કયા કહા ?

ખયરસલ્લાહ—આખ ગરીબકી કમ બખતી કુચ નહી જરા આપકી
તઅરીફ કર રહે થે.

માશાઅલ્લાહ—તું જુટા હય, ઇસમે ખુબીહી કૌનસી હય ને મેં
તઅરીફ કરું !

ખયરસલ્લાહ—તો ફિર ઇનમેં જુરામ કૌનસી હય ?

માશાઅલ્લાહ—જુરામ, અરે જુરામ ? એક નહીં બલકે એક લાખ.

મુમતાજ—જુટકે મુંહમેં ખાક,

ખયરસલ્લાહ—બાપ વાહ યહે તો મેરી બેઝકીબી નાનીં મઆલુમ
હોતી હય.

માશાઅલ્લાહ—કયા ઔરતોં કો ખુદાને ઇસ લિયે પયદા કીયા હય
કે વોહ અમલીસે ફિરા કરે ?

મુમતાજ—નહીં તો કિયા કરે ?

માશાઅલ્લાહ—ધર સંભાલે ચલે ઔર બચે પાલે.

ખયરસલ્લાહ—તો કયા ઔરત કોઈ મુરગી હૈ ને બચે લેકર
હડગમેં બધી રહે.

મુમતાજ—હાં દેખોતો—ય. ઔરતોં કો ખુદાને અયસે જલીલ કામકે
લિયે પદા કિયા હય ?

માશાઅલ્લાહ—ફિર કીસ લિયે પયદા કિયા હય ?

મુમતાજ—ઔરતકો ઇસ લિયે પયદા કિયા હય કે અચ્છેસે અચ્છે
ખાને ખાયે, ઉમદાસે ઉમદા કપડા પહેને, થિયેટર દેખે, લેકચર
કરે, પાર્ટી દે, ડેન્સ કરે.

ખયરસલ્લાહ—એ પ્રોગ્રામતો બિલકુલ બરાબર હય.

માશાઅલ્લાહ—યુપ ! કમબખત તુહી મેરી બેઝકા હાં મે હાં મિલા
કર બીમડતા હય. અજા બોલ મરદકી બાત ન માનના મહે
ઔરતોંકો જોખા હય ?

ખયરસલ્લાહ—હરગીજ નહી.

મુમતાજ—અગર જુરરત પડે ઔર ઔરત કહીં બાહેર જાયે તો કુચ
નુકસાન હય ?

ખયરસલ્લાહ—કુચ બી નહીં.

માશાઅલ્લાહ—ખિલા ધન્યત મર્દ કે દીનબર બાહેર રહેના ઔરતે
કે લાઝમ હય ?

ખયરસલ્લાહ—ખિલકુલ નહીં.

મુમતાઝ—ઔરતોં કેા દીનબર ધરમેં બંદ રખના યહે મરદોંકે જેઆ
હય ?

ખયરસલ્લાહ—કબી નહીં,

માશાઅલ્લાહ—મરદો કેા રાઝ રખના ઔરતોંકા ફરજ હય.

ખયરસલ્લાહ—બરાબર,

મુમતાઝ—ઔર ઔરતોંકા ખુશ રખના યહે મરદોંકા ફરજ હય.

ખયરસલ્લાહ—ચેબી બરાબર,

માશાઅલ્લાહ—લાહોલવાલા ! યહેબી બરાબર વોહબી બરાબર.

ખયરસલ્લાહ—ઔર કયા ?

માશાઅલ્લાહ—અજા તુમ્હેં મેરી રાયસે ઇન્તેફાક હય ?

ખયરસલ્લાહ—હાં ઇન્તેફાક હય.

મુમતાઝ—ઔર મેરી રાયસે ?

ખયરસલ્લાહ—તુમ્હારી રાયસેબી ઇન્તેફાક હય.

માશાઅલ્લાહ—ભલા મરદકા રત્નાજિયાદા હય યા ઔરતકા ?

ખયરસલ્લાહ—મરદકા.

મુમતાઝ—મગર ઇસ તરફી કે જમાનેમેં ઔરતકી ઇજ્જત જિયાદા
હય યા મરદકી ?

ખયરસલ્લાહ—ઔરતકી.

માશાઅલ્લાહ—અજા તુમ્હેં મારી આદમી હય. યાહો કે બે-
ગનકી તરફ કબી ઇધર લડકતા હય કબી ઉધર.

ખયરસલ્લાહ—અરે યાર ખદા કયું હોતા હય ? મયેં તો સહી
ફયસલા કરતા હું.

માશાઅલ્લાહ—નહીં ! નહીં ! કબી આગ ઔર પાની એક નહીં
હો સકતે. કયા પ્હે ઔરત હય યા ફરિશ્તા ? મયેં આદમી
હું યા ગંધા ?

ખયરસલ્લાહ—તુમ્હારે ગર્મ હોનેમેં શક હી કયા હય ! અગર
તુમ આદમી હોતે તો કરતે મેરે ફયસલેકી તબ્સીફ નહીં ક-
રતે ! ઔર દીલસે કદર.

મુમતાઝ—લુક હીયર ! મીયાં દુન્યામેં તુમ્હારા હીસસા હય તો હ-
મારાબી હીસસા હય. તુમ અજાદી બરતોગે તો હમબી અજાદી
દીબાયેગે, દુન્યામેં ઇન્સાન તો ઇન્સાન હયવાનબાં અજાદીકે

માઅને સમઝતે હું, ઔર પઢને: લીખનેસે છન ઔરતોંકી
આંખ ખુલ ગઇ હંય વોહ કબી તુમસે દયકર નહીં અપઢેંગી
તુમ આગલી કરોગે તો હમબી આગલી દીખાયગે તુમ આ-
હર ચયેન ઉડાયોગે તો હમબી મજે ઉડાયેમે કયા ખુદાને
તમહેં ઇન્સાન બનાકા હય ઔર હમેં જાનવર ?

ગાના.

હમબી મોટરપે સયકલપે સયન કરન નીત જાએ.
હાંછ બેથક જહાં મન બાએ વહીં જાએ
પીતનાં કરન મેઢેંગી તાં નાંકે દેશનકો જુલસાં
બતીયાં સારી ઠીક હંય ઇનકી એહી ચાહત મન છનકા
ફાડ ફેકુંગી મેં દેસી સાડી
પહેનું ઇંગરેછ પોશાક બારી
ધરમેં અપકું તો ચયન નહીં પડે
ટેનીસ ખેલું થીએટર દેખું—મોટરપે,

અચરસદલાહ—ભાઇ વાહ, 'હી હય આજ કલકી ફેશનકા નમુના.

મેરે પાસ ન હુવા કેમેરા વર્ના ઉતાર લેતા ફેદ તેરા.

માસાઅદલાહ—તોઆહ ! તોઆહ !

અચરસદલાહ—કયું દેખા ? ઔરતોંકાં ઇંગ્રીજ પઢાનેકા નતીજ ! મે
ન કહેતા થા કે ઔરતોં કા ઇંગ્રીજ ન પઢાવ ! ઉસ વક્ત
ન માના અંખ ભુગતો મજા, મગર યાર અંખ મેં અપની
ઔરતકા તેરી ઔરતસે ન મિલને દુંગા, વર્ના તેરી નાખકાર
ઔરત કે ચાલ ચલન દેખકર મેરી નેક બીબીકકા ચલન બી-
ગડ જાયેગા.

માસાઅદલાહ—અરે તેરી હી માર કર મર જકિં. ઔરત કે તો
યહે સખ વતીરે હું જાએ વોહ ફેશનેઅલ બલા મેરે ધરમેં
આને જાને લગી હય તમસે મેરી બીવીકા સત્યાનાસ કર દિયા હેય.

અચરસદલાહ—અરે મેરી બીવી જૈસીનેક તો દુનિયા કે પડે મેં
બી નહિ હોંગી તોઆહ ! કર તોઆહ નહિ તો બક્ષાન જાયઆ.
ખુદા યુસ્કો બક્ષેં અપને બાપકી તરહ મેરી ઇજત કીરતી હે.

માસાઅદલાહ—અસ છમેં આતા હે કે અપને બેજમેં પિરટોલ

અચરસદલાહ—તો ઇસમે ઉસકા કયા જાયેગા ? વોહ ઔર કાઈ
અંબ તલાસ કર લેગી.

માસાઅલ્લાહ—નમ દિલ લગી ન કર, મેં એક ઔરતકા સ-
તાયા હું જુરર ઉસને કોઇ ચાર પયદા કિયા હય.

ખયરસલ્લાહ—અરે કયા બોપરકી ઉઝાતા હય !

માશાઅલ્લાહ—અરે ચાર મીર ખયરાતી, શેખ શુબરાતી, ખુદાખ-
ખસ ખસાતી ખટપટ હલવાઇ, સલાર નાનખાઇ, પીર બટયારા
કલ્લું ધસિયારા યહ સખ લફંગે મેરે ધરમેં આતે જાતે હંય.

ખયરસલ્લાહ—અરે બાઇ સિરફ તુઝે ઘોઝા હય. તું નાહક કયુંજી
જલાતા હય ?

માશાઅલ્લાહ—નહીં! નહીં ? વોહ જુરર આયા હય ઐર મેરી
ખીવી ને કહીં છીપાયા હય.

ખયરસલ્લાહ—તુને આંખોસે દેખા હય ?

માસાઅલ્લાહ—દેખા નહીં મગર કાનોંસિ તો સુના હય.

ખયરસલ્લાહ—અરે બેવકુફ અગર કોઇ આકર કહેદે કે તુ મુર્ગી
કે અડે સે પયદા હુવા તો કયા માન લેગા ?

માસાઅલ્લાહ—ખસ કુચ્છ નહીં, ઇસ ઉઠાછગીરેપર, ઇસ ઐરત
પર ઇસ ધર પર, સખ પર લખનત કરતાહું. બોલ તો મેરા
દોસ્ત હય કે નહીં !

ખયરસલ્લાહ—દોસ્ત કયું નહીં હું !

માશાઅલ્લાહ—ઐર સચ્ચા દોસ્ત !

ખયરસલ્લાહ—સિદક દિલસે.

માશાઅલ્લાહ—તુ મેરા સાથ દેગા !

ખયરસલ્લાહ—જરર.

માશાઅલ્લાહ—કહાં તક !

ખયરસલ્લાહ—ઇસ દુન્યામેં ક'ય નક ઐર ઉસ દુન્યામેં જહ-
નુમ તક.

માશાઅલ્લાહ—માર હાથ.

ખયરસલ્લાહ—પ્હે લે (હાથપર પાંચ ઉઠાતા હે)

માસાઅલ્લાહ—અરે હાથ કે બદલે પાઉં ઇસકે કયા માઅની !

ખયરસલ્લાહ—યાઅને બંદા અપને કોલ પર સાખિત કદમ રહેગા.

માસાઅલ્લાહ—ખસ મેંને ઠાન લિયા હય કે પિરતોલકે જરીયે
અગની ગમગીન જાંદગીકા ખાતમા કરેં.

ખયરસલ્લાહ—અરે ચાર કયું ઐરત કે ભિયે ખ્વાહ મ-ખવાહ
જના દેતા હય ?

માશાઅલ્લાહ—મુઝે મજબુરન અપસા કરના પડેગા ઓર તુબી
મેરે સાથ મરના પડેગા,

ખયરસલ્લાહ—હ'ય ! હ'ય ! !

માશાઅલ્લાહ—હ'ય હ'ય કુચ્છ નહીં, ચલ તૈયાર હો જા.

ખયરસલ્લાહ—તૈયાર હો જા ! કિસ લિયે ?

માશાઅલ્લાહ—મેરે સાથ મરને કે લિયે,

ખયરસલ્લાહ—અરે વાહ મેં કયું મરને લગા !

માશાઅલ્લાહ—કયું તુંને અબી નહીં કહા યા કે મેં કશ્ તક
સાથ ફુંગા ?

ખયરસલ્લાહ—કશ્ તક સાથ દેને કેા અબી તૈયાર હું.

માશાઅલ્લાહ—વોહ કિસ તરફ ?

ખયરસલ્લાહ—ઇસ તરફ કે તું મર જા, ફિર મેં તુઝે નિહાસા-
ઉંગા, કફન મંગાઉંગા, સિનાઉંગા, કફનાઉંગા, જનાઝેમેં રખ.
કર કશ્ તક લે જાઉંગા. ચાહે અબી મરકે દેખ લે.

માશાઅલ્લાહ—તો કયા સાથ દેનેકે યહી માઅને હું ?

ખયરસલ્લાહ—નહીં તો કિયા બીન બુઝાયે ખુદા ગંજ પહુંચ જાયે.

માશાઅલ્લાહ—દેશ યાર યહે દુન્યા એક દાજખ હૈ ઓર વહાં
બહિસ્ત મીલંગી.

ખયરસલ્લાહ—તુઝે બહિતકી ઊમીદ હય તો તુ ચલા જા. મુઝ
ચુનાહગાર કેા તો યહા દાજખહી મેં પકા રહેને દે, યાર તુ
નાહક શકી બના હય, દેખ આજ રાતકો મેં રૂપ બદલ કર
તેરી બીવી કે પાસ જાઉંગા ઓર તેરે મરનેકી ખબર સુના-
ઉંગા; અગર વોહ સુન કર રોએ ગમ કયે તો નેક હય ઓર
બેપરવાહી કરે ઓર હસે તો સમજ લેના કે બદકાર હય,
ફિર મરનેકા તુઝે ઇખતીયાર હય.

માશાઅલ્લાહ—ઠીક હય, મંજુ હય; તુ જુરર જાના ઓર જદ
આકર મુઝે ખબર સુનાના. (જના માશાઅલ્લાહકા)

ખયરસલ્લાહ—તોજાહ ! તોજાહ ! યહ કેસા છન સવાર હૈ કમખત
અપને સાથ મુઝે બી મારને કેા તક્યાર હું મગર ઇસમેં
ઇસ અચોરકા કયા કુસર હૈ યહ તો સખ છન ઓરતોં કાશી-
તુર હૈ, આહ ! મેરા બસ ચલે તો અલ્લાહ મીયાં કે પાસ
સખ હાડહી મુઝેા વાલોં કા ડેપોઝિશન લેકર જાવું ઓર બહિસ
છન ઓરતોંકા પયદા હી હોના બંદ કરા ફું, ન યહ પૈશ
હેંગીન દુન્યામેં શીતુર હોગા. (જના)

બાબુ દુસરા.

પરદા આઠવા. જંગલ.

સુહેલ-દેખો હમ કયસે પુર ફિજ મુકામ પર રહેતે હયેં. બુલ-બુલકી કુલેલ, કોયલકા કુપ્ત કરના, છત તારે દરખત પર ઝરને પુર આબ સળંગ શાદાબ, ફલ ખુલ બહાર દિખાતે હૈ, દિલકો કયસી ફરહત પહુંચાતે હૈ.

હુશામ-મેશક હુજુર સિનઅ તે કિ કિરદેગાર હૈ અબઅ જયે પુર બહાર હયેં.

સુહેલ—જહાંબરકા સામાને રાહત યહીં હય,
રહે જંગલ નહીં હય બહિસ્તે બરી હય.

(શમશા કે ચંદ સિપાઈ આતે હયેં)

એક સિપાહી—યહે હય પકડ લો જકડ લો બાંધ લો !

સુહેલ-નહીં નહીં મયેં નહીં :આઈંગા, હુશામ મુઝે બચાલો !

હુશામ-છોડો, બદકારો ઇંસે છોડો.

સિપાહી-નાહનગર બંદ કર તકરાર. (તલવાર મારના)

હુશામ-ખુતી છુટે ચોર દોડો, દોડો હાથે !

[અંદરસે તાહેરા ચોર સાથી આતે હયે]

સિપાહી—કયસા ચોર ? કિધર હય ? કૌન હય ?

તાહેરા-હુશામ તુમ લહુમેં તર હો.

હુશામ-મેરી શીક છોડો. મુઝે મરને દો જાવ; સુહેલકો દુશ્મનોં કે પંજેસે છુડાઓ, ચતીમ કે બચાવો.

તાહેરા-હુશામ હુશામ તુ કયા કહેતા હય ? કયા તકદીર ફિર મિગડ ગઇ ?

હુશામ—અફસોસ ! કિસમત !! મજબુરી !!!

તાહેરા-નહીં, નહીં, જાનતક મેં જુદા હું વોહ કબી જાયા ન હોગા મેં અબી આંધી બન કર જાઈંગી ચોર અપને બચ્ચે કે છુડા લાવુંગી. (દોડતી જતી હય)

એક સાથી—અબ કયા કરના ચાહિયે ?

દુસરા—હીમત ચોર મદદ.

(જાના)

બાબુ દુસરા

પરદા નવાં—જંગલ

ગાના.

પીયા બીન ચયન ન આયે મોહે, જાહી કયા કાસે કહું
હેરી દમ, મદન મોહન બીન સુધ યુધ ગઇ મોરી નહીં

શાએર.

તા કુળ શરીરી શરીયાદ ન આએ લખતક,
 સથ એક શએ હય મગર શીરબી કહાંતક કખતક.
 રહમકર દરે જગર જન નીકલ જાએગી
 ચુંટી આએગાને ખીંચ ખીંચકે કલેજ લખતક.
 ઇતની ખીનતી વાસે કહોજ તુમખીન આવરી બધ
 તસનીમ—યા ખુદા! મેં કિસસે મદદ માયું? તુ હીં મેરા હાખી
 ઐર મદદગાર હય. શહરયાર ઐર તસનીમ કી જન સિરફ
 તેરફી હાથમેં હય. તુને હમેશા હુખતે કે બચાયા હય અખ
 મેં હુખતી હું, મુઝેબી સંબાલીયેલ (ચલી જના)

ખાખ દુસરા.

પરહા દશવા. લશકરી છાવની.

અફસર—શહરયાર, ચંદ મિનટકે બાદ મોત આકર તુમસે મુસાફા
 કરેગા; કયા તુમ એક દિવેર સિપાહી કી તરફ ઇસકે ઇસતે-
 કમાલકો તખયાર હું?
 શહરયાર—મેશક તખયાર હું.
 અફસર—કોઇ ખ્વાહીશ હય?
 શહરયાર—કોઇ નહીં.
 અફસર—કુચ્છ કહેના ચત્હતે હો?
 શહરયાર—કુચ્છ બી.
 શહરયાર—કયા કહું? જો ઇનસાફ ઐર કાનુન કે ગતેપે છુરી ચલા-
 યે, અદાલતકા મઝહદાકકા ઉડાયેં જુંટી ગવાહીયાં દેકર દુન્યા કે
 લાલચકે વારતે બે ગુનાહોં કલ્લ કરાયેં, ઉનસે મેં કયા કહું!
 તુગરલ્લ—હે બેહુદા બકવાસ તેરે સીને કે ગોલીઓંકા નિશાના
 બનાનેસે નહીં બચા સકતી.
 શહરયાર—યુપ! નામદં કુતે, મેં તુઝસ બાત કરના બી અપની
 બે ઇજ્જતી સમઝતા હું. અગર તુઝે અપની શિકરતકા બદલા
 લેના થા તો એક બહાદર સિપાહીકી તરફ મપદાનમેં આતા.
 તુઝે અપને મુકાબલે કે લિયે ખુલાતા, દોદો હાથ અજમાતા,
 ઐર એક શરીફ સિપાહીકી તરફ મારતા યા મર જતા—

શાએર

સામને આફે જો ટેકે મરદ ઉસકા નામ હય,
 આડ લેકર વાર કરના પાજીઓંકે કામ હય.
 તુગરલ્લ—અહમક, તેરે પાસ અખ ચંદ સાસેં બાકી રહ ગઇ હયેં ઇન્હે

બેહુલા બકવાસસે ગયા કરને કે બદલે માંતકે માતમ મેં સરકે કર.
શહરયાર—મોત પર માતમ કરના ઔરતોં યા તેરે જયસે નામરદોં
 કા કામ હય. મોત કયા હય ? એકે મુકામસે દુસરે મુકામ
 પર જાનેકા નામ હય.

સાહેબે તાજ ગયે, મુફલીસો મુહતાજ ગયે,
 હમબી જાનેહી કેા થે કલ ન ગયે વ્યાજ ગયે.

તુગરલ—તો કયા તુએ અપને મરનેકા ગમ નહીં હય ?

શહરયાર—મુતલક નહીં, હાં મગર અફશોસ હય તો રહે હય કે મય-
 દાને જંગમેં કિસી બહાદુર શરીફકી તલવારસે મારે જાને કે
 બદલે તેરે જયસે નામરદ કે હાથસે મારા જતા હું. ઔર ઇસ
 દગાબાજ દુન્યામેં પ્યારી તસનીમ કેા એકીલી છોડે જતા હું.

તુગરલ—તસનીમ ! જીંદગીમેં તસનીમ ઔર મરતે વક્ત તસનીમ ?
 તસનીમ નજર આયેગી અમ મેરી બગલમેં.
 તુ ગોરમેં હોગા વોહ મેરે રંગ મહલમેં.

શહરયાર—હરગીજ નહીં, ફિરસ્તે યુમરાહ હો જાયેં, સિતારે સ્યાહ
 હો જાયેં, આંદ સુરજ ટકરા કર ત્યાહ હો જાયેં મગર તેરી
 ઉમ્મીદોંકી દુન્યા હમેશા અંધિરી રહેગી, તસનીમ મેરીથી,
 મેરી હય, ઔર મેરી રહેગી. (તસનીમકા આના)

તસનીમ—હાં હાં તેરી હું ઔર તેરીહી રહેગી.

તુગરલ—કમખખત ! નામુરાદ, કયા તુ ઇસ બદનરીખકી લાશ પદર
 માતમ કરમે આઇ હય.

તસનીમ—નહીં, નહીં, મેં રહે કહેને આઇ હું કે મોત હર વક્ત
 હમલા કરનેકા તખયાર હય, વોહ હાય, જીસને બડે બડે શી-
 રોનોકો નેસ્તો નાખુદ કર દિયા અબી તક વયસાહી તાકતદાર હૈ.

મુસદ્દસ.

અગર જાનતે હો કે તુમ એક બશર હો,
 અગર અપની તાકતકી તુમકો ખમર હો.
 તો હસ્તી મિટાવ ન ઇસ બે યુનાહકી,
 કરો રહમ—રહમ એક સિફત હય ખુદાકી.

શહરયાર—તસનીમ, વોહ રહેમ જો શયતાનકે આગે હાથ ફયલા
 કર હાસલ કિયા મુએ નહીં ચાહિયે

તસનીમ—નહીં પ્યારે હહેરો, મુએ બોલને દો, કિસમત આજમાને
 દો. કયું સાહેબ ?

અફસર—નહીં, જીસકે વાસતે અદાલતસે સગએ મોતકા હુકમ હૈ
 ચુકા હૈ, ઊસકે લિયે હમ કુચ્છ નહીં કર સકતે.

તસનીમ—અગર અદાલતસે હુકમ હો ચુકા હય તો મેં તુમહારી
ખનસાન્યતની અદાલતમેં અપીલ કરતી હું.

શહરીયાર—તસનીમ અપને મુંઢકે મેલીઓં કો કુતોં કે આગે ન ફેંક
તું કયસી સૌદાષ હય ! કયા તું મેરે કમીન હરીફ કે સામને
મરતે વક્ત મુઝે જલીલ કરને આધ હય ?

તસનીમ—હો મીનીટ, સિરફ દો મિનટ, મુઝે ચ્યાર બોલને દો.

શહરીયાર—બસ કર ! તસનીમ બસ કર !! મેં તુઝે મ્હોળ્યત કી
કસમ દેતા હું કે મુઝે મરને દે.

તસનીમ—મેરે પ્યારે તુમ કયા કહેતે હો ?

શહરીયાર—યેહી કે મયેં નાશાદ હું; નામુરાદ હું; બદનસીબ હું.
દુન્યા જવાહેરાત સે બરી હુઈ હય, અફસકી રોશની મેં
દેખકર અપને લિયે કોઇ નાયાબ હીરા પસંદ કર લેના.
બ, જ ચ્યાર ખુશ રેહ.

તસનીમ—પ્યારે કયા તુમ મુઝે બેવફા જનતે હો ! મેરી મ્હોળ્ય-
તકો બાજરી ચ્યારતોંકી મ્હોળ્યત જનતે હો ?

અફસર—વક્ત પુરા હવા.

તુગરલ—હઠ જાવો, તસનીમ મુલજમ કે પાસ સે હટ જાઓ,

તસનીમ—તહોં, જબ તક મેં લાશ બનકર અપને પ્યારેકે કદમોં
પર ન ગીર જઈ મુઝે કોઇ નહીં હટા સકતા.

તુગરલ—દેખ મેં ફિર કહેતા હું કે ઇસ કમબખ્ત કે લિયે અપની જાન ન દે.

તસનીમ—ચ્યાર મેંબી કહેતી હું કે ચંદરોળ જાંદગી કે લિયે ઇમાન ન દે.

શઅર.

ચાર દિન હય શાનો શાકત ચાર દિન કા જબ હય,

ફિર ખુદા હય ચ્યાર તુ હય ચ્યાર અધિરી કબ્જ હય.

તુગરલ—બેવકુફ કયા ઇસ અજબ રસીદાકી સાથ તુબી અપની
કિસમતસે હાથ ધોના ચાહતી હય ;

તસનીમ—જિન ગઇ આંખેં તો ફિર ઇસ જાંદગી કો કયા કરેં !

જાંદગીકા સુખ ગયા નો જાંદગી કો કિયા કરેં !

ચ્યારતોં કા ફજ હય ચહીન હય ઇમાન હય,

અયસે મરને પર મેરી સૌ જાંદગી કુરબાન હય,

તુમરલ—તહીં માનતી તો ઇરકે સાથ ઇસ મુરદારકોબી જહનુમ
મેં જાને દો, ગોલીયાં ચલાવો.

તસનીમ—આ ફિરરતો મેરે ફિરરતે કો બચાવો.

(જનરલ કહરમાન કા અંદરસે ફયેર કરના ચ્યાર જલ્લાદકા ગોલી
ખાકે મરના, ચ્યાર તુગરલ કે સિપાઇઓંકા ઝિરફતર હોના)

બાળ ફુસરા.

પરના અગિયારહવા. શમશાકા મહલ.

શમશા—કલુ ક્યા ખબર લાયા હય ?

કલુ—મયેં અપસી ખબર લાયા હું જસકો સુનકર તુમ ઉજલ પડોગી
મારે ખુશી કે આપે સે બાર હો જાઓગી.શમશા—બોલ જલદી બોલ—એકહી લક્ષ્મી બોલ—એકદમ બોલ
ક્યા મર ગયા, ખપ ગયા, ગિરફતાર હો ગયા.

કલુ—સુનો સુહેલ હમારે હાતમેં ગિરફતાર હો ગયા.

શમશા—કલુ કલુ યહે તુ ક્યા કહેતા હય ?

કલુ—મયેં સચ કહેતા હું.

શમશા—બસ તો જલદી કરો— શએર.

આસ્તી ઉલટો છુરીલો, આજ દરદે સર ગયા,

આકે ફિર જલદી કહે દો કે મુજ મર ગયા.

કલુ—નહીં નહીં ઇસ તરહ મરના ખુશ ન હોગા.

શમશા—કયું ?

કલુ—અગર યું ખુસે તોર પર સુહેલકો કતલ કર દેગે તો રખયત
બુકર અદશુમાન હો જાયગી ઓર બોક્ક હય કે બગાવત પર
સર ઉડાયેગી.

શમશા—આખિર ક્યા કિયા જાય ?

કલુ—જસ મકાનમેં સુહેલ કે કયદ કીયા હય, કલ રાતકો બરાખર
બારા બજે સુરંગ કે જરીયે બારદસે મકાન ઉડા દેગે ઓર
કહે દેં ગે કે ઇ તેફાકકે તારસે મકાન ગિર ગયા, ઓર ઉસમેં
શાહખાદા સુહેલ દગ કર મર ગયા.

શમશા—અહોત ખુશ ! અચ્છા જાય ઓર નુરંગકા ઇન્તેજાર કરો.

કલુ—મગર શમશા વોહ શાદીવાલા દોલ ?

શમશા—સુહેલકા ખાતમા હો જાને દો, ફિર શમશા તુમહારી ઓર
તુમ શમશા કે હો, (ગના કતલુકા) બેવકુફ કહીંકા ! મુઝસે
શાદી કી તમન્ના ! કલુ કલુ તું કયસા સમજદાર હયે !
કોન શખ્સ યહે ચાહેગા કે જસ બિમારીસે અબી અચ્છા
હુવા હો ફિર ઉસ બિમારીમેં ગિરફતાર હો ! બેશક મયેંને
શાદીકા વાઅદા કિયા થા; મગર કયું ? સિરફ અપના મતલબ
નિકાલને કે લિયે. મયેંને અપને ખાવિંદકા ઝહેર દે કર
મારા, કયું ? અજાદકે લિયે, મયેંને અપને સગે બાઈ
કે તોરે-હાથેં જામેહ કરાયા, કયું ? સલતનતકે લિયે તું
યહે ચાહતા હય કે શાદી કે જરીયેસે શમશા કે

આપને હાથપાંચરમેં લેકર 'ધન' દોનો ચીજેસી મહરમ-
કર દિયા જમ ! નહીં ! નહીં ! કલ્પુ ઠેર ! સુદેલકી મેન તક
ઠેર જા, ફિર તેરા બી ખાતમા કર દિયા જાવેઆ-

દુખાર્થ.

મેં કહીન હું તું અબી જાનના નહીં મુઝકો;
મેં કયા બલા હું યહે પહેજાનતા નહીં મુઝકો;
જુરી હય મેરી દગાખાજ ઓર ગુલુ તેરા,
મયેં વોહ બલા હું કે પી જાઓંગી લાલુ તેરા.

ખાખ દુસરા.

ખારહવાં માસાઅટલાહકા મકાન .

ખયરસટલાહ-કાઠ વાહ, માસાઅલાહબી કિતના ખુશ કિસમત હય
જો અયબી જોર પાઈ હય, જામને મરનેકી ખયર મુનકર
એ ધુમ ધામકે જલસે કી દેરાઈ હય બાઈ વાહ ! જોર હો
તો અયસી હો મરે ખાવિંદ કરે જલસા, જોર હો તો અયસી
હો. અખ હમારી જોરકી સુનિયે વોહ તો કહેને લગી,
ખાવિંદ મગ ઓર ગલીકા કુત્તા મરા ખરાખર.

(માસાઅલાહકા આના)

માસાઅટલાહ-મરનેકી ખયર દેને આયા ઓર ખુદ્દહી મર રહા
હય. કયા કુવા-કયા કહા ? જોલ; મેરી મરનેકી ખયર
મુનકર હિસપર કયા અખર કુવા ? મેરી જોર કયા ખોલી ?

ખયરસટલાહ-હિસને કહા એક કુત્તા મર ગયા ઓર ખુખ હરે
ખુશી હુઝ.

માસાઅટલાહ-જેવકા, કુત્તા, કહ્યા, ગમકે બદલે ખુશી, રોને કે
બદલે હરેખી માતમકી જગોહ યહે જમામ !

ખયરસટલાહ-અરે વોહતો કહેને લગી પસેગ ગયા પાપ કટા અખ
મેં બી કે ચીરાગ જલાઈંગી ઓર હર જુમેરાત હો જાકરે
હિસકી કખ પર ઢોલ જાગાઈંગી.

માસાઅટલાહ-ઇસ જાંદગી પર લાઅનન, ઇસ જાને પર હુદ જાસ
અખ મેં કખમ હી મિટાયે દેતા હું પિરદોહ લાકરે હિસકો
તેરા ઓર અપના બેન જાએ દેતા હું.

ખયરસટલાહ-અરર ! મેરા કિસ જિયે ?

માસાઅટલાહ-ઇસ જિયે કે તેરી મેરી દોરતી હય.

ખયરસટલાહ-અરે જામ મેં તેરા મેલ હું.

માશાઅટલાહ—ફિર કોન ? દુસ્મન !

ખયરસટલાહ—હાં તુ મુઝે અપના દુસ્મન હી ગન.

માશાઅટલાહ—અગર દુસ્મન હય તો સખસે પહેલે તુઝે માફંગા.

ખયરસટલાહ—અરે વાહ દોસ્ત હો જખ મરો, દુસ્મન હો જખ મરો ! ચિત બી ઇસકી પટ બી ઇસકી.

માશાઅટલાહ—હાં દેખ ખયરદાર ! જખ તક મેં પિરોલ લેકર ન આઈં યહાંસે હીલનેકા નામ ન લેના.

ખયરસટલાહ—અરે પર સુનતો ?

માશાઅટલાહ—કયા સુનું ?

ખયરસટલાહ—અરે ભાઇ મુઝે તો ગને દે.

માશાઅટલાહ—નહીં, ખસ ! માફંગા ઓર મફંગા.

ખયરસટલાહ—માફંગા—માફંગા ખવાહ મ—ખવાહ.

માશાઅટલાહ—અખ મેં એક હરફ બી સુનના નહીં ચાહતા ખસ મરનેકા તૈયાર રહેના. (ગનના)

ખયરસટલાહ—લો ઇસ તરફ દરગાખ ખંદ હય ઓર યહાં સે તો વોહી આયગા. હાં યહાં પરદે કે પીછે છિપ ગઈં.
(પરદે કે પીછે છિપના હય ઓર ડાલી આતી હય)

ડાલી—અચ્છા. આપ અગાં યહી મૌજુદ હૈંય !

(મુમતાજકા આના)

મુમતાજ—ચંદો ચંદો ધિયેટરકા વક્ત હો ગયા.

ડાલી—ઠેરો ધિયેટરસે જિયાદા તો યહીં તમાશા હો રહા હય.

મુમતાજ—વોહ કયસે ?

ડાલી—ઇસ પરદે કે પીછે મેરે મિયાં છિપે હેં, જરા તુમ આશક ખનકર મુઝે છેડના શુરૂ કરો.

મુમતાજ—હાં, હાં, ઠીક હય મેરી ગન કિસ ખ્યાલમે હો ?

ડાલી—ઇસ ખિતાબસે તો આપ મુમતાજકો પુકારા કરો.

ખયરસટલાહ—અરર ! રહે કોન ખદલગામ કહીં વોહ તો નહીં છસકા છક માશાઅટલાહને કિયા યા.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મહોખતસે ઇનકાર હે ?

ડાલી—દેખિયે મેં એક ગવેર ઓરત હું મુઝસે યહ કલામ ન કરો.

ખયરસટલાહ—ખેશક રહે ઠીક કહેતી હય.

મુમતાજ—કયા આપકો મેરી મહોખતકા યકીન નહીં હય ?

ડાલી—મત્ર આપ તો મુમતાજસે પ્યાર કરતે હૈં ?

મુમતાજ—અમર મયેં તુમનાજસે આપના દિલ વાપર મેકર તુમ્હે
હું જમતો મંજુર હય ?

ખયરસદલાહ—સાફ નામંજુર.

મુમતાજ—કયું જવાબ નહીં દેતી ?

ખયરસદલાહ—મયેં જો જવાબ દે રહા હું.

મુમતાજ—રહે કૌન બોલા ?

ડાલી—ધરકા કુતા.

ખયરસદલાહ—દેખે કમખખત મુઝે કુતા ખતાતી હય.

ડાલી—બલા ખાવ કસમ !

ખયરસદલાહ—અરરર ! યહે તો ફિસલ ચત્રી અય ખુદાયે તવાના
મેરી ખીતીકા ઇમાન ખયાના !

મુમતાજ—અપને દિલકી કામ તુમ્હારી મ્હોખતકી કસમ.

ડાલી—જમતો મુઝે મંજુર હય.

ખયરસદલાહ—અરરર ! કામ ખિગડ ગયા. આખર આ ગઇ ન
અપની વાઘરતકી જાત પર.

(માશાઅલ્લાહકા છુરી કિયે દુને આના)

માશાઅલ્લાહ—ખયર પિરયોત્ર ન મિતી તો છુરી હી સહી. એક
વાર એર ઝગડા હી પાર. હંય ! ખયરસદલાહ કહાં ગયા :

ખયરસદલાહ—લો યહે તો ફિર આ ગયા.

માશાઅલ્લાહ—યહે કૌન ! સમઝા, સમઝા, યેદો હય વોહ રીખલા
ઝસને મેંગ ધર ઘાઝા કયુંગ તુમ વદાં કયસે આયે ?

મુમતાજ—હમારી ખુશી.

માશાઅલ્લાહ—ખુશીકા અન્ઝા સાફ સફ બોલ વરના ખા જઈંગા
કન્ઝા.

મુમતાજ—મસ દિલને ચલા તો હમ આયે.

માશાઅલ્લાહ—અમે તુઝે ઇસ ધરમેં આનેકા કરા હક હય ?

મુમતાજ—હક કયું નહીં યહે મેરી મઅશુકકા ધર હય.

માશાઅલ્લાહ—કૌન મઅશુક ?

મુમતાજ—મરતે નાજ સરાપા અંદાજ મેરી ખારી મુમતાજ.

માશાઅલ્લાહ—તેરી ખારી તેરી ખારી કયસે ? કયા તુને ઉસસે
સાદી કી હય ?

ખયરસદલાહ—હાં ઇસને એર બાખરસે ખરીદી હય.

મુમતાજ—લો મુફતમેં એક હસીન આરત હાથ આયે તો
કરનેકી કયા જરરત હય ?

માસાઅદલાહ—બદમાશ તુને નહીં મઅલુમ કે વોહ મેરી ખીરી હય ?
મુમતાજ—તુમહારી હેકે તુમહારે ખાપખી; મગર આજ કલ તો
હમારી હય.

માસાઅદલાહ—કમઅખત, પાછ, બદમાશ મેયે તેરો જન લુંગા
ચલ મેરે મુખઅલેખી તથારી કર.

મુમતાજ—કયા તુમહારા મુઝસે લડનેકા ધરાદા હય ?

માસાઅદલાહ—એશક !

મુમતાજ—(ડાલીસે) અન્હા તો આપ જાણયે આર દો પિરોલ લે
આપજી.

ખયરસદલાહ—ભુત આર શયતાનકી જંગ શુર હો ગઇ.

માસાઅદલાહ—પાછ, દેખુતો મેરે હાથસે કયું કર બચના હય !

અબી જાહેર હો જાયેગા કે જુજદિલ કૌન આર બહાદર કૌન હય !

મુમતાજ—એશક ! અબી માઅલુમ હો જાયેગા કે હમ દોનો મેં
મરદ કૌન આર આરત કૌન હય ?

ડાલી—(દો પિરોલ લાતી હે) યહે લીજીયે આર યહે આપ લીજીયે.

અન્હા દોનો સાહેબ અપની અપની જગેહ પસંદ કર કે
ખડે હો જાવો.

માસાઅદલાહ—મંજુર, મેં યહે જગેહ સેતા હું.

ડાલી—(મુમતાજસે) આર આપ ઇસ જગેહ ખડે હો જાવો.

ખયરસદલાહ—અરે યહાં કહાં ખડા હોતા હય. વોહ પિરોલ ચલા-
વેગા તો મેરા તો ખાતમા હો જાયેગા. (હટના હય)

ડાલી—હરેગે યહે જગેહ ઠીક નહીં હય. તુમ યહાંસે નિશાની બાધા.

ખયરસદલાહ—અરે યહે કમઅખત યહાંબી આ ગયા. ઇસકો મરને
કી કાઇ જગેહ હી નહીં મીલતી.

માસાઅદલાહ—અરે યહે પરદા આપ હી આપ કયસા ખીસકતા હય.

ડાલી—રેડી—ચન—ટું હરેગે યહે જગેહબી ઠીક નહીં. તુમ યહાં.

ખયરસદલાહ—મેટા ખયરસદલાહ, અખ જનકી ખયર નહીં.

ડાલી—ગેડી—ટું—શ્રો. (દોનાંકા પિરોલ ચલાના આર ખયરસદલાહકા
પરદે કે પીછેશે બાહેર નિકલ આના.)

માસાઅદલાહ—હય ! કૌન ખયરસદલાહ ?

ખયરસદલાહ—અરે માર માર, ઇસને તેરી હી નહીં મેરી જોરબી
હજમ કી હય.

માસાઅદલાહ—અખે લુંગાડે તુને કિતને શરફિંકે ઘર બિગાડે ?

ખયરસદલાહ—દેખો બદમાશ જવાબ દેનેકે બદલે મુઝાં પર તાવ દેના
હય. અન્હા મેં ઇસકી મુઝે ઉખાડ સેતા હું.

માસાઅદલાહ—હે કૌન મુમતાજ !

ખયરસદલાહ—મરદકી જગેહ આરત !

ડાલી—મુમતાજ—કયું કયસા બનયા ?

ખયરસદલાહ—દેખો બીવી યહે આરતોંકા શેવા નહીં.

મોશાઅલ્લાહ—ઝીર હોઠ અપસી હરકતે કરતે હુવે જુએ સર્મ નહીં આતી ? તુમ્હારે ફેસનકે પીછે હમારે હજારો રૂપીયેકા નામ હો ગયા, ફિરબી તુમ અપની હરકતેસિ ખાજ નહીં આતી. સુમતાજ—અગર તુમકો હમારી હરકતે પસંદ નહીં થી તો એક એક ફેસનએઅલ લેદી સે સાદી કયું કી ? હસકે બદલે કિસ્મી શુદિઆસિ સાદી કરતે.

અયરસલ્લાહ—કમગખનસે વેહી તો જુક હો ગઇ, અગર જુદીસે સાદી કરતા તો જોર ઝીર માં દોનોં કા મળ આતા.

સુમતાજ—તુમકો કોઇ સાદર હી નહીં મિલા ને અપસે ખુસર સે સાદી કી ?

હાલ્લી—મયે તો ખુદાસે દોઆ કરતી હું કે મુઝે ઈનકે પંજેસે ખુશખ; મગર ખુદાબી નહીં સુનતા.

અયરસલ્લાહ—અખ જુરર સુનેગા કયું કે આજ કલ વોહ ઝોરતો પર ખાસ દિલ સે મેહેરઆન હય.

સુમતાજ—દોઝો તુમ હમારા ઇનસલ્ત કર રહે હો હમ તુમ્હારે પર નાલેશ કર દેજે, તુમકો હસકા જવાબ દેના પડેગા.

માશાઅલ્લાહ—કયું નહીં કરેગી તુમ્હારી તરફસે તો પકીલ ખારી-રતર બી લડનેકે કિમે મુકન તૈયાર હો જાયમે.

અયરસલ્લાહ—અલ્લે કોઇ ડીનપાટયા જજ હોઆ તોતો ફેસબાબી ઇનકા ઇનકા ફેવરમેં હો જાયમા.

સુમતાજ—અઝા હમારી હરકતે તુમકો પસંદ નહીં આતી હય, તો તુમ યહે રસ્તે જાવ ઝીર હમ યહે રસ્તે જાતે હયે.

(જના દોનોંકા)

અયરસલ્લાહ—કયું જાઇ દેખા !

માશાઅલ્લાહ—હાં જાઇ ખુબ મળ અખા.

અયરસલ્લાહ—અખ ઇન ઝીરતોંકા એક રસ્તા બાકી રેહ ગયા હય સખ હાડી મુઝોવાલે લોગ જમા હોઠર અલ્લાહુતઆલા કે પાસ ડેખુદેશાન લેકર જાયે ઝીર ઇન ઝીરતોંકા પયદા હી હોના બંદ કરા દે.

માશાઅલ્લાહ—ઝીર હમ કયા કરે ?

અયરસલ્લાહ—તુમ જુદે બેચો.

માશાઅલ્લાહ—ચાર તુતો હસતા હય !

અયરસલ્લાહ—અરે હરતા કેનિ હય ? મેં બી તો તેરી તરફ રોત હું.

માશાઅલ્લાહ—તો કયા તુમ હસકો તલાક દે દોજે ?

અયરસલ્લાહ—તલાક ન ફુઝા તો કયા કરંગા. ઇનકી ફેસન કે પીછે મેરા દીવાલા તો નિકલ ગયા, ફકત જોલમેં જાના અખ બાકી રેહ ગયા ખસ અખ ઇનપર લઆનત બેજે.

માશાઅલ્લાહ—અસ તો મુઝે તમ્હારી રાય કશુસ હય.

ગાના.

હુવે બધકાંટ, મીલા ટીનપાટ મધ જોડી
તેરી મેરી જોડી, કયસી ડાલીથી લૂટ, મગિ ટાસનકા ખૂટ-
કબી હાવે ન સુટ, તો મડમગજો રૂક,
અયસી બનીથી ફેશનપે લોહ,
મુઝે તો મેરી જોડેને સમજાયા ભોટ.
ગઈ ધરમે બલા, પાપ સરસે ટલા.
અજતો વોહ ટોપી અમ્મામા પુરાના વોહ જમા સળકે કરે.
હાહ બાટ.

બાબ દુસરા.

પરદા તેરહમા

જંગલ.

કહેરમાન—નિકલ ગયા-નિકલગયા. મયે હોના તો મુઝીએ કા
કબી ન છોડે જાને દેતા.

સાથી—અફસોસ! હમ જાંડીમ શમશા ઓર નાપાક કલુ કે લિયે
બીરતયોં ઇન્તેજમ કરતા હયાં ઓર કર રહે હયાં મગર ગરીબ
ચુલેલ કે લિયે ફૂગ નહીં કર સકને. ઓર કમખખત શમશા
આજ હો શા દલ ઉસકા ફયસલા કર દેગી.

કહેરમાન—અફસોસ! અજ હમ કુચ નહીં કર સકને હયાં.

સાથી—ગૌર કરો, આપને હસ તરહ અપન મૈકે પર પહંશકર
શહન્યાન્દી જાન બચાઈ હય વયમંદી તદખીર કોમ ઓર
ખિયાલમે આ જાનેગી.

કહેરમાન—દેખો, દેખો, એક જાન મેરે ખિયાલમે આતી હયાં આજ
શમશા જમકે રાતકી સિયાહી પુરી તરહ ફયલ જામે હમારે
તમામ સિપાહી મુખતેલિક મુકામોં પર છીયે રહે ઓર વક્ત
ઓર મૈકા પાનેહી એકદમ હમજા કરે.

સાથી—મેં ઇસ રાય કે સાથ ઇન્તેકાક કરતા હું.

દુસરા—આપ વક્ત મુકરય કરે.

કહેરમાન—હીક ખારા ખજે.

સાથી—અચ્છા ઇન્તેજમ કરને કે લિયે ઇજાજત ફરમાધયે.

કહેરમાન—જાવો કિસમત ઓર ખુદા મદદ કરે. (સાથીઓંકા
જાના) દિલમેં ઇમાન હય, જરમમેં જાન હય, હાથમેં તલ-
વાર હય, ઓર ઉસમેં ધાર હય, વહાં તક કહેરમાન અચ્છ.
સુમ સુહેલકી દિશાજતકાબી જમાવાર હય.

બાળ દુઝરા.

પરદા યોધવાં.

પુરાના શાહી મહલ.

શાહરયાર—આહીરતા આહીરતા આર દુશ્વારીસે કા લેના.

તાહોરા—આગે જો શાહી આરામગાહ કહેલાતા થા વાહ અમ ક-
સાધખાના હય. અય ગેરહમ સંગી મકાન, ખુની દરેક દિવાર કયા
તુમકો બનાતે વક્ત કારીગરોને અચ્છી તરફ પાની નહીં પિ-
લાયા થા જો એક મઅમુમ બચ્ચે કે ખુનસે અપની પ્યાસ
ખુઝાના ચાહતે હો ! અપર ઇસમે જાને કે લિયે રાસ્તા ન
મિલા તો મંય અપને સરકી ટકરોસે ઇસમે રાસ્તા બનાઈંગી
આર પ્યારે સુહેલકો છુડા લાઈંગી. સુહેલ ? સુહેલ ? તુ ક-
યસા બદનસીમ હય જો તેરે ખુન કે પ્યાસ હયે મીઠી આર
પથ્થર બી.....

શાહરયાર—નિકલા, નિકલા, કામચાખીકા રાસ્તા નિકલા. દેખો ઇસ
તરફકી દિવારમે એક ઇંટ સરકી ટુછ હય. મયે જાનકર કોઇ
હથ્થાર લાના હું તુમ યહાં રો.

તાહોરા—યા ખુદા ! જીસ તરફ તુને યહે રોઝન દિખાયા હય કા-
મચાખીકા રાસ્તા બનાયા હય ઉસી તરફ દસ્તે દિકાજી રવલા
કર મેરે લાલકો બચાના. (રામશાકા આતા)

રામશા—કેન તાહોરા ?

તાહોરા—અફસોસ ! રામશા !

રામશા—ગયર વક્ત યહાં આનેકા તેરા મનઝમ ?

તાહોરા—મતલમ મહે કે ખુદાસે ડર અપને મીઠી કે ખુન સે
હાય ન બર.

રામશા—કયા તુપહે ચાહતી હૈ કે ઇસ સાંપ કે બચ્ચે કો છોડદું;
ડસને કે લિયે બગા હોને હું; નહીં કબી નહીં, યહ ખ્યાયે
ખામ હૈ ઉસ મુઝ કા ગલા દોડના ઇસદાય કા પહેલા
કામ હય.

તાહોરા—દેખે છોડા બચ્ચાબી અપને ખુશમુરત ખિલોનેકા જાન ખુ-
ઝકર નહીં તોડતા, ફિરબી તું એક ચલતે ફિરતે, હંસતે ખે-
લતે ખિલોનેકા જીસકો ખુદાને પુરે નવ (૬) મહીનેકી મહેન-
તમે બનાયા હય એક લહજેમે તોડ દેના ચાહતી હય, યહે
ખાત કામિલે નફરત હય.

રામશા—મેવકફ આરત, અગર તુમેરે હમખિયાલ હોતી તો કયું ઇ-
સકદર પાયેમાલ હોતી !

તાહોરા—તુક હય કે મેં તેરે જયસી નહીં હું હાં આરત હોનેકે
લેલાજસે તુ આર મેં એક હે લેકીન તેરે ખિયાલાત બદ હે
આર મેરે ખિયાલાત નેક હે તુને દોલત આર હુકમત કે

सिने अपने बाध को कल करके बलीजिंदी छुंड़ी प्यार करदी, और मेने तेरे बाध बलीजिंदी लिये अपने बहादुर आविंद और मअमूम अन्धोंकी छुंड़ी निसार कर दी, छुंड़ो होबत और हुकमत के सामने धनगत और धमान तक अछुन नहीं और हुकमत को धीम नहीं

शायेर.

छुंड़ो सितम अछुन हय मुजको रहम अछुन.

छुंड़ो दगा अछुन हय मुजको वका अछुन.

तेरी जुदा पसंद हय मेरी जुदा पसंद,

छुंड़ो जुदी पसंद हय मुजको जुदा पसंद.

समसा—छन सय पुजुल पातोसि तु मेरे दिलमें सुहेल के लिये रहम पयदा नहीं कर सकती.

ताहेरा—नहीं आमक्षा तुझे जर रहम करना चाहिये.

समसा—हां जर कड़ेगी.

ताहेरा—पियाल कर, अगर वोद तेरा अच्छा होना तो तेरे हाथ ठिके कल के लिये तय्यार बन जाते ?

शमशा—हां भये वोद औरत हुं अगर मेरे हाथ पीते अच्छे सेला आगे चलकर कोध जाक हो तो उस अच्छेकी भेला-जलको ताक पर धर हुं, और उसी वकन उसमुल को जमी नपर सेटाकर जमाद कर हुं.

ताहेरा—देख ! वोद औरत उसने अपना घर लुटत हुये आंजोसे देखा मगर ठिक तक नहीं की, वोद औरत उसने अपने अच्छेको कल होते आंजोमें देखा और आद तक न की, वोद औरत ने सिवाय जुदा और आविंद के किसीके सामने सर न जुकाय, वही औरत आज अपने भासिकके अच्छे के वारने तेरे कदमों पर सर रखकर दामन क्षयता कर सुहेलक छुंड़ी तुजसे बीकमें मांगती हय.

शमशा—भये तेरी बीकमें होकर देती हुं.

ताहेरा—नहीं, नहीं, मुझे मेरा अच्छा दे.

शमशा—हां दुंगी, मगर छुंदा नहीं मुझां. डर और देण कोध हय ?
(सीपाही आता हय)

सिपाही—हुजुर,

शमशा—आंघा घसे. भये अभी सुरंग छिपती हुं. (जाता)

ताहेरा—नहीं नहीं मुझे अपने आंघी अच्छे के सटकेमें छुंदा दे.
(शहरवार का आकर सीपाही को मारदेना)

शहरवार—यलिये ! यलिये ! ! जलदी किये ! ! !

(ताहेराका सिपाहीके पंजेसे छुटना और महल की दिवार तोड कर अंदर घुसना. शहरवारकाभी सीपाहीका मार कर अंदर जाता अचानक तुगरलका आना)

તુમરેલ-કેન ? શહેરયાર ઝીર તાહેરા, (અંદર જાના)
 (તુમરેલકા અંદર જાના, તાહેરા ઝીર શહેરીયાર કા મહેલોમાં
 બાહેર નિકાલ લાના, ઊંચી વક્ત મકાનકા ગીર પહોંચા. હુ-
 ગરજકા દબકે મરના, શમશા ઝીર કહેરમાનકા આના)

શમશા—ફતેહ ! ફતેહ ! ! ખુશી-ખુશી ! ! !

કહુરમાન—નહીં શિકરત ! શિકરત !

શમશા—તુ કેન ?

કહુરમાન—મેં ?

શમશા—કેન ? દગાબાજ કહેરમાન ?

(કહેરમાન લગેરા શમશા કનલુ કેા કપડ કર લેતે હે)

કહુરમાન—ઉધર દેખ.

શમશા—કેન ? તાહેરા ઝીર મુદ્દેલ જિંદા ઝીર આગલ !

બાબ તીસરા.

પરદા પહેલા.

કથાવદ.

મુહેલ—કયું કેન ? અગર દુસ્મનને ફિર સય ઉઠાયા, લડને મરનેકા
 માંકા ન્યાયા । તુમ કયા કંગો ?

પહેલા—લડકા-હમ કયા કરેંગે ? અગર લોહ પહાડ હોગા તો હિ-
 સમેં પિલ પડેંગે

દુસરા—અગર લોહ દરિયા હોગા તો હિસમેં હમ ફદ પડેંગે.

તીસરા—અગર લોહ આગ હોગી તો હિસમેં હમ કુદ પડેંગે.

ચોથા—કાકરે દો હોં હાથ જો મયેં દું જનોકા.

મુંહ ફેર દું એક આનમે ધાપડસ દેવ કા.

પાંચવાં—મયાદાન જગ ઉંચીકા હય મયેં જસકા સાથ દું,

ફરતમલી બોલ જાયે અગર એક હાથ દું

છઠા—દેખે વંત આંખ ઉઠાકે તો સરત બિગાડ દું,

દુસ્મન પહાડબી હો તો જડમેં ઉખાડ દું,

મુહેલ—શામાશ ! મેરે બાહાદુર દોસ્તો શામાશ ! ચલો અજ કથાવદ
 શરૂ કરે;

ગાના.

આજ ચલા હય લસકર રતપર બનકર મરતાના

ધનગાર જેસે ગરદું પર હો બાદલકા આના

હાં—ઝુમકર હરએક સીપાલી મીસ્ત્રે પરવાના

મુશતાક હય જંગી આતીશમેં ગીરના મરદાના

અરમન જરમન યુનાની રશીયન પુરકન જપાની

ફુશમન તે ગજન ધરાની, સખસેં મહે પસટન લાસાની

(બાદ કથાવદકે લડકોંકા જાના)

બાબ ત્રીસરા.

પરદા દુસરા.

શાહી હતથારખાના.

તાહેરા—શમશા ઐર કલુ, જહાં એક હાકમકા કાનુન ઐર ઇન-સાફ જરી હોતા હય વહાં કોઇ કરે બક્ષર જુમકા ઇરનિ-કામ નહીં કરતા; મગર તુમને તુમ દોનાંને જહાં ખુદાસે હાકમ, ચાંદ સુરજસે ગવાહ, ફરિસ્તોસે જસુસ, જહાં હકીકી ઇન-સાફ ઐર કાનુન જરી હોતા હય વહાં કયેસે ગુનાહ પર ચુ-નાહ કિયેં છસકી અરયતકા કોઇ સુબુત તુમહારે પાસ નહીં હય.

શમશા—યહ સખ તુ કિસસે કહે રહી હય ?

તાહેરા—તુઝસે છસને ચંદ રોજ છંદગીકે કિયે કયસે કયસે જુઝમે ક્ષિતમ કિયે ઐર ઇસશે જે ગુસ્સેમેં જમીનકા બ્યાસમાન પર ઉજાલતા થા અખ વોહ તેરા કરનાફર રોગો દાખ કહાં હય ?

દેખ ઇસવક્ત તુ કિસ હાલમેં હય; વોહ તેરા ગુરર કહાં હય ?

શમશા—બેચક સર્ફ કે બાદ ગરમી, ગરમી કે બાદ બારીશદીન કે બાદ રોક; તુલુ કે બાદ ગુરસ, પયદા હોનેકે બાદ મુરઝાના ઇ-નેદામે જુલદી પર પદચને કે બાદ નીચે બ્યાના કુદરતકા કા-નુન હય. અગર મેં અપને કો ઇસ હાલમેં દેખકર અફસોસ કરેં તો અહમકે હું, ઐર તુ ખુશ હોતી હય તો મજનુન હય. તાહેરા—ફિસીકી મુમીનતો કે દેખકર ખુશ હોના અદોં કા કામ હય. મેં ખુદા નહીં હું બદલે મેરી રુદ બાફરે ચગરાતી હય મેં યહે દેખતી હું કે તું પહેલે ક્યાંથી ઐર અખ કયા હો ગઈ. અખ તુ કિય મુંદરે મુઆઝી માગ સકતી હય.

શમશા—મુઆઝી ? તુમ અંગોંગે, જે મેરે દરસ્તગખાનમે ગીરે હુવે દુકડે જમઆ કરે પેટ ભરને થે. ઉનસે મેં મુઆઝી માગુંગી! બ્યાસમાન જમીનકે બ્યાગે સર ઝુકાયેગા ! શેર કુતોકે બ્યાગે ગિડગિડાગા ! શમશા અપને જલીલ ગુલામોસે રહમકી દર-ખાસ્ત કરેગી ?

કહિરમાન—કયોં કલુ કયા હો ગયા ? લાચકી તરહ સદે કબકી તરહ ખામોશ, વપરાનેકી તરહ ઉદાસ ખકા હય ?

શમશા—ખખદાર ! કલુ ખખદાર ! દજ્જતમેં પયદા હુવા, ઇજ્જતમેં છયા ઇજ્જત મેં મર જના; મગર જવાબ દેતે વક્ત જલીલ દુરમનકા જુજદિલી ન દિખાના.

કહુ—અસ શમશા, અખ હમ દોનાં ઇસ કામિલ નહીં રહે કે ખુદા ઐર ઇનસાન કે ગુરરસે જવાબ દે.

શમશા—સર્મ કર સર્મ નામદં બોદે તેરી બાતોસે બુજદિલી કણુ
આતી હય.

કતલુ—મગર તુજે મઆલુમ હય કે ઇસ નહીં કા કયા નતીજા હોયા ?
શમશા—કયા હોયા ! સિદ્દ મોત.

કહરમાન—ખુદાકી કસમ, અગર અવસી કાફર ઔરતકે લિયે ફરિ-
સ્તેલી સિદ્દારીશ કરેં તો બી રહમ ન કરના આદિયે

તાહિરા—નહીં કહરમાન, ખુદા રહીમ ઔર કરીમ હય, ઔર વોહ
અપને બહેમેલી રહમ ઔર કરમ દેખના આહતા હય અ-
ગર હમને ઇસકા માર ડાલા તો ઈસકી મોતસે હમેં કાછ ફા-
વદા ન હોગા; અગર વહેં હંદા રહેગી ઔર આયંદા કે લિયે
તોખાહ કરકે નેક બન જાયગી તો હમકો ઈક ગુનાહમાર રહકો
દોખખસે છુડાનેકા સવાબ મિલેગા. શમશા કલકા છક હય
કે મેં સર બુકા કર મિડગિડાકર ફકીરનીકી તરહ દામન ફય-
લાકર સુહેલકી હંદગી ભકમેં માંગતીથી.

શમશા—કયા તુ વહેં સમજતી હે કે મેંબી તેરી તરહ આજેજી કહંગી?

તાહિરા—નહીં, નહીં, મેરા વહેં ખિયાલ નહીં હય; મેં ફક્ત તુજે
યાદ દિલાના આહતી હું કે ઈસ વક્ત મેરી બીકમે તુને ઠાકર
દી થી.

શમશા—હાં દી થી.

તાહિરા—મગર મેં આજ તુજે બગયેર માંગે તેરી હંદગી બખ્શતી હું.

શમશા—તુ મુજે મુઆફ કરતી હય, મેં તેરી મુઆરફાકો તેરે જ-
લોલ અહેરેપે નફરતસે વાપસ ફેકતી હું.

કતલુ—શમશા નાથુકર ગુજર ઔરત હંદગી કરી કર કર.

શમશા—ગુલામોકી તરહ જીનેસે આકાઓં કી તરહ મર જના બહે-
તર હય.

કતલુ—મગર હમ દોનોં મોતકે લિયે તયાર નહીં હય.

શમશા—કયોં ?

કતલુ—મોતસે હંદગી જ્યાદા પ્યારી હય.

શમશા—ચુપ ! બુજદિલ પરત હિમમત સર્મ કર. મય ઔરત હોકર
મોતસે નહીં ડરતી ઔર તુ મર્દ હોકર ખોદ ખાતા હય ?

કતલુ—ખુદાકે લિયે જી ઔર જીને દે.

શમશા—હાં મેં તુજે જીને દુગી ઔર જીંગી યું.

(શમશાકા કતલુકા જોલી મારના ઔર ખુદબી જોલી માર કર મર
જના.)

કતલુ—અફસોસ ! વહેં હય બદકાર ઔરતકી મહોબ્બતકા નતીજા !

તાહિરા—જે મંદ મીનટ આમે ઇસ જીરમ મેં મરેરોંકા ખુન ઉખ-
લતા થા, અફસોસ ! વોહ જમીન પર બેહોશ હરકત પપ્પ
હવા હય વહેં પાઈં જે ઠાકરે માર માર કર હજારોં મરીમકે

સર તોડતે થે, યહે હાથ જસમે ખોદકા ખજર ચમકતા થા
 યહે જર જસકે સામને હજારો આદમી સર ઝુકા થે, અલમરજ
 યહે શમશા ઝ્યાર કેતલુ ગુસ્સેસે જમીનકા આસમાન તકે ઢી-
 ઝાલતે થે વહી ઇસ વક્ત ધુલ કંકર, પથ્થર પર પડે કુણે
 દુન્યાકા અપની જલ્લત કા તમાશા દિખા રહે હય અય લોગો
 ને દુન્યા પર ધુલ ગયે હો, આખિરત કા જુલ ગયે હો, ક-
 સકા દેખકર ઇચરત પકડો—

શયર.

જહાં નહીં હયખિલીસ્તો દોજખ, યહીં જન્મઝો સગ્ન મીલેગી,
 બલા કરોગે બલા હી હોગા, દગા કરોગે દગા મીલેગા,
 સમજો વનાં એક દિન તુમહારા બી યેહી હાલ હોગા.

ખાખ તીસરા.

પરદા તીસરા. રાસ્તા.

(શીરીકા આકર દોડ જના જસકે પીછે પાગલ શહેબાજકા
 હાથમેં ડંડા લિયે હુવે. આના)

શહેબાજ—મેરા નામ શહેબાજ ઉરકે ડોંબાજ, ઝ્યાર મેરે ડોંડકા
 નામ પાછનવાજ કોઇ જરા કનમનાયા કે મયને સોંટા જમા
 યા. આજ મેં એક આદમીકે કહેતે સે એક ઝ્યારત પર આ
 શક હો ગયા હું; મગર વોહ મેરે હાથમેં નહાં આતી હય,
 અપનેકો શોહરદાર ખતાતી હય, ખયર દેખા જલસગા. અય
 મયેં હિસકી જુરને જુમેં જના હું. [જના]

ખાખ તિસરા.

પરદા ચોથા. ઠાક બંગલા.

ખયરસહલાહ—શુક હય કે નાક દાન સલામત લેકર ઇસ પોશાકકી
 ખદઉલત ઇસ સલામતી કે દરખેમેં આન પહુચા, વર્નાને ગત
 તુમરલકે હાલી મવાલીઓંકી હુધ વોહ મેરીબી હોતી.

(આના શીરીકા)

શીરી—ઉઇ અલાહ ! રહે મુવા તો મેરા પીછાહી નહીં છોડતા.

ખયરસહલાહ—હયેં અધરમેં યહે કીટસન લાઇઝ ઠહસે આ બપ.

શીરી—સાહેબ ?

ખયરસહલાહ—બેગમ મેં સાહેબ નહીં હું, મેં એક મખમુલી ફેસો
 આદમી હું.

શીરી—મુઆહ કીજયે આપકે લિખાસસે ઝુઝે સાહેબ કા ધામ હુવા.

ખચરસદલાહ—ખચરી ચરક મથે આપકો સમજાતા હું. ચુકે આ-
જકલ-રેલમે કુંપની વાલે દેસી પેસેનજરોકો લાવારીસ જન
કર બેડ પકરીકી તરહ ઉપર તલે ઠસાતે હથે ઇસ લિયે મેમ
કોટ પટલુન પહેન લિયા, તાકે મેરે કમ્પાર્ટમેન્ટમે કોઇ
ફુસ ન આયે.

શીરી—આપકો નામ ?

ખચરસદલાહ—ખચરસદલાહ.

શીરી—જનાબ આપ કો યહે સુનકર રંજ હોગા મેં અપને શોહ-
રકે સાથ રેલમેં આ રહીથી કે એક રેલવેનપર વોહ કીસી
જરૂરત કે લિયે ઉતરે, છતનેમેં સીટી હુમ આર રેલ ભાગ
નીકલી. મેં યહાં આતીથી કે એક નીમ વહરી મેરે પીછે
પકકર સતાતા હય.

ખચરસદલાહ—તુમ જયસી દસીન ઔરતકો હરગીજ હરગીજ ત-
ન્હા સફર ન કરના ચાહીયે. કયા આપકો મબલુમ નહીં આ-
જ કલ બરાબર બુજદિલાના હમલે હોતે હય.

શીરી—મેં જનતી હું કે આપ કોઇ શરીફ આદમી હે.

ખચરસદલાહ—ઇસમેં કયા શક હય યહે તો મેરી શકલ કહેતી હય,
ચુકે દેહલી દરબારમેં લાટ કર્જન આર મેં એક હી હાથી
પર બયઠે થે.

શીરી—મેં ઊમીદ કરતી હું કે મેરે શોહર કે આને તક મુઝે ઉસ
સખસમેં બચાયેમે.

ખચરસદલાહ—આપ બિલકુલ બેફિક રહે. અગર વોહ યહાં
આયા તો એક હી છુસેમેં ઉસકી બોપડી કે સાઠે સતરા
ટુકડે કર દુગા.

શીરી—મેં જરા બાજર તક જાતી હું, લેકીન વોહ દુસ્મને જન
મેરે પીછે ન આને પાયે.

ખચરસદલાહ—મજલ હય ! મેં ઉરકી મુશ્કે કસ લુગા.

શીરી—તો મેં આપ પર બરોસા રખુ ?

ખચરસદલાહ—બલકે યહે સમજિયે કે આપ આપને શોહરકી હિફા-
જતમેં હે.

શીરી—તસલીમ !

(જના)

ખચરસદલાહ—કયા લજ્જા ઔરત હે, અગર યહે કિસી નાલક કંપ-
નીમેં ગાકરી કરે તો કંપનીવાલોં કે દિન ફિર જાયે.

(ચહેબાજકા આના)

શહેબાજ—અમે તુ કૈન હય ? ઇસકા બાપ હય, માઇ હય, શે-
હર હય, કૈન હય, વોહ કહાં હય ?

ખયરસદલાહ—યહે નઇ ટાઇપકા જનવર કહાંસિ નિકલ આયા ?

શહેબાજ—અમે ગધે કે બચ્ચે મેરી તરફ કયા દેખ રહા હય નિ-
ગાહ નીચી કર આર બોલ વોહ કહાં હય ?

ખયરસદલાહ—વોહ ! કૈન વોહ !

શહેબાજ—વોહ બીલી જો મેરે ચુહે જયસે દિલકો જખમી કરે
યહાં આઇ હય.

ખયરસદલાહ—મેં કીસીકા નહિં જનતા.

શહેબાજ—દેખના, ખયરદાર, હોશયાર, વરના ઇસ ડોસે તેરા ભેજ
હવામેં ઉડતા નજર આયેગા.

ખયરસદલાહ—અરે અરે યહે કયા કરતા હય ?

શહેબાજ—હર જા, મેં દેખતા હું કે તુ કિસ તરફ મરતા હય ?

ખયરસદલાહ—કયા દુન્યામેં મેં કોઇ ફાલતુ આદમી હું જો મરું.

શહેબાજ—દુન્યાકો તેરી કોઇ જુરરત નહીં હય.

ખયરસદલાહ—મગર મુઝે તો દુન્યાકી જુરરત હય.

શહેબાજ—એમર તુ કોઇ અયરા ગયરા નથુ ખયરા હય તો ઇસ
પાછ ફટકાર કે ડોસે તેરા ભેજ ફોડ ડાલુંગા.

ખયરસદલાહ—અરે દોરત ખુવાહ મખુવાહ લડતા હય, અપના
મતલબ તો જતા.

શહેબાજ—અચ્છ તો દેખ તુ ઉસકા શેાદર હય તો મેં ઉસકે ઇશકસે
પાજ આ જાઉંગા.

ખયરસદલાહ—જા દોરત મેં કહેતા હું કે તુઝે ઉસસે પાજ આના
પડેગા.

શહેબાજ—કયું ?

ખયરસદલાહ—કયું કે વોહ મેરી બીવી હય.

શહેબાજ—કયા બીવી ? અરે જા જા તુતો ઉસકા બાપ માલુમ
હોતા હય ?

ખયરસદલાહ—તેરે બાપકી કસમ અગલી જુમેરાતકો મેરા ઉસકા
નિકાહ હુવા હય.

શહેબાજ—ખયર અગર નાલાયક માઆપને અપની લડકી તેરે જયસે
ચીડીમાર કે હવાસે કર દી હય તો મેં બી ઉસકે ઇશકસે હાથ
ઉઠાતા હું, આર અપને ઇશકકે જનાજે કો કિસી મઅશુક કી
કબ્રકે પાસ દફન કરનેકો સે જાતા હું. મગર તેરા નામ ?

ખચરસદલાહ—મેરા નામ ખચરસલાહ.

શહેખાજ—તુ કુંટા હય, બદમાશ હય, ઉસને અપને શોદરના નામ મુસ્કીલ આસાન બતાયા હય.

ખચરસદલાહ—હાં, હાં, દોસ્ત મેરા ચ્હી નામ હય,

શહેખાજ—તો પહેલે કયું નહો બતાયા.

ખચરસદલાહ—મેને જગ તુઝે દીલક્ષીમેં દિયાયા.

શહેખાજ—અચ્છા તો મેં જાતા હું.

ખચરસદલાહ—જ બાઇ ખુદકે લીયે જ,

શહેખાજ—મગર દેખના, અગર તુ ઉસકા શોદર ન હુવા તો મારે ડોકે તેરી ઝોપડી પીલપીલી કર દુંગા.

ખચરસદલાહ—અરે કમખખત ફિર આ ગયા, જ બાંન મે સચ કહેતાં હું. (જના) કમખખતને ડંડા તાન તાન કર મેરા આધા દમ નિકાલ ડાલા. પર ચ્હે સામનેસે પુત્રીસકા આગડ બોલ્લા કયસે આ રહા હે !

જમઅદાર—ઇષર આવો.

ખચરસદલાહ—તો ઇનકે બાવાકા હુકમ ચલતા હય, ઇષર આવો.

જમઅદાર—તુમ જાનતે હો દમ કોન હય ?

ખચરસદલાહ—આપ ઇસ શહરકી ઝાહુ હય.

જમઅદાર—ઇસકા કયા મતલબ ?

ખચરસદલાહ—જયસે કચરપટી મ્હોલેકે ગધે કુરે કરકટકો સાફ કરતે હય, વયસે હી આપ બદમાશોસે પાક કરતે હય.

જમઅદાર—ભલા યહે કયા હય ?

ખચરસદલાહ—લકડીકા ઉસ્તરા ઉસસે બાદમાશોં કી હજમન કી જાની હય.

જમઅદાર—અચ્છા દિલ લગી છોડો ઐર યહે બતાવો ઇષર કોઇ નીમ વહશી આદમી તો નહીં આયા થા ?

ખચરસદલાહ—હાં હાં અબી એક લમતડંગા હાથમેં ડંડા લિયે નાચ્લ હવા થા, જો બાત બાતમેં સોટા તાનના થા.

જમઅદાર—તો તુમને ઉસકા પકડ કયું નહીં ?

ખચરસદલાહ—યહે કામ તુમ્હારા હય.

જમઅદાર—દિવાને કો પકડના હમારા કામ નહીં હય

ખચરસદલાહ—ફિર તુમ્હારા કામ કયા હય ? રાસ્તે પર સોદા બે-ચને વાસે કો સતાવો ખટારે વાસેકો પકડ લેજાવો, ખુદ જ-

ખસ નાટક દેખને આવે, મિયાં સીધી તરફ ચસે જાઓ વરના
સુખીન્ટ-ન્ટ સાહેબકા ખચર હો ગઇ, ચાર ચ્હે કાઢી કઢની
ઉતર ગઇ તો કરાફરડ મારકીટમેં હેલપાટી કરની પડેગી.

જમઅદાર—દેખો ગ્રાંટ રોડ પર રહેના હય તો પુલીસવાસેંસે આડી
તીરછી બાતેં ન કરો.

ખચરસલ્લાહ—અચ્છા બાઇ ખતા હુઇ મુઆફ કરો.

જમઅદાર—ખતાવો વોહ કિસ તરફ ગયા ?

ખચરસલ્લાહ—વોહ સીધા કાંજહાઉસ કી તરફ ગયા હય,

જમઅદાર—અચ્છા હમ ઉસકી તાલાશમેં જાને હય અગર ઇતનેમેં
યહાં આ જાય તો ઉસકો પકડ રખના.

ખચરસલ્લાહ—જુરર જુરર મયેં ઉસકી મુસ્કેં જકડ કર પુલીસ સ્ટે-
શન પર ભેજ દેતા હું (જમઅદારકા જાના) લો મેં ઉસકો
પકડને લગા. કમઅખત બાતબાતમેં તો સોંટા તાનતા હય, અ-
ગર પકડનેકા નામ હું તો મેરા બેગ હી ન નિકાલ દે.

(સહેબાજ ચૌર મુસ્કીલઆસાનકા આના)

મુસ્કીલઆસાન—હાં મેરે ચચાકા યહી નામ હય.

સહેબાજ—કયો મુસ્કીલઆસાન ?

મુસ્કીલઆસાન—હાં મુસ્કીલઆસાન.

સહેબાજ—તો દેખો વોહ હેં.

મુસ્કીલઆસાન—કૌન ? ચ્હે !

સહેબાજ—કયા તુમ અપને ચચા કો નહીં પચાનતે ?

મુસ્કીલઆસાન—નહીં.

સહેબાજ—સખખ ?

મુસ્કીલ—સખખ યહે કે વોહ બહોત અરસેસે યહાં ચલે આયે હે.
આજ તક મયેંને ચચાકી સુરત ચૌર ચચાને મેરી સુરત
નહીં દેખી હય (ખચરસલ્લાહસે) ચચા જાન મુઝે અપને કદમ
ચુમનેકી ઇજાજત દીજીએ.

ખચરસલ્લાહ—હેં ! તુ કૌન હય બાઇ ?

મુસ્કીલ—આપકા ભતીજા,

ખચરસલ્લાહ—(ખુદસે) મેરાતો કાઇ બાઇ હી ન થા શીર યહે ભતીજા
કહાંસે ટપક પડા !

મુસ્કીલ—મંચ આપકા ખત પાતે હી ખિદમત મેં હાજિર હોતા
મગર રાસતે મેં રેલ છુટ ગઇ ઇસ મિયે વકત પર ન આ
સકા મુઆફ કિજીએ.

ખયરસદલાહ—પુલ જાને કિસ બાતકી મુઆશી મંગાતા હય ! મઅ-
લુમ હોતા હય કિસી આફકે ઘાકમે મુઝે ચચા ખનાયા હય,
અગર કુચ્છ બોલું તો કમબખ્ત સોંટો તાનતા હય, ઇસ લિયે
અખતો ને કુચ્છ આયા અંટ સંટ બક હું.

મુશકીલ—ચચા જાન !

ખયરસદલાહ—ચુપ ચપતાન તુ બચ નાલાયક હય.

મુશકીલ—બેશક.

મુશકીલ—તેરા બાપ તુઝસેબી જયાદા નાલાયક થા.

મુશકીલ—સચ હય; મયેને ચચાકો જયસા અતિશ મિમજ સુનાથા
વેસાહી પાયા,

ખયરસદલાહ—ચલ મેં એક શરીફ આદમી હું ઇસ લિયે તેરા
કુસુર મુઆફ કરતા હું.

શહેબાજ—ચલ અપને ચચાકો આદાબ બગ લા.

મુશકીલ—આદાબ,

ખયરસદલાહ—આદાબ સે કયા હોતા હય કાન પકડ.

મુશકીલ—લીજયે કાન પકડતા હું.

ખયરસદલાહ—કાન પકડનેસે કયા હોતા હય પાઈ પડ.

મુશકીલ—લીજયે પાઈબી પડતા હું.

ખયરસદલાહ—પાઈ પડનેસે કયા હોતા હય નાક રગડ.

શહેબાજ—અસ, દોસ્ત અસ ? ઇતની આજેજી પરતો ખુદાબી મુ-
આફ કરતા હય. ચલો અબ અપને બતીજેકો ગતે લગાવો
(મુશકીલ ઐર ખયરસદલાહકો ગતે મિલના) ઓહો ગુશી-
ગુશી—હીપ—હીપ—હુરરે.

મુશકીલઆસાન—ચચા જાન આપકી કનીજબી આપ હય અગર
ઇમજત હોતો ખિદમતમે હાજર કરે ?

શહેબાજ—પુછનેકી કયા જુરરત હય, જા ચલા લા.

(મુશકીલઆસાનકો જાના ઐર ઉંસકે અસલ ચચા
મુશકીલઆસાન કો આના)

ખયરસદલાહ—ચલો એક બલાતો ટલી, દુસરી બલા ટલ જાયે
તો બંદા યહાસે નિકલ જાય.

ચચા—મેને અપને બતીજેકો ખત લિખકર યહાં ખુલાયા હય, ય
કીન હય કે વોહ આપા હોગા બોલો તુમ દોનો મેંસે મેરિ
બતીજ કૈન હય, મેં કિસકો ચચા હું ? બોલતે કયો નહીં ?
કયા તુમ દોનો જેઝિ હો ? તુમ્હારા નામ ?

શહેબાજ—શહેબાજખાં કહેબાજ.

અચ્ચા—ઐર તુમ્હારા નામ ?

ખયરસદલાહ—મુશકીલઆસાન.

અચ્ચા—મુશકીલઆસાન, તો બસ તુહી મેરા ભતીજ હય.

ખયરસદલાહ—ત્રો થોડી દેર પહેલે ચચા થા અખ ભતીજ બનગયા.

અચ્ચા—નાલાયક ઈંચર દેખ, બતા મેં તુએ કયા કહું !

ખયરસદલાહ—તુમ મુએ કુચ્છ ન કહેા.

અચ્ચા—તુ ઇસ દુન્યામેં એક હી બેવકુફ હય.

ખયરસદલાહ—નહી રહે ઐર મેં દો હયેં.

શહેબાજ—કયું બિ !

ખયરસદલાહ—મુઆફ કર દોસ્ત.

અચ્ચા—મુએ ઇસ બાતકા જવાબ દે કે તુને શાદી કયું કી ?

ખયરસદલાહ—ઇસ લિયે કે ત્રીસરા બેવકુફ ઐર પેદા હો.

અચ્ચા—મગર શાદી બી કી તો ઐરત સે કયોં કી ?

ખયરસદલાહ—ઐરત કે સાથ નહીં કરતા તો કયા કીસી મદે કે સાથ કરતા ?

અચ્ચા—ઐર ફિર યહે ઢીટાઈ કે શાદી કે લિયે મેરા હુકમ બી ન લિયા.

ખયરસદલાહ—શાદી કે લિયે હુકમ લેનેકી કયા જુરરત થી ?

અચ્ચા—જુરરત કયું નહીં થી; આજ તો મિલા હુકમ ચચાકે એક બીવીકા સોદર હો ગયા, કલ અગયેર ઇમજત એક અચ્ચેકા બાપ બન જાયેગા.

અચ્ચા—ખયર અગર તુ હે ચાહતા હય કે વસીયત નામેસે તેરા નામ રદ ન કરેં તો અપને યુના હોં કી મુઆશી માગ.

ખયરસદલાહ—કિસ યુનાહ કી મુઆશી માંગું ?

શહેબાજ—કયું મુઆશી કયું નહીં માંગતા હય કયા શર્મ આતી હય ?

ખયરસદલાહ—શરમ કાહેકી ? મુઆશી માંગના તો આજ કલ ફેશનમેં દાખિલ હય.

અચ્ચા—તો બોલ કે અચાજન મેં ખતાવાર હું.

ખયરસદલાહ—અચાજન મેં શયતાનસે જિયાદા યુનાહગાર હું.

અચ્ચા—ઐર મુઆશીકા ઉમીદવાર હું.

ખયરસદલાહ—ઐર મુઆશીકા તલખગ :

અચ્ચા—શામાશ ! જીંદાબાદ, બસ અમ્મ મેં તેરે કુસુર મુઆફ કરતા હું. આર તેરી બીવીકી તરફસેબી દિલકી સાફ કરતા હું.

ખયરસલાહ—મેં આપકા શુક્રીયા અદા કરતા હું.

(શીરીકા આના)

શીરી—મઅલુમ નહીં. મેરે મીયાંને ઇતની દેર કહાં લગાઇ.

ખયરસલાહ—ગેમ આવો અપને શાહર કે ચચાકા આદામ બન લાવો.

શીરી—આહા, આપ તશરીફ લે આયે હંચ; મંચ કદમગેસ હોતી હું.

અચ્ચા—બેટી તુ યહે સુનકર જવાદા ખુશ હોગી કે મયેને તેરે આર તેરે શાહર કે કુસુર બિલકુલ મુઆફ કર દિયેં.

શીરી—ચચાગનન ઇસ વકત શુક્રીયા અદા કરનેકે લિયે ગાં મેરા સોહર મૈબ્રુદ નહીં હય, લેકીન મેં ઉનકી તરફસે બી શુક્રીયા અદા કરતી હું.

અચ્ચા—બેટી તેરા શાહર તો યહાં પહેલેસે મૈબ્રુદ હય.

શીરી—આપ કિસે શાહર ખતાતે હયેં ! મયેં સમજી નહીં.

ખયરસલાહ—ખીવી ઇધર આવ મયેં સમજાઈ.

શીરી—હેં સાહિબ આપે દિવાને તો નહીં હો ગયે ?

ખયરસલાહ—હુવા તો નહીં મગર અમ્મ હો બગીંગા.

શીરી—છોડો, છોડો, મેરે હાથ મેં તુમહેં એક શરીફ આદમી સમજી થી.

ખયરસલાહ—શરીફ તો હું મગર જરૂરત કે લિયે પાછા બન ગયા હું દેખો એક શરીફ આદમી તુમ્હારે પાઉં પડતા હય.

શીરી—પાઉં પડતે હુવે તુમહે શરમ નહીં આતી ?

ખયરસલાહ—પાઉં પડના તો આજકલ ફેશનમેં દાખિલ હય,

શહેબાજ—કયું બે ઉધર છીપ છીપકે કિયા સમજાતા હય !

ખયરસલાહ—ચુપ ! મિયાં બીવી કે મુલ્લાંમિલાતમેં કયું દખલ દેતા હય.

શીરી—તુમને ફિર મુઝે બીવી કહા ?

ખયરસલાહ—ખુદકે લિયે પાંચ મિનટ કે વારતે મેરી બીવી બન જવો મુઝે આફતસે બચાવો.

શીરી—તુમ કહીં દિવાને તો નહીં હો ગયે હો ?

ખયરસલાહ—દેખો બીવી માન જવો,

શીરી—અરે જા ભાઈ જા,

ચચા—નાસાયક, યહે મુઆમિલા કયા હય ? યહે તુમે ભાઈ કહેતી
હય તુ ઇસી ખીવી બતાતા હય, તુમ દોનોકા ગડબડ ઘોટાલા
મેરી સમઝમે નહીં આતા હય.

(મુશકીલઆસાનકા આના)

મુશકીલઆસાન—આહા, પ્યારી શીરી તુમ આ ગઇ ?

શીરી—વાહ સાહેબ ખુબ રાહ દિખાઇ.

ખયરસલાહ—અસ, અખ, જુતીયાં ખાનેકી નૌખત આઇ.

મુશકીલઆસાન—મેને રાહ દિખાઈ યા તુમને દેર લગાઇ, ચક્કો

ખયર ચચાજનકે કદમ ચુમો,

શીરી—હૈ તુમ્હારે ચચાતો ચે હૈ.

મુશકીલઆસાન—કૈન ચ્હે જુદા ?

શીરી—નહીં પ્યારે મુશકીલ આસાન તુમ્હારે ચચા તો ચ્હે હૈં

ચચા—હય મુશકીલઆસાન ! મુશકીલઆસાન તો ઇસકા નામ હય,

શીરી—કૈન કહેતા હય ! ઇસકા નામતો ખયરસલાહ હય.

ખયરસલાહ—અસ અખ અલ્લાહી અલ્લાહ હય,

ચચા—માઅલુમ હોતા હય કે ચ્હે મેરા બનીજ નહીં હય,

મુશકીલઆસાન—માઅલુમ હોતા હય કે ચ્હે મેરા ચચા નહીં હય

શહેખાજ—માઅલુમ હોતા હય કે ચ્હે ઇસકા શૌહર નહીં હય,

શીરી—માઅલુમ હોતા હય કે ચ્હે શરીફ નહીં હય,

(જમીઅદારકા સિપાહીઓકા સાથ આના ઝૌર
શહેખાજ કો પકડ લેના)

જમીઅદાર—હત તરેકી, યાડી મુશકેલીસે હાથ આયા,

ચચા—અરે ભાઈ ઇસ બેચુનાહકો કયુ પકડતે હો ?

જમીઅદાર—ચ્હે નીમ યહેશી પાગલ ખાનેકી દિવાર ફાંદ, કર ભાગ
નિકલાયા, કમખખતને હમે પરેશાન કર રખાયા.

શહેખાજ—અરે છોડ નહીં તો માર ડાલુંગા પીસ ડાલુંગા, રમડ,
ડાલુંગા.

ખયરસલાહ—કયુ ચચા અખ સોંટા ચલાના જુલ ગયે ! કમખખતને
(પકડ કરકે જતા) મેરા નાકમેં દમ કર રખા યા.

જમીઅદાર—લે ચક્કો,

ખયરસલાહ—ચક્કો મેં બી તુમ્હારે સાથ ઇસકા પાગલખાને પહું
આને આતા હું.

અચ્ચા—જામતા કહાં હય નાફરજમ, તુ મેરા બતીજ હૈં મહે તુને
કહાલી કિયું ?

મુશકીલાસાન—તુ મેરા અચ્ચા હય શોહર હય મહે તુને કહાલી કિયું ?

સીરી—તુ મેરા શોહર હય મહે તુને કહાલી કયું ?

ખયરસલાહ—અચ્ચા મેં તુમ સખકો અલગ અલગ જવામ હું
યા એકદમ ?

અચ્ચા—એકદમ.

ખયરસલાહ—અહુત અચ્ચા લેડીજ એન્ડ જોન્ટલમેન મેં નિ-
હાયત શુક ગુજર હું કે આપ લોગ અપના કીમતી ટાઈમ
વેસ્ટ કરેકે મેરા સોરટ એન્ડ સ્ટીટ લેકચર સુનને કે ત્રિયે
તૈયાર હય,

અચ્ચા—તુમે લેકચરઆજી કરને કો કિસને કહા ?

ખયરસલાહ—માઘ લોરડ એન્ડ જુરી, મેં ખયરસલાહ વલ્દ શે.
ખસલાહ, સાકિન કસાઈ મુહલ્લા તુમ સખકે સામને ખુદાકો
હાજરો નાજર જનકર ઇકરાર કરતા હું કે ન મેરા કોઇ
અચ્ચા હય, ન બતીજ હય, જોર હય, મહે સખ ગડગડ લો-
ટાલા ઇસ ડરખાજ કે સોટિકા હય, મેરે જુદે જ્યાર જવાન
દોસ્ત, મહે પાગલ ઇસ જ્યારત કે પીછે પડ ગયા થા, ઇસકો
સતાતા થા, મેને મહે જલા અપને સર મોલ લી ઇસ્કી ઇસ-
નત જ્યાઇ, જ્યાર ઇસ આફતમેં નાહક અપની જાન ફંસાઇ.

અચ્ચા—મગર તુને અપના નામ મુશકીલ આસાન કયેં જતાયા ?

ખયરસલાહ—અમર મેં અપના અસલ નામ જતાતા તો મહે
કમજખત સોટિસે મેરા બેજ હી તોડ દેતા.

અચ્ચા—તૈ હાયા તૈઆહ ! કયસે બને માનસકો હમને સતાયા બાઈ
મેરા કુસુર મુઆફ કરના,

ખયરસલાહ—ખુદા સમજે.

મુશકીલાસાન—મેંનેબી જો કુચ્છ કિયા હય ઉસકી મુઆરી
આહતા હું.

ખયરસલાહ—શયતાનકો હવા.

સીરી—જનાબ, ફકત મેરી ઇજજત જવાનેમેં આપ પર મહે મુસી-
બત આઇ ઇંસ લિયે મેરાબી કુસુર મુઆફ કિજીયે.

ખયરસલાહ—પહેલે નંબરમે તુમ્હારા કુસુર મુઆફ.

ગાના.

હમકો માફ કરો સાહેબ તુમકા જે કુચ્છ હય કહા,
મુજકો બીલકુલ ધન ચક્કર ચેહ ડંડેબાજને કીયા;
બેશક પાગલને હમ સખપર ચેહ અધર કર દીયા
ગડબડ ઝાલા, સખ ગોટાલા હુવા ઉછ્યાલા
અદેશા લો મીટ ગયા, હર એકથા ભુલાયાલા કયા
બર આપા હય મુદદાયા ક્યાહી દોખાલા ખારીતા આલા વાહ

બાબ તીસરા.

પરદા પાંચવા. જરનતાજપોશી.

દરબારી—ખુશા નસીબો કે મુશ્ક વાજ સર નો ખુતનમેં આખ,
દિલોઈં ફરહત હુઈ મયસર કે રહ ફિર જાનોં તનમેં આખ.
મુબારિક અફસુરદા ખાતિરોંકા બહાર રક્તા ચમનમેં આખ,
નવીંદ હો ચરમ મુન્તછરોંકા કે શમ્ચ ફિર અંજુમનમેં આખ.
કહુરમાન—શુજર ગઇ રાત રંજે ગમકી જહામેં રાહનકા ગેજ આપા,
ભુલુસ કરનેકા તખ્તે દોલતપે મહેરે આલમ ફરોજ આપા.

ગાના.

શોમે નિત મુકટ સીસ બાજે સંસારમેં ડંકકા ગગન ગરજ
ગરજ સરકારકા,

દુડે જગ તુમરી છાંવ ચરન ન લાંગે ગાંવ ગાંવ
લોગનમાં સદા નાવ શુંજે દરબારકા—

છયો તુમ ભુગ ભુગ હમ તારે તુમ ચંદ્રમાન
તુમસે જગ ચમકે જોતીશ રૂપ પ્યારે—હાંછયો

નસીબ વાર જહાં જેરે ઇકતેદાર રહે

હમેશાં ચલસને ઇકબાલમેં બહાર રહે

છીન છીન બડહે તુમરી શાન આન આન હો નીસાર

સારે-- જગત પ્રાણુવારે-- મગન મગન-છયો

મુહુલ-અમ્મીબન, હૃદય ખુશીકે બઢે રોતી કયું હો ?

તાહુર-યહે ગમકે આંસુ નહીં હય ખુશી કે આંસુ હય જનાબ
ચુકે આપ મુલકકે મ્હેસીન હય ઇસ લિયે તાજપોશી કી
મુબારિક રરમ આપહી કે હાથોસિ અદા હોની ચાહિયે.

શહરીયાર—યહે મજમા તમામ મુલકકી જખાન બનકર ઇસ બયા
નકી તાઈદ કરતા હય.

કહુરમાન—મય ઇસ તહરીકકો અપનાકાખ ઐર ઇજ્જત સમજતા હું

સુહેલ—હરેરિયે, હરેરિયે, પહેલે અમીનના પહનાઈયે.

તાહેરા—નહીં બેટા યહે તુમ્હારેહી સરપર અચ્છા માઅલુમ હોગા.

સુહેલ—નહીં મેં ન માતું ગા, તુમકો તાજ પહનના હી પડેગા.

તાહેરા—બેટા તુમને કબી માંકે સાથ જીંદ નહીં ફી આજ ક્યું કરતે હો ?

સુહેલ—અચ્છી આમાં તુમને બી કબી બેટે ફી બાત નહીં ટાલી આજ ક્યું ટાલતી હો ?

કહેરમાન—કિતની ખુશ સુરત દલીલ (સુહેલકો તાજ લેકર તાહેરકો પહેનાને ચાહના, તાહેરાકો રોકના)

સુહેલ—લો પહેનો.

તાહેરા—બેટા યહે તુમ્હારે હી સર પર અચ્છા મઅલુમ દેગા, તુમ હી પહેનો તાંકે મેં દેખકર ખુશ હું બ્યાર તુમકો દોઆયેં દું.

સુહેલ—દેખીયે સમજાઈયેના.

કહેરમાન—બાતું અગર અયસે હજાર તાજબી આપકો પહનાયે જાયેં તો આપને જો જો કીમતી કુઆનીઆં ઇસ મઅસુમ કે ક્ષિયે દી હંચ, ઉસકો અદામ નહીં હો સકતી.

તાહેરા—જનાબે આલી, આપ મેરે પીછલે દુખોં કી તરફ બારબાર ઇશારા કરકે અપની મોજુદા ખુશી કે બેમજા ન કરેં.

કહેરમાન—મુહતરમ ખાતુન, બસ ! અબ હમારે શહમદકો દિલ છોટા ન કિજ્યે.

તાહેરા—અગર આપ લોગોંકી યહી મરજી હય તો મેયબી અપની મરજીકો સુહેલકી ખુશી કે તાયે કરતી હું.

સુહેલ—(તાજ પહેના કર) દિલ બહોત ખુશ હવા.

તાહેરા—બસ ખુશી પુરી હુઇ, લો અબ તુમ પહેનો બ્યાર ઉસકે સાચેમેં અદલો ઇનસાફસે રખતકો ખુશ કરો.

સબ—તુરે ઇકબાલ તેરા આજસે ઘર ઘર ચમકે,
હશર તક તાજે હુકુમત તેરે સરપર ચમકે,
યા ઇલાહી તેરા ઇકબાલ તાજ દા રહે.
મુલકી કિસમતકો માલિક હશર તક જીંદા રહે,
આમીન ! આમીન !! આમીન !!!

નાચ હોકર તમાસા ખતમ હોતા હૈ.

તમામ શુદ.

ડરાપસીન.

મેહરબાન સાહેબ,

હમને આપ લોગોડી ખાસ જરૂરતકા માલુમ કરેકે નીચે લિખે નાટક (જિન્કે ગાયન તથા ભાષન પુરે હૈ) બડી મહનત યોર જાફિસાનીસે તયાર કરાયે હંય ઐર કીમત બી સસ્તી રખી હૈ તાકે હર ખાસિા આમ ખરીદ સકે ઇસલિયે સબ સાહબેસિ નિવંદન હૈ કે અગર આપકો કીસી નાકટનાવેલ વારતા, મજલ વગેરા કી કીતાબ કી જરૂરત હોતો નિચે લિખે કીકાણે પર પત્ર ભેજકર મંગા લિખયે. નોટ—આહર આવ કે આહરો કા માસ વી. પી. સે રવાના હોગા.

નાટક કી કીતાબે

કીમત.

ઇતેકામ અલેક જેન્ડરા કુંપનીકા ખેલ.	૦—૬—૦
સપટે હવસ બમબઇ નાટક મંડલીકા ખેલ.	૦—૬—૦
બુલ બુલધ્યાં નયુઅલફરેડકા ખેલ	૦—૬—૦
અસીરે હિર્સ અલેફરેડ કું. કા ખેલ	૦—૬—૦
ખુને નાહક અલફરેડ કંપનીકા ખેલ	૦—૮—૦
જહરીશાંપ પારસી કું. કા	૦—૮—૦
ખુઅ સુરત બકાં અલફરેડ કું. કા ખેલ	૦—૮—૦
દાગે હસરત બમબઇ યુજરાતી નાટક મંડલી	૦—૬—૦
સુફેદ ખુન બમબઇ નાટક મંડલી	૦—૮—૦
ખાન્દ ન હામાન અસલી પારસી કું. કા ખેલ	૦—૮—૦
ખુલા દોસ્ત પારસી કું. કા ખેલ	૦—૫—૦
છુપછાંવ	૦—૪—૦
ચીરાગે અલાહીદીન અલન્યુ કું. કા ખેલ	૦—૬—૦
અલીબાબા ચાલીસ ચોર	૦—૬—૦
સુનેરીખજર	૦—૮—૦
કાલી નાગન	૦—૮—૦
અમૂન	૦—૬—૦
ખામેહસ્તી	૦—૮—૦
કસૌલી	૦—૮—૦
અહીદે નાઝ	૦—૧૨—૦
નાઝનીન. નાવેલ	૦—૨—૦
ધરાનકી શાહમદી “	૦—૪—૦
અબબ પરી “	૦—૪—૦
વહમકા પુનલા. બધી સરસ નાવેલ	૦—૮—૦

એચ. એસ. હરી. એન્ડ. કું પોસ્ટ. નં. ૪ મુંબઈ.

૦-૪૦ વનઃજી સાવડા

૦૪૦ જગદેવ પરમાર
૦૮૦ સુગેખાદરણ નાટક
૦૮૦ અમે માન્યુયકાવો નાટક
૦૨૦ કુમાર મધુરમનહર
૦૨૦ રંગના કક્કા
૦૨૦ રંગરાગની સંગ્રહ
૦૪૦ દેવનાથ જાદુગર
૦૧૦ ઈંદ્રજાલ નાના
૦૨૦ .. મેહોડું
૦૧૨૦ ગુજરાતી ઈંદ્રજાલ
૦૬૦ જાદુજી ઈંદ્રજાલ
ગુજરાતી વારતાઓ.
૦૮૦ અકબર બીરબલ ભાગ
૧ થી ૧૨
૦૪૦ બોજા કાલીદાસ
૦૬૦ વિલાસ સુદરી અને
જાદુનો પતંગ ૧ સો ભાગ
૦૮૦ વિલાસ સુદરી ૨ ને
ભાગ
૦૧૦૦ ત્રીજો ભાગ
૦૧૨૦ ચોથો ભાગ
૧૦૦૦ પાંચમો ભાગ
૦૪૦ ગુજરાતીકાવ્યો મોટી
૦૪૦ બીરબલબાદશાહ (ભાગ
૧ થી ૬ સુધી)

૦૬૦ જહાંગીર
૨૦ વારત
૨૦૦૦ અરબીખન
૦૪૦ કામકલાને
૦૪૦ મજરામારુડ નાટક
૦૪૦ સદેવત શાવળીંગા
મોટી
૦૪૦ સુદરકામદાર મોટી
૦૪૦ બરાસકરતુરી મોટી
૦૪૦ મહાપચીશી
૦૧૨૦ હુનરસારસ
૧૪૦ બત્રીશ પુતળો મોટી
૦૧૪૦ .. નાના
૦૧૨૦ સુગમહોતેરી મોટી
૦૮૦ નરમીદમેહેતા નેવેલ
૦૬૦ ચતુરસિંદ હગોરા ૧
સો ભાગ
૦૬૦ ચતુરસિંદ હગોરા
૨ ને ભાગ
૦૮૦ રમગુતારા
૦૬૦ કામતી ચરીત
૦૮૦ છેલ્લી વાતો
૦૮૦ અબીકા કાવ્ય
૦૮૦ ચતુર સુદર ત્રી
લાસ ગરબાવળી

આ સિવાય ગજલો, ફુમરીઓ, હોગીઓ યા ખ્યાલ કીસ્મતો,
વાર્તાઓ, નાટકો વિગેરે ધણી જાતની ચોપડીઓ અમારે ત્યાંથી
મળશે; હુશાવરવાળાએ પૈસા પહેલાં ચોકસવાઈ માત્ર ચોકસવામાં
આવશે, અને વી. પી. થી માત્ર ચોકસવામાં આવશે નોટપેટ
કાગળ લેવામાં આવશે નહિ. જથ્થાબંધ મંગાવનારે રીપ્લાય
કાર્ડ લખવું.

મંગવાતું ઠેકાણું:—

શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કં.

ચોપડી વેચનાર અને છપાવનાર,
ફાકલેન્ડ રોડ, પોસ્ટ નંબર ૪-મુંબ

